

Pravda.

Katholska protyka za Hornju Łužicu

na lěto

1879.

Dwanaty lětnik.

J. S.

W Budyšinje.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methoda.

W kommissiji kniharnje J. E. Smolerja.

Čiŝskej Smolerjec knihičiŝskejernje w maczičnym domje w Budyŝinje.

I. Lěto 1879 ma 365 dnow a dawaja jomu mjeno po **Mercuru** (♄).

II. Róčne protyčne znamjenja.

- 1) Njebźelſki piſmit: e.
- 2) Žłota liczba: 18.
- 3) Ćpaſty: VII.
- 4) Wobwod ſłónca: 12.

III. Zaćmića.

1) **Śłónca:** Z dweju začmićow njeje pola naš žane widźeć. (Brenje 22. jan. w južnej Americy, Africy a wječornej Afiji; družje 19. jul. w Africy, w južnej Europje a narańskej Indiji.)

2) **Měſacžka:** Měſacžk začmi so w tutym lěće junu, 28. decembra; započatk popołdnju 4 h. 35 m., ſónca 6 h. 13 m. Začmićo ($\frac{1}{6}$ měſacžka) budže pola naš widźeć.

IV. Štyri lětne časy.

1) **Na lěćo** zaſtupi 20. měrca w nočy 12 hodž. Džeń a nóc so runataj.

2) **Lěćo** zaſtupi 21. junija wječor w 8 hodž. Najdłěſchi džeń a najkróćſha nóc.

3) **Na žyma** započnje so 23. ſeptembra dopołdnja w 11 hodž. Džeń a nóc so runataj.

4) **Žyma** so započina 22. decembra rano w 5 hodž. Najkróćſchi džeń a najdłěſha nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) **We poſće:** 5., 7. a 8. měrca.
- 2) **Wo ſwjatkach:** 4., 6. a 7. junija.
- 3) **Na žymu:** 17., 19. a 20. ſeptembra.
- 4) **W abwence:** 17., 19. a 20. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

boran,	law,	tjelnik,
był,	kuježna,	kozoróžt,
dwójnikaj,	waħa,	wódny muž,
rał,	ſchorpion,	rybje.

VII. Póſtne dny.

1) **Bołny póſt** (†*): za džeń jedynkróćne doſpołne naſyćenjo z woſtajenjow mjaſnych jědžow.

2) **Wſchědny póſt** (†): ſame woſtajenje mjaſnych jědžow.

3) **Wolóženy póſt** (*): za džeń jedynkróćne doſpołne naſyćenjo z dowolnoſću mjaſnych jědžow.

VIII. Kraje a jich wjerchojo.

Badenſka: 278 □mil.; 1,506,531 wob.; arcwójwoda Bjedrich, rodž. 9. ſept. 1826. **Bajerſka:** 1377 □m.; 5,024,832 wob.; kral Ludwiſ II., rodž. 25. aug. 1845. **Belgiſka:** 534 □m.; 5,336,634 wob.; kral Leopold II., rodž. 9. ģapr. 1835. **Ćyrkwinſki ſtat:** 214 □m.; 836,704 wob.; bamž Leo XIII. (Joachim Pecci), rodž. 2. měrca 1810, wuzwoleny 20. febr. a trónow. 3. měrca 1878. **Danſka:** 696 (+ 4104) □m.; 1,861,000 (+ 175,074) wob.; kral Ćhryſtian IX., rodž. 8. ģapr. 1818. **Francoſka:** 9599 (+ 15,139) □m.; 36,102,921 (+ 9,558,940) wob.; pſchědſyda republiki marſhal Mať Mahon. **Grichſka:** 910 □m.; 1,457,894 wob.; kral Jurij I., rodž. 24. dec. 1845. **Ĥolland (Nizozemſka):** 596 (+ 32,939) □m.; 3,673,290 (+ 22,277,298) wob.; kral Wilhelm, rodž. 18. febr. 1817. **Italska:** 5375 □m.; 25,964,450 wob.; žien. pod mocu krala Ĥumberta, rodž. 14. měrca 1844. **Ĥendźelſka:** 5763 (+ 246,468) □m.; 32,737,405 (+ 207,406,356) wob.; kralowna Viktorija, rodž. 24. meje 1819. **Němſka:** 9888 □m.; 42,757,982 wob.; Ĥěžor Wilhelm I., wozjewjeny 18. januara 1871. **Portugal:** 1623 (+ 34,888) □m.; 3,996,000 (+ 11,234,149) wob.; kral Ludwiſ Ĥilip, rodž. 31. okt. 1838. **Pruſka:** 6392 □m.; 25,723,754 wob.; Ĥěžor-kral Wilhelm I., rodž. 22. měrca 1797. **Raſiſka:** 11,306 □mil.; 35,644,858 wob.; (16,212,167 ſłowjanow); Ĥěžor Franc Jóžef I., rodž. 18. aug. 1830. **Rumunſka:** 2197 □m.; 4,500,000 wob.; wječor Korla I., rodž. 28. ģapr. 1839. **Ruſka:** 377,056 □m.; 81,912,621 wob.; Ĥěžor Aleksander II., rodž. 29. ģapr. 1818.

Sakſka: 271,83 □m.; 2,760,586 wob.; (73,349 katolikow, 52,097 Serbow). **Kral Albert I.,** rodž. 23. ģapr. 1828, na trón pſchwiſćoť 29. okt. 1873, žwěr. 18. jun. 1853 z Karolu wot Waſa, rodž. 5. aug. 1833. — **Pryncefna Ĥilžbjeta,** rodž. 4. febr. 1830, wudata wójwodže Ferdinandej wot Genua. — **Prync Ĥurij,** rodž. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Ĥanu Mariju, ſotru portug. krala, rodž. 21. jul. 1843; jeju džeći ſu: **Mathilda,** rodž. 19. měrca 1863; **Bjedrich,** rodž. 25. meje 1865; **Marija,** rodž. 31. meje 1867; **Jan Ĥurij,** rodž. 10. jul. 1869; **Mať,** rodž. 17. nov. 1870; **Albert,** rodž. 25. febr. 1875.

Serbiſka: 761 □m.; 1,338,000 wob.; wječor **Milan IV.,** Dbrenowić, rodž. 4. aug. 1852. **Ĥĥpaniſka:** 9200 (+ 7762) □m.; 16,835,000 (+ 6,363,297) wob.; kral **Alfonſ XII.,** rodž. 28. nov. 1857, (we wukraju: kral Korla VII. abo Don Karloſ). **Ĥĥwajcaſka:** 752 □m.; 2,669,095 wob. **Ĥĥwejdowſka:** 13,775 □m.; 5,898,890 wob.; kral **Ĥſtar II.,** rodž. 21. jan. 1829. **Ĥurkowſka:** 38,934 □m.; 26,973,000 wob.; ſultan **Abdul Ĥamid II.,** rodž. 22. ſept. 1842. **Wúrtembergſka:** 354 □m.; 1,881,505 wob.; kral **Korla I.,** rodž. 6. měrca 1823.

Januar,

wulki róžk, ma 31 dnów.

		Skónczka			Měsacžka	
		šhadž. h. m.	šhom. h. m.	Pjebj. štamio	šh. a šh. h. m.	
1	Erjedu	Wobréz. Jězusa	8	54	2	12 57
2	Schtwórtk	Mařaria, abta	8	54	3	2 6
3	Pjatk	† Genobesh, knježny	8	54	4	3 17
4	Sobotu	Benediktj, martrarši	8	54	5	4 28
Njědzela po nowym lěće. Šćj.: Jězef so z Jězusom do Nazarethu wróći. Mat. 2, 19—23.						
5	Njědzelu	Telesfora, bamža	8	44	7	5 37
6	Póndželu	Wozj. Jéz. 3 Kral.	8	44	8	6 39
7	Wutoru	Luciana, martrarja	8	44	9	7 30
8	Erjedu	Bohumila, m.; Šev. ☺	8	34	10	šh. w.
9	Schtwórtk	Juliana, martrarja	8	34	11	5 29
10	Pjatk	† Marciana, měšćniča	8	34	13	6 52
11	Sobotu	Hygina, martrarja	8	24	14	8 15
1. njědzela po š. 3 Kralach. Šćj.: Dwanaćelětny Jězús w templu. Lut. 2, 42—52.						
12	Njědzelu	Arkadia, martrarja	8	24	16	9 38
13	Póndželu	Beroniři, knježny	8	14	17	11 1
14	Wutoru	Gilaria, b. w.; Feliksa	8	04	19	šh. r.
15	Erjedu	Pawola, pr. puřt. ☽	7	59	20	12 25
16	Schtwórtk	Marcella, bamž. m.	7	58	22	1 51
17	Pjatk	† Antonia, abta	7	58	23	3 17
18	Sobotu	Štoř š. Pětra w Romje	7	57	24	4 38
2. njědzela po š. 3 Kralach. Šćj.: Jězús na kwasu w Kana. Jan. 2, 1—11.						
19	Njědzelu	Mjena Jězúsow.	7	56	26	5 50
20	Póndželu	Fabiana a Bořejan.	7	55	28	6 46
21	Wutoru	Šańže, knj. martr.	7	54	29	7 27
22	Erjedu	Vincenc. a Anařtařia	7	53	31	šh. w.
23	Schtwórtk	Šlubl. š. Mar.; Raym.	7	52	33	5 53
24	Pjatk	† Timotheja, biř. mart.	7	51	35	7 8
25	Sobotu	Wobrocž. š. Pawola	7	49	36	8 21
3. njědzela po š. 3 Kralach. Šćj.: Jězús wustrowi hejmanoweho šyna. Mat. 8, 1—13.						
26	Njědzelu	Polycarpa, biř. martr.	7	48	38	9 31
27	Póndželu	Jana Chryřoftoma, b.	7	46	40	10 40
28	Wutoru	Julijana, biřkopa	7	45	42	11 49
29	Erjedu	Otilije, knježny	7	44	43	šh. r.
30	Schtwórtk	Martiny, knježny ☾	7	43	45	1 0
31	Pjatk	† Pětra z Molaska, wuz.	7	42	47	2 10

Wopomnjenja hódne dny:

1. Nowe lěto.
2. Landtag.
7. Dowolenjo kwasnych wjeřelow.
25. Štacija kwas.

I. Hermanki.

- 2.—15. Šipřk (nowolětna masa).
3. Kuland š.
7. Gěplich š. Grünberg kn.
8. Měřowadžidlo š.
20. Siebenthal š. kl.
27. Rinsport š. Lubań. Rumburg.
- NB. š. řeka šćotny, kl. Kamařiři, kn. kóřiři a wř. wólmořny hermant.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☺ Polny měsačřk 8. jan. pšćip. 12 h. 45 m.
- ☾ Pořebni bėřtk 15. jan. pšćip. 12 h. 49 m.
- ☽ Wřodny měsačřk 22. jan. pšćip. 12 h. 49 m.
- ☽ Přeni bėřtk 30. jan. pšćip. 12 h. 43 m.

III. Wjedro po stolětnej protyce.

Januar je zymny hačž do 15., potom zyma popušćeži a je wot 15. hačž do 23. iněš a běřćež; hačž do 30. je mjeřke wjedro; 31. krucziřcha zyma ǵastupi.

IV. Cyrkwinska protyka.

1. Pšćihazany šwřaty džeń z nyschorom.
5. Do božeje mjeřke pošwjeczenjo wosch, šele a křyđy. Zapoczařk šwjeczenja domow
6. Šwi. 3 Kralow. Pšćihazany šwřaty džeń. Do božeje mjeřke šo woruch a mara šwjeczi.
18. W Šhróřezanřkej wořadže a w Kóžencze Lubańny pošćny džeń k čjeřeři šwj. martrarja Bořežana za žwanowanjo pšćed morom a šračajnej šhoróřeži.
20. Rubienj šwřaty džeń z nyschorom w Šhróřezanřkej, Njebjeczanřkej, Radworřkej a Kulowřkej wořadže, w šćišćje Marińej Šwėzđže a w Kóžencze — W Šhróřezicah a Njebjeczicah dořpólny wotpuřtk bratřstwa šwj. Bořežana. — W Kulowje titularny šwjedžeń bratřstwa „šćelniřkow“ z dořpólnym wotpuřtkom za šobuřtawny bratřstwa „šćelniřkow“ a „šćapulira“; teř šwjedžeń towarřstwa „Jězúsowoho džečzatřtwa“ z dořpólnym wotpuřtkom a božeje mjeřku za wotemřete šobuřtawny.
21. Cyrkwinski šwřaty džeń. W Šhróřezicah we 8 h. božeja mjeřka za bratřtowo šwj. Bořežana.

Jadřeřskha.

Pod tutym napišćimow pšćhinjeje „Krajan“ na kóždy měřac za dalsche rozmyřlenjo a rozpominanjto šowu Šwjatoho abo šćawnoho. Mjenje je jadřeřskha, dokelž w tajřich řowach, kaž w jadřeřsku najbóle zahowana leži hlubořka mudrořeži žiwjenja. mh. Wlagni řudža druhich řudži z tym krucziřcho, čžim mjenje šeje šamych znaja.

mh. Pšćech je lěpře, řo žy druhdy žebany a njeřódnomu jařmořnu dajřk, džeři řo by šamoho šeje žebak a ju hódnomu wotrjeřk.

Franc Regis.

mh. Ščtóž ma droři pošćad, džeři řuřje pěńje zawnřene; ščtóž čee potajřim pošćad šwojeje buřche wobřhowacž, zawnř w prawym času šwój šort.

S. Bernardin.

mh. Dawaj řhudy, řo by šebi šamomu dajř; pšćetož řchtož řhudy dajř, budžeř šy něhdy wobřeđečž; řchtož ty řhudy nje dajř, budže řruhi wobřeđečž.

S. Chryřoftomus.

Měrc,

nalětnik, ma 31 dnow.

Stónčžka
šhadž. h. m. khow. h. m.

Měsacžka
Njebg. znamjo fšh. a fšh. h. m.

1	Sobotu	* Albina, biskopa	6	48	5	38		2	9
1. njeđžela pošta (Zwobavit). Sez.: Jezus w puščinje spytowany. Mat. 4, 1—11.									
2	Njeđželu	Simplicia, bamža	6	46	5	40		3	8
3	Póndželu	* Kunigundy, kňěž.	6	44	5	42		3	56
4	Wutoru	* Kazimira, wuznam.	6	41	5	44		4	36
5	Erjedu	†* Gerasima, puštnika	6	39	5	45		5	6
6	Schtwórtk	* Fridolina, abta	6	37	5	46		5	29
7	Pjatk	†* Domascha z Alwina	6	35	5	48		5	48
8	Sobotu	* Jan. wot Boha, w. ☺	6	33	5	50		fšh.	w.

2. njeđžela pošta (Reminiscere). Sez.: Jezus na Laborje přehrašenjeny. Mat. 17, 1—9.

9	Njeđželu	Cyrilla a Methoda	6	31	5	52		7	41
10	Póndželu	* 40 martrarjow w S.	6	29	5	54		9	11
11	Wutoru	* Roziny, martratki	6	26	5	55		10	42
12	Erjedu	* Grehorja wulkocho, b.	6	24	5	57		fšh.	r.
13	Schtwórtk	* Eufrazije, kňěžny	6	22	5	59		12	10
14	Pjatk	†* Mathilda, kralowny	6	19	6	1		1	31
15	Sobotu	* Longina, stotn. m. ☾	6	17	6	2		2	36

3. njeđžela pošta (Dnuli). Sez.: Jezus wuhna jeho ducha. Luf. 11, 14—28.

16	Njeđželu	Heriberta, biskopa	6	15	6	4		3	26
17	Póndželu	* Patricia, biskopa	6	13	6	5		4	2
18	Wutoru	* Narcissa, biskopa	6	11	6	7		4	28
19	Erjedu	* Józefa, patron. cyřf.	6	9	6	9		4	48
20	Schtwórtk	* Theodosia, martr.	6	6	6	10		5	3
21	Pjatk	†* Benedikta, abta	6	4	6	12		5	17
22	Sobotu	* Oktaviana, m. diač. ☉	6	2	6	14		fšh.	w.

4. njeđžela pošta (Lätare). Sez.: Jezus nashczy z 5 khlébami 5000 muži. Jan. 6, 1—15.

23	Njeđželu	Wiktoria a tow. mart.	5	59	6	15		7	20
24	Póndželu	* Gabriela, arcjandžela	5	57	6	17		8	30
25	Wutoru	* Přizjewj. s. Mar.	5	54	6	19		9	39
26	Erjedu	* Saschtala, martrarja	5	52	6	21		10	50
27	Schtwórtk	* Ruperta, biskopa	5	50	6	22		11	55
28	Pjatk	†* Guntrama, krala	5	48	6	23		fšh.	r.
29	Sobotu	* Wiktoria, martr.	5	46	6	25		12	56

5. njeđžela pošta (Judita). Sez.: Jidža zheđža Jezusa kamjenjowacž. Jan. 8, 46—59.

30	Njeđželu	Awirina, martrarja	5	44	6	27		1	48
31	Póndželu	* Balbiny, kňj. m. ☾	5	42	6	28		2	31

Wopomnjenja hódne dnų:

- 2. Narodny džen Joho Swjat. bamža Leona XIII. (1810).
- 20. Zapocžatk nalcęža. Džen a noc so runataj.
- 31. Kralowiska renta.

I. Hermanki.

- 1. Drěwto šf. Seisnig kň. Trěbule šf.
- 3. Biskopich šf. Zuboraz kň. šf. kl. Zahañ šf. kl. Hróbt šf. kl. Kulow šf.
- 4. Bart šf. Eisenberg šf. Warschež kň. šf. kl.
- 8. Želm šf. Wětošchow šf. šf.
- 10. Nowofale kl. Frankfurt (masa). Miščno šf.
- 11. Gaz šf. kl. Dobrolog šf.
- 15. Žitawa kl. Rukow šf. Lubin šf.
- 17. Palschrow šf. kl. Žitawa šf. Šubin kň. šf. Rychwald šf. kň. kl. Štanšnow kň. šf. kl.
- 18. Krosno kň. šf. Ruland šf.
- 19. Wóspork šf. Wrošlaw kň. šf.
- 22. Žy Komorow kň. šf.
- 24. Biskopich šf. Stare Drežžany. Rychbach šf. kl.
- 26. Stare Drežžany kň.
- 29. Lubnjow šf.
- 31. Subij kň. šf. Polcznica šf. Wuzatow šf. kl.

II. Měsackowe přeměnjena.

- ☾ Přini běrtk 1. měrc dop. 8 h. 56 m.
- ☺ Połny měsacž 8. měrc pop. 2 h. 7 m.
- ☾ Posledni běrtk 15. měrc rano 4 h. 39 m.
- ☼ Wlođny měsacž 22. měrc pop. 10 h. 2 m.
- ☾ Přini běrtk 31. měrc rano 2 h. 2 m.

III. Wjedro po stolětnej protycy.

Měrc je wot zapocžatka njeľubozny; žymny jery čas traje hačž do 21.; 22. přichyđže czopty běščez; 26. so wuwjedri a šczopli. 31. zas žyma.

IV. Cyrkwinska protyka.

- 2. W Drežžanach w dwořtej cyřkwi 1/2 hodžin boža mša z wopravjenjom a serbstim předoňwanjom.
- 5. 7. a 8. Kwatember abo juče dnų; 5. a 7. połny, 8. woloženy pošf.
- 9. Njeđžela po šuchich dnach.
- 19. Cyřkwinski swjaty džen.
- 25. Přichytažany swjaty džen z nščporom.
- 29. Pospodnjni so bože martny a swjećata na woltarijach z šjalktojej płachtu zawěšča.
- 30. Njeđžela czerpjenja. W Hadworju titularny swjedžen bratrstwa „Jezusoweje smjertneje štěst-nosće“ a dospołny wotpuřf.

Zadržesčka.

„Bosćenjo je Bóh w paradyzu založif. Přerju kazuju dořta Hadam; hdy běšče so won posćiž, njebhčhny my so posćičez trjebali.“ S. Wařilusz. „Zbóžna je duřha, kotraž tajke wjesela wužiwa, zo so ze žanym žadławym hřečhom njewomaza.“ Swj. Hawičtyn.

„Smějny so, ale po kšesćanzskim walčanjnu.“
Salvian.
mh. Nježawidžej žym cžłowjekam jich zbožo w tutym žiwjenju, ale měj sobuželmočž z nimi, haj žakosć píše nich, dokelž so woni jami nježrudža. Petr Damianus.

Komu budže něhdy ľepje? „Wboh kšesćezano!“ praji něhdy njewěrivo, „řaf šy tola zjebany, hejžo je njebio bajka!“ — „Ale“, praji kručje kšesćezan, „wobhi njewěrivo! řaf šy haľke ty zjebany, hejžo hela žana bajka njeje!“

Hapryl,

jutrownik, ma 30 dnow.

		Stóneczka		Měsacžka	
		šhadž.	řhom.	řh.	řh.
		h. m.	h. m.	řh. a řh.	h. m.
1	Wutoru	* Hugona, biskopa	5 39	6 30	3 4
2	Erjedu	* Franciska z Paula	5 37	6 32	3 30
3	Schtwórtk	* Richarda, biskopa	5 34	6 34	3 50
4	Pjatk	†* 7 bol. ř. Mar.; řid.	5 32	6 35	4 8
5	Sobotu	* Vincencia Ferrer, w.	5 31	6 36	4 25

6. njeđzela pošta (Palmarum). Scž.: Jezusowy slawny puč do Jeruzalema. Mat. 21, 1—9.

6	Njeđzelu	Bołmoneczka; řik. ☺	5 28	6 38	řh. w.
7	Póndželu	* Hermanna Józefa, w.	5 26	6 40	8 8
8	Wutoru	* Amancia, biskopa	5 24	6 41	9 41
9	Erjedu	* Marije Klef.; Akacia	5 22	6 43	11 8
10	Schtwórtk	†* Zeleny řchtwórtk	5 19	6 45	řh. r.
11	Pjatk	†* Wulki pjatk	5 17	6 47	12 23
12	Sobotu	†* Jutrowna sobota	5 15	6 48	1 21

Jutry. Scž.: Jezus je horjestanyř. Marť. 16, 1—7.

13	Njeđzelu	Jutrownička ☾	5 12	6 50	2 2
14	Póndželu	Jutrowna póndž.	5 10	6 52	2 32
15	Wutoru	Jutrowna wutora	5 8	6 53	2 53
16	Erjedu	řructuosa, bisk. a m.	5 7	6 54	3 10
17	Schtwórtk	Uniceta, bamža, m.	5 5	6 56	3 24
18	Pjatk	† Baldina, biskopa	5 2	6 58	3 38
19	Sobotu	řimona, martrarja	5 0	6 59	3 50

1. njeđzela po Jutrach; Wěla njeđzela abo mlode Jutry (Kwasimodogeniti). Scž.: Jezus řo Domajřkej zjewi. Jan. 20, 19—31.

20	Njeđzelu	Theotima, martrarja	4 58	7 1	4 5
21	Póndželu	Anselma, bisk. wučž. ☉	4 56	7 3	řh. w.
22	Wutoru	Sotera a Raja, b. m.	4 54	7 5	8 38
23	Erjedu	řurija, m.; Ubalberta	4 52	7 7	9 46
24	Schtwórtk	řidela ze řigmar., m.	4 50	7 8	10 49
25	Pjatk	† Marťa, řeženika	4 47	7 9	11 44
26	Sobotu	řleta a Marcellina, m.	4 46	7 11	řh. r.

2. njeđzela po Jutrach (Miserikordias). Scž.: Jezus dobry pašťri. Jan. 10, 11—16.

27	Njeđzelu	Anastasia, bamža	4 44	7 12	12 28
28	Póndželu	řawoła wot řřchžja, w.	4 42	7 14	1 3
29	Wutoru	řětra, martrarja ☾	4 40	7 16	1 30
30	Erjedu	řhathrny řenensť., ř.	4 38	7 17	1 53

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Dawł za wopalerišku pořadnicu.
4. Narodny džen ř. Mitoseže biskopa Franca (1811).
15. Parschónřki a rijemiejnřki dawł.
21. Dowolenjo kwasnyř wjeselom.
23. Narodny džen ř. Majeřtoře řrala Alberta (1828).

I. Hermanki.

1. Picin ři. ř. ři.
2. řieswacžidlo ři.
3. řamjenc ři. řhorjenc ři. řestow ři. ři.
5. řubřřin ři. ři. řalawa ři. ři. řebule ři. ři.
7. řuboraz ři. ři. ři. řulow ři. ři.
8. řarschž ři. ři. ři. řařyn ři.
15. řcherachow ři.
16. řěže ři. ři.
21. řinřpor ři. ři. řocłowy ři. řospor ři. řhocze-řuz ři. ři. ři. řilow ři. ři.
23. řabeberg ři. řarow ři. ři.
26. řrěwko ři.
28. řipř (jutrowna masa řacž do 15. meje). řiebenřhal ři. ři. řrěwko ři.
29. řanna ři. ři. řrobř ři. ři.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☺ Pořny měsačř 6. řapr. w noč 11 ř. 22 m.
 ☾ Pořledni běřřk 13. řapr. pop. 3 ř. 9 m.
 ☉ Młobř měsačř 21. řapr. pop. 2 ř. 53 m.
 ☽ Přrni běřřk 29. řapr. pop. 3 ř. 14 m.

III. Wjedro po stolětnej protyey.

řřchž cřlu přrni řořoju řaprřla je řuche a řymne wjedro; řyma je 16. a 17. najřrucžřřha. řotom řo řař řežopř; wot 25. řřpłota řořež; 28. řrimanjo. řacž do řónca wotřanje řřpło.

IV. Cyrkwinska protyka.

6. Do bože mřře řwjećenjo bołminy a wobřhad. řařřon řw. řkateja.
8. řařřon řw. řarka.
9. řařřon řw. řutasřha.
10. řyřřwinřř řwřaty džen. řoža marťra z bėřei řřchžřčřřku řawěřřena. Přrnje řw. woprawě-řnjo dječři. řo „Gloria“ řwřazanjow řwonom. řo božřř řřřřřch wotřrywanjow wotřrywjo.
11. řoža marťra z řřornej řřchžřčřřku řawěřřena. řeremonije. Wotřřřčřo a řřčřčřenjo řezusowoho řw. řřchžřa. řřdowanjo. řoža mřřha z řřchž-řřchžřřowowanřm woporom. řařřon řw. řana. Wobřhad z božřm řčžřom ř božomu rowej. řřchřpor.
12. Do bože mřře řřřřowanjo wohenja, jutrow-nej řwěch a řřchžřřřře wody. řřchř „Gloria“ wotřřazanjow řwonom. — řwjećřor bože řhorj-řčřo.
13. řidi aquam. řořřřny wotřřřřř. řroceřřonjo „řřchžřřow“ w řřřřčřřch, řulowje, řalřř-řch, řřchžřčřřch a řwotrowje.
14. řřchřřřřř řwřaty džen.
15. řwřaty džen. řroceřřonjo do řřžanta džera.
25. řyřřwinřř řwřaty džen. řřřřř wobřhad. řčž řwjedřen řřchřje a řoždžř řřřřřřřřř.

řadrjřřřchka.

„řezamotwěj řo řenje, řelžo wazne wřny řebi to njeřadaja.“ řw. řheresia.
 „řokorjej wřřčř řřřřř řař, řařřž řy řoža wop-řrandsže řřchž řobu wřđřł; to čřř řawěřře řomřha wulke řořřřř w řoćčřřřřřřř čřřřčř.“ řw. řheresia.

Meja,

różownik, ma 31 dnow.

Stónczka

Mějaczka

		sthadz.		thom.		Njeb. znamjo	stg. a th.	
		h. m.	h. m.	h. m.	h. m.			
1	Schtwórtek	Filipa a Jakuba, j.	4	36	7	19		2 11
2	Pjatek	† Athanasia, bisk. wucz.	4	34	7	21		2 28
3	Sobota	Namał. f. kschizja	4	32	7	22		2 45

3. njeđzela po Zutrach (Subilate). Scz.: Jezus ryczi wo swojim wotendzenju. Jan. 16, 16—22.

4	Njeđzela	Floriana, m.; Moniki	4	31	7	23		3 3
5	Póndzela	Pia V., bamža	4	29	7	25		3 23
6	Wutoru	Jana psch. kacž. wr. ☺	4	27	7	26		stg. w.
7	Srjedu	Staniškawa, bisk. m.	4	26	7	28		9 59
8	Schtwórtek	Zjewjenja f. Michala	4	24	7	30		11 7
9	Pjatek	† Grehorja z Nazianz.	4	22	7	32		11 53
10	Sobota	Antonina, biskopa	4	20	7	33		stg. r.

4. njeđzela po Zutrach (Kantate). Scz.: Jezus lubi Ducha swjatoho. Jan. 16, 5—14.

11	Njeđzela	Mamerta, biskopa	4	19	7	35		12 31
12	Póndzela	Nerea; Pantracia, mm.	4	18	7	36		12 56
13	Wutoru	Servacia, biskopa ☾	4	16	7	37		1 15
14	Srjedu	Bonifacia, martrarja	4	14	7	39		1 31
15	Schtwórtek	Jsidora, roln.; Sofije	4	13	7	40		1 44
16	Pjatek	† Jana z Nepom. m.,	4	11	7	42		1 58
17	Sobota	Paschala Bawlon., wuz.	4	10	7	43		2 11

5. njeđzela po Zutrach (Kogate). Scz.: Jezus napomina t modlenju. Jan. 16, 23—30.

18	Njeđzela	Benancia, martrarja	4	8	7	45		2 27
19	Póndzela	Petra Celestina, bamža	4	7	7	46		2 44
20	Wutoru	Bernardin. Senensf., w.	4	6	7	48		3 6
21	Srjedu	Feliksa wot Kant. ☉	4	4	7	49		th. w.
22	Schtwórtek	Božoho spēca	4	3	7	50		9 39
23	Pjatek	† Desideria, martrarja	4	2	7	51		10 27
24	Sobota	S. Mar. pomoc. ksch.	4	1	7	53		11 5

6. njeđzela po Zutrach (Kfauði). Scz.: Jezus ryczi wo swjatym Duchu troškarju. Jan. 15, 26—16, 4.

25	Njeđzela	Grehorja VII., bamža	4	0	7	54		11 33
26	Póndzela	Filipa Meria, wuzn.	3	59	7	55		11 57
27	Wutoru	Marije Madl. w. Pazz.	3	57	7	57		th. r.
28	Srjedu	Germana, biskopa	3	56	7	58		12 16
29	Schtwórtek	Theodosije, martr. ☾	3	55	7	59		12 32
30	Pjatek	† Ferdinanda III., krala	3	54	8	0		12 48
31	Sobota	* Angele Merici, knj.	3	53	8	2		1 5

Wopomnjenja hódne dnj:

1. Wałpóra. Kralowste dawki.
19. Kschizorny tydžen.

I. Hermanki.

1. Bart st. kl.
3. Žyh Komorow kn. st. Wětoshow kn. st.
5. Katech kl. Ramnow st. kl. Stokpin kl. Georgswalde kl. Bahań st. kl. Kulow st. Seidenberg st. kl.
6. Jarow wś.
7. Njezwacžidło st.
8. Rhočebuz wóśt.
10. Budyšin st. Dobrosig st.
12. Biskopich kl. Eisenberg st. kl. Wojerech st. kl. Luboraz kn. st. kl. Luřow kn. st. kl.
- 13.—14. Kuland st.
14. Polčunica st. Rumburg st. kl.
15. Běstow st. kl.
17. Žitawa kn. st. Kalawa kn. st.
19. Kamjenc st. kl. Lubij st. kl. Gubin kn. st. kl.
21. Kutow st.
24. Lubin st. Trěbule st. kn.
26. Biskopich st. Kinsport st. Wóspport st. Stanknow kn. st. kl. Wódt kn. st. kl.
27. Barščež kn. st. kl. Gařyn st. kl.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☺ Połny měsačž 6. meje rano 7 h. 10 m.
- ☾ Posledni bértik 13. meje rano 3 h. 33 m.
- ☉ Młody měsačž 21. meje rano 6 h. 48 m.
- ☽ Přeni bértik 29. meje rano 12 h. 34 m.

III. Wjedro po stolětnej protycy.

Czopke wjedro traje hačž do 6. Na to je wěšfikoje a jere; wot 8. hačž do 18. sucho a czopko, woda wotebjera; wot 25.—29. zaš czoply desčecz a płodne wjedro hačž do kónca.

IV. Cyrkwinska protyka.

- Pšchedsp.: W meji je mejsti nyschpor we Budyščinje, Wotrowje, Marijnjej Hwezdbje, Rhošćizcach, Kóženjece a Kulowje.
1. Swjaty džen z předomanjom.
  3. Cyrkwinski swjaty džen.
  6. Cyrkwinski swjaty džen zakitarstwa chleje biskopšće wošaby.
  - 19., 20. a 21. Wobtkahy kschizornoho tydženja.
  22. Pšchizazany swjaty džen. Po šćenju zdalenjo horjestačja, jutrowneje swjećki a zawěšchenoho kschizja.
  25. We dwórškej cyrkwi w Dreždžanach serbske předomawno.
  30. We Wotrowje rano (po 1/26 hodž.) wotkhab procesiona do Krupki.
  31. Sobota pšched Swjatkami. Wigilny (wolóženj) póst. Wobnowjenjo dupy.

Zadrješka.

„Mjernjež ženje derje wo sebi samym, wo swojej wědomošći, wo swojich dobrých skutkach, khiba zo mašć wina so nadžecz, zo budže to spomóžne. Potom pak so stań z ponižnosću.“

Swj. Theresia.
mh. Wojšich so žleje smjercze, a tola njebojšich so žloho žiwjenja.
S. Pawšctyn.

Junij,

šmažnik, ma 30 dnov.

Smjatti.	Scž.: Štvož Boha lubuje, joho kazuje džerži.	Stóněžka		Měšacžka	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.	Měš. znamjo	šh. a šh. h. m.
1	Njedželu Swjatkownička	3 52 8	3	☾	1 24
2	Póndželu Swjatk. póndžela	3 52 8	4	☾	1 48
3	Wutoru Swjattow. wutora	3 51 8	5	☾	2 17
4	Srjedu †* Franciška Karac. ☺	3 50 8	6	☾	šh. w.
5	Sčtwórtk Bonifacia, bisk. martr.	3 50 8	6	☾	9 44
6	Pjatt †* Norberta, biskopa	3 49 8	7	☾	10 26
7	Sobotu * Roberta, abta	3 49 8	8	☾	10 56
1. njedžela po Smjattach. Scž.: Wupóštanjo japošchtow. Mat. 28, 18—20.					
8	Njedželu Najswj. Trojicy	3 48 8	9	☾	11 19
9	Póndželu Prima a Feliciana, m.	3 48 8	10	☾	11 36
10	Wutoru Marhathy, kralowny	3 47 8	11	☾	11 51
11	Srjedu Barnaby, japošcht. ☾	3 47 8	11	☾	šh. r.
12	Sčtwórtk Božoho Cěla	3 47 8	12	☾	12 4
13	Pjatt † Antonia z Padua	3 46 8	13	☾	12 18
14	Sobotu Basilia wulf., b. wučž.	3 46 8	13	☾	12 32
2. njedžela po Smjattach (1. po S. Trojicy). Scž.: Pšhirunanjo wo wulfkej mjecerji. Luf. 14, 16—24.					
15	Njedželu Vita, martrarja	3 46 8	14	☾	12 49
16	Póndželu Benna, biskopa	3 46 8	14	☾	1 9
17	Wutoru Montana, woj. martr.	3 46 8	15	☾	1 36
18	Srjedu Mark. a Marcellian., m.	3 46 8	15	☾	2 10
19	Sčtwórtk Došk. Bož. Čžěla. ☺	3 46 8	16	☾	šh. w.
20	Pjatt † Rajš. Wutr. Žezusw.	3 46 8	16	☾	9 6
21	Sobotu Moisia z Gonzaga	3 46 8	16	☾	9 37
3. njedžela po Smjattach (2. po S. Trojicy). Scž.: Pšhirunanjo wo žhubjenej wocy. Luf. 15, 1—10.					
22	Njedželu Paulina, biskopa	3 46 8	17	☾	10 2
23	Póndželu Ediltrudy, knjež. kral.	3 46 8	17	☾	10 23
24	Wutoru Mar. s. Jana křteču.	3 47 8	17	☾	10 39
25	Srjedu Wilhelma, abta	3 47 8	17	☾	10 56
26	Sčtwórtk Jana a Pawoła, mart.	3 47 8	17	☾	11 11
27	Pjatt † Ladislawa, krala ☽	3 48 8	17	☾	11 28
28	Sobotu * Leona II., bmž.; Šren.	3 48 8	17	☾	11 49
4. njedžela po Smjattach (3. po S. Trojicy). Scž.: Bohaty popad rybow. Luf. 5, 1—11.					
29	Njedželu Pětra a Pawoła	3 49 8	17	☾	šh. r.
30	Póndželu Wopomnj. s. Pawoła.	3 49 8	16	☾	12 15

Wopomnjenja hódne dny:

21. Započatt lěčja. Najdlěšchi džen z najkrótshej nocu.
27. Šydom spancow.
30. Kralowka renta. Přerňa polojca doškodnoho dawka.

I. Hermanki.

3. Wolbramecy kl. Kulow š. kl. Šródi. wí.
4. Něswacžidlo š.
5. Kalawa wí.
9. Křocžebuz wí. Miščno kl.
10. Krosno kl. š. Pičn kl. š. kl.
14. Lubnow š.
16. Břohjec š. kl. Wulki Hajn š. Gubin kl. š.
Křchwald kl. š. kl.
18. Kadeberg š. Damna š. kl.
19. Křocžebuz kl. š.
21. Lubin š. Křchwelbe p. Žitawy š. kl.
23. Galschtrow š. Gucžina kl. š. Luban kl. Mužafow š. kl.
24. Břat š. Břelecjin kl. Břody š. kl.
25. Jarow kl.
26. Křocžebuz kl. š.
28. Kalawa kl. š. Žy Komorow kl. š.
30. Nowe Dřezdžany kl. Křchwach š. kl. Dřewko š. kl. Luboraz kl. š. kl.

II. Měšačkowe přeměnjenja.

- ☺ Pošny měšačk 4. jun. pop. 2 h. 33 m.
☾ Posledni bértk 11. jun. pop. 5 h. 54 m.
☼ Měšny měšačk 19. jun. wječ. 9 h. 17 m.
☾ Přerň bértk 27. jun. dop. 6 h. 54 m.

III. Wjedro po stolětnej protycy.

Junij je rjany hačž do 8.; 9. a 10. deščej, potom rano kurjany hačž do 13.; dale zas deščej hačž do 23. Šačž do tónca rjenje.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Pšhikazany swjaty džen.
3. Swjaty džen. Procešionj do Křžanta džeja.
4. 6. a 7. Póšt šuchich dnov abo kwatember.
7. Kónc jutrowneje spowjedže.
8. Žajh Asperges me.
12. Pšhikazany swjaty džen ze swjećenjom pšhez 8 dnov. Swjedženišt wobšhad z božim Čžělom k šchtrjom woltarkam.
16. Swjedžen swj. Benna, patrona dičešy a serbško šraja.
19. Šyrminski swjaty džen z wobšhadom.
24. Swjaty džen.
28. Bigilny (woloženy) póšt.
29. Pšhikazany swjaty džen. Dospolny wotpušt dla křšćanške wučžby.

Šadrješka.

Ważne stowo za naše čašy. „Ja žadny wučžer nějšm a nimam žadny rozšud wo waščnyach wučžnja; jene pšchwědženjo paš domolam jebi a to z najwjetšim doškodom wuprajiež: zo, jeli so nabožništvo za žalkad wučžjenja njecžini, wašča wina budže, hdyž budže pšchichodnje jenož čžim wjac wučžitnyh djabotow na swěče.“

(Wellington.)

Šhizj hato šceptar. Šdyž bē Rudolf I. za romško šhěžora wuzwoleny, pšhizdže do žhromadžiny křurwječow, zo hychu jomu swěru pšhishahali a potorošič wopotazali. Wječhojo paš jo štajachu, dofelž tam šhěžorški šceptar njebēšče. Tu wža Rudolf město šceptarja šhizj, da jón jenomu po družim wotšhēcž prajich: „Ma tónle šhizj, žnamjo naščeje žbóžnošče, pšhishahaje mi swěru.“

Julij,

pražnik, ma 31 dnov.

Slónczka
 fthabz. thow.
 h. m. h. m.

Měsaczka
 Měj. gnamjo
 fth. a fth.
 h. m.

1	Wutoru	Theobalda, puštnika	3	50	8	16		12	50
2	Srjedu	Domapht. s. Marije	3	51	8	16		1	41
3	Schtwórtk	Anatolia, biskopa ☺	3	51	8	16		fth. w.	
4	Pjatt	† Profopa, abta	3	52	8	15		8	54
5	Sobotu	Michała wot Swjat., w.	3	53	8	14		9	20

5. njeđzela po Swjatkach (4. po S. Trojich). Scž.: Sprawnošč farizejow.
 Mat. 5, 20—24.

6	Mjeđzelu	Dominiči, knježny, m.	3	54	8	14		9	40
7	Póndželu	Pulcherije, knježny	3	55	8	13		9	55
8	Wutoru	Ahilian, b.; Hilžbjety	3	56	8	13		10	10
9	Srjedu	Veroniki w. Jul., knj.	3	57	8	12		10	24
10	Schtwórtk	Kufiny; Felicitas; 7B.	3	57	8	12		10	39
11	Pjatt	† Briceia, bisk. m. ☾	3	58	8	11		10	54
12	Sobotu	Jana Gualberta, abta	3	59	8	11		11	13

6. njeđzela po Swjatkach (5. po S. Trojich). Scž.: Jezus našeži ze
 7 kšlěbami 4000 mužj. Mat. 8, 1—9.

13	Mjeđzelu	Marhaty, knj. martr.	4	0	8	10		11	36
14	Póndželu	Bonaventury, bisk.	4	1	8	9		fth. r.	
15	Wutoru	Hendriča, krala	4	3	8	8		12	8
16	Srjedu	S. Marije na Karmelu	4	4	8	7		12	48
17	Schtwórtk	Aleksia, wuznam.	4	5	8	6		1	41
18	Pjatt	† Kamilla z Lellis, w.	4	6	8	5		2	45
19	Sobotu	Vincencia z Paula ☉	4	8	8	3		fth. w.	

7. njeđzela po Swjatkach (6. po S. Trojich). Scž.: Profetojo we rowežich
 draščach. Mat. 7, 15—21.

20	Mjeđzelu	Hieronyma Nemiliana	4	9	8	2		8	28
21	Póndželu	Praksedy, knježny	4	10	8	1		8	47
22	Wutoru	Marije Madleny	4	11	8	1		9	3
23	Srjedu	Apollinara, biskopa	4	12	7	59		9	19
24	Schtwórtk	Ahrystiny, knj. martr.	4	14	7	58		9	35
25	Pjatt	† Jakuba starsch., jap.	4	15	7	56		9	54
26	Sobotu	Hany, macž. s. M. ☽	4	16	7	55		10	18

8. njeđzela po Swjatkach (7. po S. Trojich). Scž.: Měsprawny mušnicar.
 Lut. 16, 1—9.

27	Mjeđzelu	Pantaleona, lěkar. mrt.	4	18	7	54		10	49
28	Póndželu	Nazar.; Viktor.; Innoc.	4	19	7	52		11	32
29	Wutoru	Marthy, knježny	4	21	7	50		fth. r.	
30	Srjedu	Abdona a Sennena, m.	4	22	7	48		12	29
31	Schtwórtk	Ignacia z Lojola, wuz.	4	24	7	47		1	42

Wopomnjenja hódne dnų:

23. Zapocžatk pšomych dnov.
28. Wuzwoleniski džen budyšchinskoho tachanta Franca (1875).

I. Hermanki.

2. Suzka st. kl. Měswacžibto st.
3. Kšoczebuž kn. st.
5. Lubin st.
7. Bjarnacžicy st. Bistopichy st. Džeže st. kl. Frankfurt (masa). Trěbule kn. st. kl. Kulow st. kl.
8. Darščez kn. st. kl. Gashn st. kl.
10. Kšoczebuž kn. st.
12. Kulow st. Kulow st.
14. Lubij kn. st. Potčznica st.
15. Potčznica st.
16. Radeburg st.
19. Žitawa kn. st.
21. Seidenberg kn. st.
25. Jarow kn. st.
28. Nowy Gersdorf kl. Wóšport st.
31. Kamjenc st.

II. Měsaczkowe přeměnjenja.

- ☺ Połny mėsacž 3. jul. wječž. 10 h. 35 m.
- ☾ Posledni bėrtik 11. jul. dop. 9 h. 52 m.
- ☉ Mlody mėsacž 19. jul. dop. 10 h. 4 m.
- ☽ Přeni bėrtik 26. jul. dop. 11 h. 33 m.

III. Wjedro po stolětnej protyce.

Čzopłota z kónca junija rošeže. Zara horco hačž do 15. Zu pšchindže deščez a traje hačž do 21.; hačž do kónca rjenje.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Swjaty džen. Procešiony do Kóžanta džeja.
13. Lubjany swjaty džen Měbjelečanšce wofady z přidomanjom a z wobkšadom wofoto polow.
16. Swjedžen škapulitra.
22. Swjaty džen. Kermušča we Šchpitalu.
25. Swjaty džen.
26. Cyrkwinski swjaty džen.
28. Wuzwolny džen budyšchinskoho tachanta Franca. (1875.)
30. Rano w 1/26 hodž. wotkšad procesiona z Kšróježic k swjatej Hanje, do Filipšdorfa a Rumburga.
31. Rano w 1/26 hodž. wotkšad procesiona z Budyščina do Rumburga.

Jadrješčka.

„Zene jenicže adžchnjenjo: Wóh budž kšwaleny! w času horja, czehnje tysac křozž wjac dychži adžchnjenjo: Wóhu džaťowano! w času zboža.“
 Jan wot Awila.

mh. Swjaty Hieronymus, z czežetež thoroščez domaphtany, praji: Sym pšchjara zbožowny, hdyž Wóh moje czeťpjenja za zapokuczenjo mojih hřechow pšchwozjmje.

mh. Čseščomny Weda bu ze zadušchitosežu napabnjeny, tať zo smjercž wocžafowalše. Z tym pak njeđe joho dušča žrudžena. Hdyž joho thorošč trochu wopuščeži, rjetny wón: Mam wulku radosež nad tym, zo móžu czeťpječž. Džakuju so Wóhu, zo mje dostojneho džeři, mje w tutym žiwjenju wučičičež.

mh. Šchtóž bjez ponižnoweče póccžiwoweče hromadži, nosy proč na wěšik.
 Wona.

August,

žnjeńc, ma 31 dnów.

		Stónczka		Měsaczká	
		šth. d. h. m.	thom. h. m.	Měs. znamio	šth. a. h. h. m.
1	Pjatk	† S. Pětra w rjeczazach	4 26	7 46	3 2
2	Sobotu	Alfonsa z Signori, w. ☺	4 27	7 45	šth. w.
9. njeźzela po Swjatkach (8. po S. Trojicy). Scz.: Jezus płata na Jeruzalem. Łuf. 19, 41—47.					
3	Njeźzelu	Namał. f. Schěžepana	4 28	7 43	8 1
4	Póndźzelu	Dominika, wuznam.	4 29	7 41	8 16
5	Wutoru	S. Marije na sněhach	4 31	7 40	8 31
6	Srjedu	Pšhekrasnjenja Ahryst.	4 32	7 38	8 44
7	Schtwórtk	Donata, bisk.	4 34	7 36	9 0
8	Pjatk	† Cyriaka, martr.	4 36	7 34	9 17
9	Sobotu	Rhětana, wuznam.	4 37	7 32	9 39
10. njeźzela po Swjatkach (9. po S. Trojicy). Scz.: Farizej a cłónik we templu. Łuf. 18, 9—14.					
10	Njeźzelu	Lawrjenca, m. ☾	4 39	7 30	10 7
11	Póndźzelu	Susanny, m., Filumen.	4 40	7 29	10 43
12	Wutoru	Klary, knježny	4 41	7 27	11 30
13	Srjedu	Hippolyta, f. Berchm.	4 43	7 25	šth. r.
14	Schtwórtk	* Eusebia, měšćnika	4 45	7 23	12 29
15	Pjatk	† Do njeb. wz. s. M.	4 46	7 21	1 38
16	Sobotu	Hycyntha, měšćnika	4 48	7 19	2 54
11. njeźzela po Swjatkach (10. po S. Trojicy). Scz.: Jezus wuštrowi hłuchoněmoho. Mart. 7, 31—37.					
17	Njeźzelu	Joachima, wuzn. ☉	4 50	7 17	šth. w.
18	Póndźzelu	Heleny, křež. wudowy	4 51	7 15	7 10
19	Wutoru	Sebalda, w., Ludwika, b.	4 52	7 14	7 26
20	Srjedu	Bernarda, abta a wucž.	4 54	7 12	7 43
21	Schtwórtk	Johanny Franciski	4 55	7 10	8 2
22	Pjatk	† Timothea, martr.	4 57	7 7	8 23
23	Sobotu	Filipa Venicia, wuzn.	4 59	7 5	8 52
12. njeźzela po Swjatkach (11. po S. Trojicy). Scz.: Mitołožny Samaritan. Łuf. 10, 23—37.					
24	Njeźzelu	Bartronia, jap. ☽	5 07	3	9 31
25	Póndźzelu	Ludwika, krala	5 27	1	10 23
26	Wutoru	Zephyrina, bamža, m.	5 46	59	11 29
27	Srjedu	Józefa z Kalasanca, w.	5 56	57	šth. r.
28	Schtwórtk	Hawšchtyna, bisk., w.	5 76	54	12 45
29	Pjatk	† Jana, křežčen. sczat.	5 96	52	2 5
30	Sobotu	Rozy Limanskeje, knj.	5 106	50	3 24
13. njeźzela po Swjatkach (12. po S. Trojicy). Scz.: Džesacjo wujadni mužšcy. Łuf. 17, 11—19.					
31	Njeźzelu	Rajm. Konnata, w. ☺	5 116	48	šth. w.

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Kralowšte dawši.
22. Kónc pšorohy dnów.

I. Hermanki.

2. Budyšin št. št.
4. Eisenberg št. št. Kulow št. št.
6. Měšćacžidło št.
9. Lubin št. Žly Komorow št. št.
11. Kinspórt št. Gubin št. št. Žahań št. št. Stantnow št. št.
12. Wart št. Łaz št. št. Dobroług št.
16. Kuland št. Wětošow št. št.
18. Žhorjele št. št. Połcznica št. Rumburg št. št.
19. Gahn št. št.
20. Radeberg št.
21. Běstow št. št.
23. Lubnow št.
25. Wšpórt št. št. Šalschtrow št. št. Lubań št. št.
- Łufow št. št. št. Mišyno št. Šródt št. št.
26. Brody št. št.
29. Trěbule št. št.
30. Waršch št. št. Łufow št.

II. Měsaczkowe přeměnjenja.

- ☺ Połny měsacžk 2. aug. dop. 8 h. 10 m.
- ☾ Posledni bértk 10. aug. rano 3 h. 6 m.
- ☉ Młody měsacžk 17. aug. wječ. 9 h. 8 m.
- ☾ Přeni bértk 24. aug. pop. 4 h. 9 m.
- ☺ Połny měsacžk 31. aug. wječ. 7 h. 56 m.

III. Wjedro po stolětněj protocy.

August je kaž julij wot započatka jara horcy; wot 5. je deščežowate wjedro hač do 19.; 20. jo wumjedri; 21. pať zas pšcheměnjate hač do kónca.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. W kłóštrje Marijnej Šwěždže a w Rumburgu došpólny wotpuštk „Porciunkula.“
10. Swjaty dženi.
14. Wigilny (woloženy) křóst. Rano w 7 hodž. wotšab procionaz křóšćizje do Wólmsdorfa.
15. Pščitazany swjaty dženi. Do božeje mšče šwjećenjo zelow.
17. W Radworju došpólny wotpuštk a fermuška.
20. W kłóštrje Mar. Šwěždže došpólny wotpuštk.
24. Swjaty dženi. W Měšćelezcach došpólny wotpuštk bratřstwa f. Boščjana. Tež šwědžen najčisč. wutrobny swj. Marije.

Zadrješka.

„Spominaj, zo mašć jeno jenu duschu, zo jeno ju nu wumrješć, zo mašć jeno jenu žiwjenje a to krotke, zo je jeno jena zbožnosć, kotraž wječnje traje, a ty jo wjele próždnych wěcow wostajiš.“
Swj. Theresia.

mh. Dětář, kiž bě 60 lět thorym služil, prajěše: Tak dołho pytam hižo tjoch cžowjeťow na šwěče a njemóžu jich nadeńč; rjemješćnika, kiž swoje dželo rozumi a rady džěla a tola do zahubjenja pšichol je; křeščana, kiž rady na přebowanja pošlucha, a tola žly je; a cžłowjeka, kiž so rady počěti, a tola zahe wumrjel je. Takich tjoch hišće nješlym nadešćol.

mh. Wóh je pšichotowany, wčěm swoju hnadu wudžěć; tola malo čžni so hódnyh, ju dóšćaj. S. Julianus.

September, požnjeće, ma 30 dnow.

Stónčǎzka

Měsacǎzka

		Stónčǎzka		Měj. znamjo	Měsacǎzka	
		šhdž. h. m.	šh.w. h. m.		šh. a. h. h. m.	
1	Póndželu	Egidia, abta	5 13 6 46	A	6 37	
2	Wutoru	Schežepana, krala	5 14 6 44	A	6 51	
3	Srjedu	Serapije, knj. martr.	5 16 6 42	A	7 6	
4	Schtwórtk	Rozalije Panorm., knj.	5 18 6 39	A	7 22	
5	Pjatk	† Lawrjenca Justinian.	5 19 6 37	A	7 43	
6	Sobotu	Albina, biskopa	5 21 6 35	A	8 8	

14. njedžela po Swjatkach (13. po S. Trojich). Scž.: Ničtó njemóže dwěmaj knjezomaj služicž. Mat. 6, 24—33.

7	Njedželu	S. Jandž. pěstonom	5 23 6 33	A	8 41	
8	Póndželu	Narod. s. Marije	5 24 6 31	A	9 22	
9	Wutoru	Gorgonia, martr.	5 25 6 29	A	10 15	
10	Srjedu	Mikławšcha Tolentinskt.	5 27 6 27	A	11 19	
11	Schtwórtk	Protha, martr.	5 28 6 24	A	šh. r.	
12	Pjatk	† Guidona, wuzn.	5 30 6 22	A	12 31	
13	Sobotu	Matern., b.; Mothb., dž.	5 32 6 20	A	1 47	

15. njedžela po Swjatkach (14. po S. Trojich). Scž.: Morowy mlodženc we Naim. Luk. 7, 11—16.

14	Njedželu	Pow. †. Wjena s. M.	5 33 6 17	A	3 7	
15	Póndželu	Mikomeda, martr.	5 35 6 15	A	4 29	
16	Wutoru	Kornelia a Cyprian.	5 37 6 12	A	šh. w.	
17	Srjedu	†* Zacž. bškuzn. s. Franc.	5 38 6 10	A	6 5	
18	Schtwórtk	Domascha z Willanowa	5 39 6 8	A	6 28	
19	Pjatk	†* Januaria, bisk. mart.	5 41 6 6	A	6 56	
20	Sobotu	* Eustachia, martr.	5 42 6 4	A	7 31	

16. njedžela po Swjatkach (15. po S. Trojich). Scž.: Jězus wustrowi wobutawošo. Luk. 14, 1—11.

21	Njedželu	Mateja, japoscht.	5 44 6 1	A	8 20	
22	Póndželu	Mauricia, martr.	5 46 5 59	A	9 22	
23	Wutoru	Lina; Biktora; Thekle	5 47 5 57	A	10 35	
24	Srjedu	S. Mar. wo wukup. jat.	5 49 5 54	A	11 53	
25	Schtwórtk	Gerarda, biskopa	5 51 5 52	A	šh. r.	
26	Pjatk	† Justiny, martr.	5 53 5 50	A	1 12	
27	Sobotu	Košny a Damiana, m.	5 54 5 47	A	2 29	

17. njedžela po Swjatkach (16. po S. Trojich). Scž.: Najwjetšha kaznja we zatónju. Mat. 22, 34—46.

28	Njedželu	Wjacławka, wójw. m.	5 56 5 45	A	3 43	
29	Póndželu	Michala, arcjandžela	5 57 5 43	A	4 55	
30	Wutoru	Hieronyma, měšcn.	5 58 5 41	A	šh. w.	

Wopomnjenja hódne dnw:

1. Zapocžatk hoitowy (na kurwoty).
23. Zapocžatk nazymy. Džeń a nóč so na wotebjeracym pucžu runataj.
30. Kralowška renta.

I. Hermanki.

1. Rhoczebuz kn. št. kl. Georgswalde kl. Wulki Hajn št. Namnow št. kl. Kulow št.
2. Wulki Hajn kl.
3. Mjeswacžidło št. Damna št. kl.
4. Mlužatow št. kl. Rhoczebuz wš.
6. Pitawa kl. Kalawa kn. št. Rinspórt št.
13. Drěwto št. Rubin št.
15. Ramjenc št. kl. Romofalc kl. Rychbach št. kl. Mikoraz št. Jarow kl.
17. Radeberg št.
20. Mišchno št.
22. Bart št. kl. Bistopichy kl. Wostrowc kl. Gubin kn. št. kl. Wojerach št. kl. Birno kl. Stanfnow kn. št. kl. Seidenberg št. kl. Trěbule kn. št. kl.
24. Polcžnica št.
25. Polcžnica kl. Rhoczebuz kn. št.
29. Šipš (Michałka masa hacž do 18. oktobra). Rafecy kl. Wjeleczjn kl. Luboraz kn. št. kl.
30. Šusta št. kl. Krosjno kn. št. Wasyn št. kl.

II. Měsaczkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni bértsk 8. sept. wječž. 9 h. 2 m.
- ☀ Młody mějacžk 16. sept. rano 6 h. 54 m.
- ☾ Přeni bértsk 22. sept. wječž. 10 h. 17 m.
- ☀ Pótny mějacžk 30. sept. dop. 10 h. 15 m.

III. Wjedro po stolětnej protycy.

Wot 1. septembra hacž do 4. je rjenje čjoplo; potom šlny deščez; na to hrimanja a je rjenje hacž do 20. a tež dale hiščeže ze zažnymi mrozami; 30. deščez.

IV. Cyrkwinska protyka.

5. Namo w $\frac{1}{6}$ wotšad wotšhad procesiona z kšofštra Mar. Šwězdny do Krupki.
8. Pšikitazany swjaty džeń. Procesiony do Róžantna džeja.
14. Titularny swjedžen serbskeje cyrkwe we Budyščinje a kermušča.
17. 19. a 20. Póšt suchich dnow.
21. Swjaty džeń. W Dreždžanach serbske předowanjo.
29. Swjaty džeń.

Zadrjesška.

„Swojim bližšim dyrbišaj pomhacž, tač berje hacž móžeš, wosebje tym, kotřiž su tebi pšechćiwni.“ Swj. Alfons z Liguori.

mh. Schtóž ptacžki kóji, pšichotuje jim spodobnu jedž, ale šez abo prubdo šezini po móžnosći nje-widžonne. Tač šatan. Ptacžki, kiž do wjsošofče zleča, njemóže kójer dosahnyč. Tač nje-dosahnje šatan tych, kiž so modla a bójšte wěcy wopominaja. mh. Žadny z tych, kiž žiwje wěrja a wopominaja, zo je Wóh wšchudžom pšichitomny, wšchitto widži, štychi a wě, njebudže nihdy zlóčez čžinicž abo jenož myšle mēz, zo by tajke čžinił.

(S. Basilius.)

mh. Raž pucžowač pšchi šeczowšachym pšyku nještanje, ale jomu šeczowšacž da a swoj pucž dže, tač čžini ze žlymi wabjenjami.

Oktober, winowc, ma 31 dnów.

		Słónczka		Mśaczká	fsh. a fh. h. m.			
		fshadz. h. m.	fhom. h. m.	Miech. známjo				
1	Srjedu	Remigia, biskopa	6	05	39		5	30
2	Schtwórtk	Othona, biskopa	6	25	36		5	48
3	Pjatk	† Józefa z Kupertina	6	35	34		6	12
4	Sobotu	Franciska z Alfissi, w.	6	55	32		6	42
18. njeđzela po Swjatkach (17. po S. Trojicy). Scž.: Jezus wustrowi wieczniwoho. Mat. 9, 1-8.								
5	Njeđzelu	Rózarija s. Marije	6	75	29		7	20
6	Póndzelu	Brunona, biskopa	6	95	27		8	7
7	Wutoru	Marka, biskopa	6	105	25		9	6
8	Srjedu	Brigitty, wudowy ☾	6	125	23		10	12
9	Schtwórtk	Dionysia, biskopa	6	135	21		11	26
10	Pjatk	† Franciska z Borgia	6	155	19		fsh. r.	
11	Sobotu	Gerona, martr.	6	165	17		12	42
19. njeđzela po Swjatkach (18. po S. Trojicy). Scž.: Kwasna hošezina krała. Mat. 22, 1-14.								
12	Njeđzelu	Matfimiliana, biskopa	6	185	14		2	0
13	Póndzelu	Eduarda, krała	6	205	12		3	22
14	Wutoru	Kallista, bamža	6	225	10		4	46
15	Srjedu	Theresije, knježny ☉	6	245	8		fh. w.	
16	Schtwórtk	Hawła, abta	6	255	5		4	55
17	Pjatk	† Adwigi, wudowy	6	275	3		5	27
18	Sobotu	Lukascha, seženika	6	285	2		6	13
20. njeđzela po Swjatkach (19. po S. Trojicy). Scž.: Jezus wustrowi krałowskiho syna. Jan. 4, 46-53.								
19	Njeđzelu	Pětra z Kantara, w.	6	305	0		7	13
20	Póndzelu	Jana z Kanta, wuz.	6	324	58		8	24
21	Wutoru	Wórschule, knj. mart.	6	334	56		9	43
22	Srjedu	Severa, b.; Kordule ☾	6	354	53		11	2
23	Schtwórtk	Severina, biskopa	6	374	51		fh. r.	
24	Pjatk	† Rafaela, arcjandžela	6	394	49		12	20
25	Sobotu	Ahrysantha; M. Mat.	6	414	47		1	34
21. njeđzela po Swjatkach (20. po S. Trojicy). Scž.: Njesmilny wotročžk. Mat. 18, 23-35.								
26	Njeđzelu	Evaresta, bamža	6	434	45		2	45
27	Póndzelu	Florenca, martr.	6	444	43		3	55
28	Wutoru	Shmana a Judh, jap.	6	454	42		5	4
29	Srjedu	Eusebije, knježny	6	474	40		6	14
30	Schtwórtk	Theodorita, měščn. ☺	6	494	38		fh. w.	
31	Pjatk	†* Wolfganga, biskopa	6	514	36		4	44

Wopomnjenja hódne dny:

1. Dawk za wopalenišku pokladnicu.
15. Parschonst a rjemjesniški dawk.
29. Nastupny džen Ž. Majestosče krała Alberta na trón (1873).

I. Hermanki.

1. Njeswacjidło st. Gródl st.
4. Weiznig kn.
6. Bjarnacžicy st. kl. Gucžina kl. Scherachow kl. Kulow st. kl.
11. Lubin st.
13. Biffopich st. Lubij st. kl. Kinspórt st.
14. Kinspórt kl. Warschež kn. st. kl.
15. Rž Komorow kn. st.
16. Ahocžebuz kn. st.
17. Stolpin kl.
20. Stare Drežžany kl. Galschrow st. Wóspórt st. Rychwald kn. st. kl. Rumburg st. kl. Zahai st. kl.
21. Brody st. kl.
22. Radeberg st.
23. Radeberg kl. Ahocžebuz kn. st.
25. Drěwto st. Wětoschow kn. st.
28. Pici kn. st. kl.
30. Běskow st. kl. Ahocžebuz kn. st.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni bértk 8. okt. pop. 2 h. 41 m.
☉ Młody měsačk 15. okt. pop. 4 h. 7 m.
☾ Přeni bértk 22. okt. rano 7 h. 16 m.
☺ Połny měsačk 30. okt. rano 3 h. 7 m.

III. Wjedro po stolětnej protocy.

Oktober započnje z desčezom, a je tež dale mšhowe wjedro; 14. desčez; z 15. so wuwjedri; 17. zas desčez hač do 24; na to rjenje; wot 29. žymne turjawy.

IV. Cyrkwinska protyka.

4. Mjeniny biskopa Franca. Swjedeni kulowsteje wosady. Pšhipođnju wotkhad procesiona z Ahróčje do Kulowa.
5. W Radworju swjedeni poswjeczenja cyrkwie a fermuscha. W Kulowje přeni wotpušt, swjedeni poswjeczenja cyrkwie a fermuscha.
12. W Kulowje drugi wotpušt.
19. We Wotrowje a w Kóschteje Marijneje Swězdež fermuscha.
21. Cyrkwinšt swjaty džen.
26. W Ahróčicah swjedeni poswjeczenja cyrkwie a fermuscha.
28. Swjaty džen.
31. Wigilny póst.

Zadrěšdka.

„Bóh sežele spytowanja t twojomu spomóženju. Se to znamjo, zo so wosebje za tebje stara; to tež dyrbi wina za tebje byč, zo so t njomu dowěriš.“
Swj. Jan Ahryšostomus.
mh. Ničto njeabaj sebje samoho, hačo by jenož za sebje žiwj byl; pšchetož z tak mnohimi a za tak mnohich dóstanje kšesjezan nehyj myta, kaž mnohich je z dobrym pšikladom natwarjat.

S. Pawšćtn.

mh. Chceš-li lěnjoho konja spěšnosčeji pšikwucžić, dyrbiš joho ze spěšnym pšahacž; duž zwjež tvojú dušchu na krajne pšikladu Swjatyh, a tež ty potročžiš w dobrym.

November,

nazymnik, ma 30 dnow.

		Stóneczka		Měsacžka	
		šťhadž.	řhow.	Něbji.	šťh. a řh.
		ř. m.	ř. m.	Znamjo	ř. m.
1	Sobotu	Wšěch Swjatyř	6 53	4 34	5 20
22. njeđzela po Swjatkach (21. po S. Trojich). Seč.: Wo bařistim pjenježu. Mat. 22, 15—21.					
2	Njeđzelu	Agapita, martr.	6 55	4 32	6 4
3	Póndželu	Wšěch řhud. duřř.	6 56	4 30	6 59
4	Wutoru	Korle Boromejštoho, b.	6 58	4 28	8 2
5	Srjedu	Zacharija a řilžbjety	7 04	4 27	9 10
6	Sčtwórtk	Leonarda, abta	7 14	4 26	10 24
7	Pjatt	† Amaranta, martr. ☾	7 34	4 24	11 39
8	Sobotu	4 krónow. martrarj.	7 54	4 22	šťh. r.
23. njeđzela po Swjatkach (22. po S. Trojich). Ježus žbuzđi Žairowu džowtu. Mat. 9, 18—26.					
9	Njeđzelu	Theodora, martr.	7 74	4 21	12 56
10	Póndželu	Handrija Abellina, w.	7 84	4 19	2 16
11	Wutoru	Měrcziua, biskopa	7 104	4 18	3 39
12	Srjedu	Měrcziua, bamža	7 124	4 16	5 6
13	Sčtwórtk	Stanisław. Kofski, wuz.	7 144	4 14	6 36
14	Pjatt	† Livina, biskopa ☉	7 154	4 13	řh. w.
15	Sobotu	Herty, knježny	7 164	4 12	4 55
24. njeđzela po Swjatkach (23. po S. Trojich). Seč.: Žonopowe žorno. Mat. 13, 31—35.					
16	Njeđzelu	Dthmara; Edmunda	7 184	4 11	6 5
17	Póndželu	Řrehorja Džimwyzinij.	7 204	4 10	7 23
18	Wutoru	Řesichia, martr.	7 224	4 8	8 46
19	Srjedu	Řilžbjety, wudowy	7 244	4 7	10 6
20	Sčtwórtk	Řeliksa z Walois, w. ☽	7 254	4 6	11 23
21	Pjatt	† Wopr. ř. Mar.; Mh.	7 274	4 4	řh. r.
22	Sobotu	Cecilije, knj. martr.	7 294	4 3	12 36
25. a poslednja njeđzela po Swjatkach (24. po S. Trojich). Seč.: Žapuščenjež Seruzalema. Mat. 24, 15—35.					
23	Njeđzelu	Klimanta, bamža	7 304	4 2	1 46
24	Póndželu	Jana wot řšizja	7 314	4 2	2 56
25	Wutoru	Řhatyrny, knj. martr.	7 334	4 1	4 5
26	Srjedu	Konrada, biskopa	7 344	4 0	5 14
27	Sčtwórtk	Mikasia, bisk. martr.	7 363	59	6 21
28	Pjatt	† Krescencia, martr. ☺	7 383	58	šťh. w.
29	Sobotu	Saturnina, martr.	7 393	57	4 1
1. njeđzela adventa. Seč.: Žnamjenja pšched řudnym dnjom. Łuf. 21, 25—33.					
30	Njeđzelu	Handrija, japosčt.	7 413	56	4 53

Wopomnjenja hódne dny:

1. Kralowřte dawki. Druha položca dořhodneho dawka.
30. Stónčenježowa krasnyř wjeřelow.

I. Hermanki.

3. Frankfurt (mařa). Ğainřpach kl. Łufow kl. ř. kl. Ščandawa kl. Ğróđt ř. kl. Kulow ř. kl.
4. Bart ř. kl. Łaž ř. kl.
5. Njeřwacziđlo ř. kl. Damna ř. kl. Stare Dreždžany ř. kl.
6. Řhoczebuž ř. kl. ř. kl.
8. Wudysřin ř. kl. Trěbule ř. kl. ř. kl.
10. Řhřbach ř. kl. Ğubin ř. kl. ř. kl.
11. Połecznica ř. kl.
15. Žitawa kl. Řy Komorow ř. kl. ř. kl.
17. Žitawa ř. kl. ř. kl. Řy Komorow kl. ř. kl.
25. Dobroług ř. kl.
29. Kalawa ř. kl. ř. kl.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☾ Posledni bėrtik 7. nov. rano 6 ř. 53 m.
- ☀ Měsacžka 14. nov. rano 1 ř. 36 m.
- ☽ Přeni bėrtik 20. nov. wječž 7 ř. 53 m.
- ☺ Połny měsačk 28. nov. wječž. 9 ř. 55 m.

III. Wjedro po stolětněj protycey.

Wot 1. hačž do 4. je rjenje; 5. a 6. řhny wětr, kotryž na 2 dnaj deřčež pščinje; potom rjenje hačž 16.; wot 17. hačž do 28. je mlhowe a žymne wjedro; na kóncu deřčež.

IV. Cyrkwinska protyka.

1. Pščitazany řwjaty dženj.
2. Cyrkwinski řwjaty dženj. W Radworju a Kulo-
wie dořpohny wotpuřtk „po morowch.“
9. W Njebjelcizach a Ždžeri (tež wokoło Wudysřina) kermuřka.
11. Šwjedženj Njebjelcizanskeje wofady (ž přėdowanjom a nřřřporom).
16. W Wudysřinje w tachantskej cřkwi wopomnjenjež pořwjećenja cřkwi a kermuřka.
23. W Rałbicach wopomni. řwjecž. cřkwi a kermuřka.
25. Šwjedženj Rałbicizanskeje wofady (ž přėdowanjom a nřřřporom).
30. Šwjaty dženj. Žapocžatk adventa a nowoho cřkwińskoho řeta. W Dreždžanach we dwóřskej cřkwi řerbřke bože řlužby.

Zadřeřřka.

„Pař so wozipnořče we wěcach, kotrež tebjė ničo njeřtaraja; njeprařeře řo ženje za nimi.“

Šwj. Theresia.

mh. Njeřudže, praji Řhřřtus. Njeřudž dha, a bñrije woprawdžity řeč bližřřchoho wiđžal, wuzčeřni z tutoho czerňa derje wonjatu řožu a wopruj ju mi z prawym bratrowřřim řobucžerjenjejom.

mh. Šwjaty řilip Wenitiuř řeže ře na řmertnym řožu. Tu ře řny ř pđlařteřach: Dajče mi moje řniři. Woni podawachu jomu pař te pař wone, ale žane njebeču jomu prawe. Dořelž wón řtajnje na Božu martru pohladowaře, podachu jomu tu. Wřeře ju wobřimuju praji mřeřach řwjaty: Ğaj to řu moje řniři, moje najřubře řniři, do řpěle řniřow řm Ğuřto řładař, z nimi řču moje řwjenjež řřónczič.

December,

hodownik, ma 31 dnow.

		Stóneczka		Měsacžka	
		šhadž. h. m.	šhom. h. m.	šhabj. šnamjo	šh. a šh. h. m.
1	Póndželu	Mariana, diafona	7 42	3 56	5 54
2	Wutoru	Bibiany, knježny	7 44	3 55	7 2
3	Erjedu	Franciska Šfaberškoho	7 45	3 54	8 13
4	Schtwórtk	Borbory, knj. martr.	7 46	3 54	9 25
5	Pjatt	† Pětra Chryzologa, b.	7 48	3 53	10 40
6	Sobotu	Wiklawšcha, bifk. ☾	7 49	3 53	11 56
2. njeđžela adventa. Ščj.: Janowe poselstwo pola Jezusa. Mat. 11, 2—10.					
7	Njeđželu	Ambrosia, bifk. wučž.	7 50	3 53	šh. r.
8	Póndželu	N. podjeća s. Mar.	7 51	3 53	1 15
9	Wutoru	Eutyhiana, bamža	7 52	3 52	2 37
10	Erjedu	Ščenjesen. laur. domu	7 53	3 52	4 2
11	Schtwórtk	Damaša, bamža	7 54	3 52	5 30
12	Pjatt	† Epimacha, martr.	7 55	3 52	6 56
13	Sobotu	Lucije, knj. martr. ☉	7 56	3 52	šh. w.
3. njeđžela adventa. Ščj.: Janowe šwědženjo wo Jezusu. Jan. 1, 19—28.					
14	Njeđželu	Spiridiona, bifkopa	7 57	3 52	4 53
15	Póndželu	Šhrystian, služown.	7 58	3 52	6 17
16	Wutoru	Eufebia Bercešf., b. m.	7 59	3 52	7 43
17	Erjedu	†* Lazara, bifkopa	8 0	3 52	9 3
18	Schtwórtk	Čakanja s. Mar. na p.	8 1	3 53	10 20
19	Pjatt	†* Nemesia, martr.	8 1	3 53	11 34
20	Sobotu	* Jilegonia, bifk. ☾	8 2	3 53	šh. r.
4. njeđžela adventa. Ščj.: Jan přěduje pokutu. Lut. 3, 1—6.					
21	Njeđželu	Domascha, jap.	8 3	3 54	12 44
22	Póndželu	Flawiana, martr.	8 3	3 54	1 54
23	Wutoru	Wiktoriije, knježny	8 4	3 55	3 3
24	Erjedu	†* Delfina; Šad. a Žěvy	8 4	3 55	4 12
25	Schtwórtk	Boži dž. nar. Jěz.	8 4	3 56	5 18
26	Pjatt	† Šćěpana, martr.	8 5	3 57	6 20
27	Sobotu	Jana, japošćtoła	8 5	3 57	7 14
Njeđžela po šodžoch. Ščj.: Simeon a Šana wo Jezusu rycžitaj. Lut. 2, 33—40.					
28	Njeđželu	Mjewinow. džěčž. ☺	8 5	3 58	šh. w.
29	Póndželu	Domascha, bifk. martr.	8 5	3 59	4 53
30	Wutoru	Rajnera, bifk.; Davida	8 5	4 0	6 4
31	Erjedu	Sylwestra, bamža.	8 5	4 1	7 16

Wopomnjenja hódne dnj:

22. Započatt žymy. Najkrótschi džen z najblěžšej nocu.
24. Patoržica.
31. Kralowšta renta.

I. Hermanki.

1. Wólport šf. kl. Kulow šf.
2. Krosno kn. šf. Gasyn šf. kl.
3. Nješwacžibdo šf. Krosno kl.
5. Kuland šf.
6. Budyšin šf.
9. Brody šf. kl. Seidenberg.
10. Eisenberg šf. kl.
15. Luboraz kn. šf. kl. Lubin šf. Witoraz šf. kl.
16. Barščež.
17. Lubin. Kuland kl.
18. Muzatow šf. kl.
20. Wojerecy šf. kl.
22. Kulow.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni bėrtšk 6. dec. wječž. 8 h. 41 m.
☉ Młody měsačk 13. dec. pšhip. 12 h. 2 m.
☾ Přeni bėrtšk 20. dec. pšhip. 12 h. 13 m.
☉ Polny měsačk 28. dec. wječž. 5 h. 13 m.

III. Wjedro po stolětnej protycy.

December je 1. džen rjany; zašupi paš bóržy wětskojte, njelubozne wjedro a hač do 15. traje; wot 16.—20. je žyma; wot 21. pošhmurjene a šnehojte; wot 29. hač do šonca truta žyma.

IV. Cyrkwinska protyka.

4. Cyrkwinski šwjaty džen.
6. Cyrkwinski šwjaty džen.
8. Pšchitazany šwjaty džen. W Kulowje titularny šwjedžen „šwjateje Marijinoho towarštwa knježnow“ z došpolnym wotpuštom za šobuštawny.
- 16.—24. W Radworju wšchědnje po Žutnjach „Mowena“ t člečži maczerje božeye.
17. 19. 20. Bošt šuchich dnow.
21. Šwjaty džen.
24. Bigliny (pokny) pošf.
- 24.—25. Boža noc, w poknoch boža mšcha.
25. Pšchitazany šwjaty džen.
26. Pšchitazany šwjaty džen. Požoňnowanjo žitow.
27. Šwjaty džen. Wo předomanjo požoňnowanjo a wubželenjo wina šwjatoho Jana.
28. Cyrkwinski šwjaty džen.

Zadrješćka.

„Tvoja wjelotolčž budž pšchecy ponižna, měrnita, pokorna a natwarłitwa.“ Šwj. Theresia.
mh. Wo dwěmaj wěcomaj dyrbi čžowješ pšchecy wjedžecž: wo krasnojčzi Božej a wo helštej čžwěli. Wot přensšecjeje pšchecžahowanj a wot druheje wot-šraščenj, šlara šo za šwoju dušchu a žminje šo šreča. Š. Domasch Nau.
mh. Cyrkež je archa na žolmach a bjež šrača jedže mjež škalami, na šotryčž šo hewał wšchitto rozrašuje. Wona je štučf Božeye wšchodhomoch, wona je njepowalny dom, dokež je založena a twarjena na šfatu. Š. Chryšostomus.
mh. Cyrkež šo pšchecžčehanjow dla njepomjenšcha, ale powjěšćha; knježowa rola pšichi šo z pšchecy bohatšćimi žnjemi, dokež te šymješćka, kžž po jěnym padaja, šhadžėja rozmnožene. Š. Leo.

I. Čas božich službow w serbskej Łužicy.

	Čas pšhestupa božich službow		Njedźele; s. dny			Džělawe dny			
	za nedźele a swj. dny.	za džělawe dny.	w zymje	w lěće.	popoł- dnju.	w zymje.	na lěto.	w lěće.	na zymju.
Budyščin	tachantsta	1. haryla, 1. oktobra.	5 a 9		2	6 a 9	5 a 9	5 a 9	6 a 9
	serbska		9		1/2 1				
Chróšćicy	1. nedź. po Jutrach, 24. augusta.	po Jutrach, po Michale.	6 a 9	5 a 8	2	7	6	6	6
Njebjelčicy	po 1. meje, po 29. septembra.	? ? ? ?	9	8	1/2 2	1/2 8	7, 1/2 7	6	1/2 7, 7
Kadwoć	1. meje, nedź. po 29. septbr.	po 1. novembri, po jutrach.	9	8	2	7	6	6	6
Kalbicy	jutry, nedź. pšched 21. septembra.	? ? ? ?	6 a 9	5 a 8	2	1/2 8, 8	7	1/2 7, 7	7
Schpital		1. meje, 1. oktobra.	9	9	2	8	1/2 7	1/2 7	8
Wotrow		? ? ? ?	9	9	2	1/2 8	7	1/2 7	7
Marijna Hwězda			1/2 7 a 1/4 10		1/2 2, 1/2 3, 3		6 a 7 a 3/4 9		
Różant	jutry, 14. septembra.	po 1. novembri, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	7	1/4 7	1/4 7	7
Ždžer	1. meje, po 29. septembra.		9	8	1/2 2				
Brunow			1/2 10		4		3/4 8		
Kulow		24. febr., jutry, nedź. po 4. sept., 1. nedź. nov.	5 a 8		2	6 a 1/2 9	1/2 6 a 1/2 9	5 a 8	1/2 6 a 1/2 9

Pšchisp.: Jutnje su w Chróšćicach rano w 5 hodź, w Kalbicach 6 a w Róžeńcze 6. — W serbskej cyrkwi w Budyščinje na trjedach a pjatkach w posće we 8 rano. — W Kalbicach na pjatkach w posće w 6 a 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dopoždnja we 8. — W Marijnej Hwězdy na sobotach rano 6 a 7 a 8. — W Róžeńcze na małych swjatyh dnach a sobotu (pšched cyłe lěto) we 8. — W Ždžeri je 12 króć na nedźelach a kaž w Delnich Sulšecach, druhdy na džělawych dnach boža mscha. — W Lubiju su 12 króć za lěto nje-
dźělste bože služby.

II. Bože služby w němskej Łužicy.

Grunaw, Königshajn, Nowy Leutersdorf, Reichenau, Scherachow, Seitendorf, Wostrowc, Žitawa, Marijny Doł.

III. Bože služby w sakskich herbških krajach.

1) Stajne bože služby maja: Dreždžany (dwórka cyrkej, w princowym hrodze, Rome Dreždžany, Friedrichstadt, Zozefininy wustaw, 2 schulskej křapaki), Annaberg, Switawa, Freiberg, Greiz (kóždu 2. nedźelu), Hubertusburg, Rhenmicy, Lipsk, Mišyno, Pirno, Plawno, Rottschönberg, Reichenbach (kóždu 2. nedźelu) a Wechselburg.

2) Misioniske bože služby maja: Auerbach (2 króć), Bräunsdorf (8 kr.), Döbeln (3 kr.), Frankenberg (2 kr.), Grimma (12 kr.), Großenhajn (6 kr.), Hajnichen (4 kr.), Hohenes (8 kr.), Hohnitajn (8 kr.), Koldic (2 kr.), Leisnig (2 kr.), Marienberg (2 kr.), Pilnicy (cyłe lězo), Radeberg (6 kr.), Riesa (2 kr.), Rochsburg (někotry króć), Roswein (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg (4 kr.), Sonnenstein (něšto króć), Stollberg (2 kr.), Waldheim (12 kr.), Altenburg (12 kr.).

Zapis duchownych.

(Wot novembra 1878.)

A. 3 budyſchinskeje diöcese.

Joho miłošć, najdoſtojniſhi Knjez Franciſkus Bernert, biſkop w Azotuz, japoſchtolſki viſar w kraſteſtwe jaſſim, administrator eccleſiaſticus w jaſſkeje Hornjeje Ružicy, tachant kapitla ſwj. Petra w Budyſchinje, komthur kral. jaſſ. zaſkužbnoho rjada atd., rodž. w Grafenſteinje w Čzechach 4. hapryla 1811; wuſwjeczeny 4. auguſta 1834, wuzwoleny za tachanta 28. julija 1875, za biſkopa ſwjeczeny 19. mërca 1876.

1) W Budyſchinje: a) w konſistoriu: f. Józef Hoffmann, can. cap. sen.; f. Jakub Kucžant, can. cap. cant.; f. Petr Šochta, can. cap. schol.; b) w ſerbskeje cyrkwi: f. Michal Hórnik, ſarať; f. Michal Róla, kaplan; c) w tachantskeje cyrkwi: f. Józef Schönberner, dopoſdn. předať; f. Jurij Nowak, katecheta (sobu za Lubij); d) na wučžeňſkich wuſtawach: f. Józ. Dienſt, direktor tachant. wučžeňſke; f. Hermann Blumentritt, direktor ſeminara.

2) W Brunowje: f. Hermann Plathner, kaplan.

3) W Brunowje: f. Jan Hornig, administrator.

4) W Khróſćicach: f. Jakub Barth, can. a ſarať; f. Jan Nowak, kaplan; f. Jakub Šochta, kaplan.

5) W Rönigshainje: f. Petr Richter, ſarať; f. Auguſtin Wuttke, kaplan.

6) W Marijneje Hwězdze: f. Dr. Jan Chryſoſtom Eiſelt, probſt; f. Alekſander Hiſchfel, kaplan; f. Tadej Matuſch, kaplan; f. Wjacław Toiſcher, kaplan.

7) W Marijnym Dole: f. Miward Rößler, probſt; f. Joachim Felber, kaplan; f. Benedikt Chejnoviſký, kaplan.

8) W Rjebjelcicach: f. Miſkawſch Smoła, ſarať; f. Auguſt Kubaiſch, kaplan.

9) W Nowym Leutersdorfje: f. Ernſt Rupty, ſarať.

10) W Radworju: f. Handrij Ducžman, ſarať.

11) W Ralbicach: f. Jakub Benſch, can. a ſarať; f. Jakub Škala, kaplan.

12) W Reichenawje: f. Pawol Reime, ſarať.

13) W Róžeňce: f. Inoc. Sawork, administrator.

14) W Šchpitalu: f. Jaſ. Werner, administrator.

15) W Seitendorfje: f. Karl Junge, can. a ſarať; f. Józef Reil, kaplan.

16) W Šcherachowje: f. Jakub Žur, ſarať; f. Adolf Brendler, kaplan.

17) We Woſtrowcu: f. Anton Müller, ſarať; f. Auguſtin Rönſch, kaplan.

18) We Woſtrowje: f. Jakub Herrmann, ſarať.

19) W Žitawje: f. Franc Kral, ſarať.

20) We Worflecach: f. Sparla, hrodow. kaplan. Pſchiſp.: w Prahy w ſerbskim ſeminaru: f. Jurij Luſcžanſki, přaeſ.

B. 3 dreždžanſkeje diöcese.

1) W Dreždžanach: a) kralowſke dwórſke duchowno-

ſtwo: f. Józef Štěpanek, dwórſki kaplan; f. Ludwig Wahll, dwórſki předať; f. Ludger Potthoff, dwórſki předať. b) W Starých Dreždžanach: f. Franc Stolle, can. a přaeſ; f. Anton Dreßner, kaplan a direktor wučžeňſke pſchi „Quedbrunnen“; f. Jakub Buk, ſarať a konſistorialny radžicžer; f. Karl Maaz, kaplan a direktor; f. Anton Buk, kaplan a direktor hlowneje wučžeňſke; f. Józef Müller, kaplan a katecheta; f. Emil Hoffmann, kaplan; f. Oskar Manfroni, kaplan; f. Dr. Alois Schäfer, kaplan a přaeſ kongr.; c) W Nowých Dreždžanach: f. Eduard Machaczek, ſarať. d) W Friedrichſtadtu: f. Hubert Titlbach, ſarať. e) W Józefinym wuſtawje: f. Kaſpar Brieden, kralowſki kaplan. f) Pola pryńca Jurija: Dr. Friſen. g) Privatnaj duchownaj: Jaſtržebſti a Miſkiewicz.

2) W Annabergu: f. Józef Plevka, ſarať.

3) W Swikawje: f. Józef Fuhr, ſarať.

4) W Rhemnich: f. Jan Reipert, ſarať; f. Strenſki, kaplan.

5) W Freibergu: f. Heinrich Salm, ſarať.

6) W Hubertusburgu: f. Miſkawſch Wowcžerť (Schäfer), ſarať.

7) W Lipſtu: f. Petr Will, ſarať; f. Richard Salm, kaplan; f. H. Schmittmann, kaplan.

8) W Miſchnje: f. Józef Hillebrandt, administr.

9) W Pirnje: f. Petr Krecžmer, ſarať.

10) W Plawnje: f. Hüſch, kooperator.

11) We Wechſelburgu: f. Biſkup, hrod. kaplan.

12) W Rothſchönbergu: f. A. Fuhrmanſ.

13) W Reichenbachu: Heinrich Mannel.

Pſchiſp. Na wotpocžinku: f. Auguſt Arlt.

C. 3 wróſtawſkeje diöcese.

W Kulowje: f. Franc Schneider, ſarať a duchowny radžicžer; f. Jakub Wowcžerť, kaplan; f. Petr Lipicž, kaplan; f. Heinrich Ledžbor, direktor.

Zapis kaſtolſkich wučžeňnjow.

1) W ſerbskeje Ružicy: Budyſchin (ſeminar, präparanda, tachantska ſchula), Čzornech, Kulow, Khróſćicy, Marijna Hwězda, Rjebjelcicy, Radwor, Ralbic, Róžant, Šchpital, Šchunow, Worflec, Wotrow, Ždžer.

2) W němskeje Ružicy: Blumberg, Grunau, Rönigshain, Marijn Dole, Nowy Leutersdorf, Reichenau, Ruſdorf, Seitendorf, Šcherachow, Šchönfeld, Woſtrowc, Žitawa.

3) W herbskich krajach: Annaberg, Swikawa, Grimma, Rhemnic, Dreždžany (hlowna ſchula, Quedbrunnen, Friedrichſtadt, Nowe Dreždžany, Józefinym wuſtaw), Freiberg, Hubertusburg, Lipſk, Miſchno, Pirno.

4) W pruiſkeje ſerbskeje Ružicy: Kulow, Koczina, Němcy, Suſſchecy.

Wjele zboža na nowe lěto!

(Po Albanje Stolzju.)

„Krajan“ dyrbi trochu njedoczakany być. Zocho pomjeseće a nowinki płacza z wjetšeho haśle wot nowoho lěta; tola tak dołho wón njesmě čakać, hewať bychu wschity joho towařchojo z wótnoho a cuzoho kraja joho pola waš wotčisłchčeli. (Wón je z cyła trochu zrudny, dofelž do někotrychžkuli duri hiščeće podarmo kłapa — a tola je „Krajan“ čisće a cyle wašč!) Dofelž dyrbi po tajkim dołho do nowoho lěta po kraju hieć, budže tež joho zbožo-pscheczo do časa. Tola, to ničžo njewadži, byrneje je wy prjedy dóstali. Pšchetož tele pscheczo je kaž por nowych ščtórni; te dyrbiš najprjedy so wobucz sputacž, hač su tebi prawe a hač móžesh derje w nich šhodzić. Tak tež tele pscheczo něšto pschinješe, ščtož dyrbiš najprjedy sputacž, a potom, jeli tebi prawe, wot nowoho lěta kóždy dzeń dopjelnicž.

Duž „wjele zboža na te lube nowe lěto!“ Tak jedyn druhomu praji, hdyž so nowe lěto dwaj znataj zetkataj. Lubžo pak to najbóle čisće bjez myšlow praja, kaž hušto tež Budž křwaleny! abo Bóh daj strow! a t. d., jenož dofelž je to waščnjo. Byrneje pak čzi tež tysacy dobrych znatych a pscheczelow z dobrymi myšlemi a cyle z wutroby zbožowne nowe lěto pscheli, ščto to na posledku pomha? Toho dla móžesh w nowym lěče tola trjebaj sebi nohu žlamacž, abo jětra dóstacž, a tysčer móže čzi do domu pschincž, bjez toho zo sy jomu kazať, a rowryjet čzi kožo pscheczele pod hošym njebjom. Najwjacy ludži to prjedy doščehnje, hač su sebi myslili. Kóždy dzeń wurnje na 90 tysac; to je za hodžinu štoro 4000! Toho dla budže w nowym lěče wołto 30 abo 40 millio- now čłowjekow do wěčnosće wotwjedženych. A tola budže najmjenje tych, kotřiz su za lěto 79 napomnjeni, to woczałowacž, zo je w pschichodnym lěče na nich rjad. Ženi praja: „Sym hiščeće młody;“ druzhy: „Sym w najrjeńschich lětach;“ zas druzhy: „Za ščeće dołho žane 90 lět njejšym —“ najwjacy ludži pak z cyła sebi na ničžo njemyšli, hač by so samo rozemjało, zo živi wostanu. Ale „nic na to myslieć“ smjerczi njewobara.

Njejšy hiščeće ženje w zymje, hdyž prawje sněh wějesche, po čznje wonka byť, snadž w njeznatej kra- jinje hieć měľ? Žana čžet tebe njewjedže, pucža ža- noho njewidžič, z kóždej krocželu móžesh do zawěteje

hrjebje abo džery padnyć a na posledku sy snadž so zabłudžit, zo njewěš, hdyž sy. Glej takle je tež nam, hdyž po pucžu žiwjenja do wěčnosće ducy do přědka hladamy; ani krocžakki pschod sobu z wěštosću nje- widžimy. Ženož tak wjele widžimy, zo spěšnje křwa- tamy po pucžu a lědma běčmy do toho pschischli, hdyž smy — tu je naš čas hjo zas torhnyť, ščto wě hdyž.

A tola znaju njezmólny ščed, kať móže kóždy sam to dofonjeć, zo je nowe lěto cyle wěšće zbo- žowne. Ty móžesh Bóha tak čcu prajieć nucžicž, zo tebi zbožowne lěto wobradži. Žaleži jenož na tym, zo ščed trjebasč, póbła wobštajny wostanjesč a dzeń wote dnja maľu prócu na so wozwjasesč. Ščtož pak z tym dobudžesh, je wjac winojte, hač hdy by w nowym lěče wulki lós na tebe padnyť, abo ty ščwamny džěl čžetnjnych milliardow došahnyť.

Za wěc ma so z kótkta takle: Bóh nam dawa nowe lěto, abo po prawym kóždy nowy dzeń, kaž je wotrocžkej we swj. ščzenju talent dať, mamy z nim witowacž a něšto za swoju dušcu dobyć. Z kóž- dym dnjom sy bliže k smjerczi, k sudej a k wěčnosći; kóždy dzeń mašč so na tamón čas pschihotowacž: žto wotkadowacž, dobromu so pschiwucžecž a zaslužby hromadžicž. A njeje tole čisće w twojej rucy? abo budže šprawy a swjaty Bóh runje tebi jenicžtomu chcycž myto za to zapowjesč?

Bóh wsčaf njecžini kaž swět, kotryž někotrohož- kul čžłowjeka najrjeńsche mocy wutrzeba a wucžehnje a hdyž joho k swojim žlym wjeselam wjac křmanoho njenamaka, joho wot so čžisnje kaž naraženy karan. A kať so někotry čžłowjek za swět prócuje! Tu čce jena na reje hieć, nic tak jara zo by rejwaka, ale zo by so rejwakam špodobaka: ščto so na to wscho nje- pschihotuje! Wnje so z wjele wodami a myšlami, zo by so čžto prawje swěčiko, wšosy sebi křaduje, naj- rjeńsche rubičko, kotrež je jej hospoza z poslednjoho hermanka pschinjesła, sebi z lódky wozmje — ščto chcycž wscho to mjenowacž! A ščto je dobyť tajkeje prócy? Wšča rjana drašta je ščoncowana, zapró- ščena, pschepočena, a wsche toho — njecham na najhóřsche wěcy špominacž — wutroba je napjelnjena z mjerzanjom, hñewom a zawisću, zo su ju tak maľo žańcž měli, abo tež z njeduščnymi myšlemi. Na zajtra křowoholenjo, ščumjenje we wuščomaj, žotte woblicžo a čžorna nješpožnosć a wobožnosć na

wšchěd rózŕach. — Mědóšchi bratsija, sotry abo sobu-
cželadnicy maja to czucź, kaž hdyž něchtó bosy po
czryopach khodži. Boždžišcho dóstanje tajka rejwarŕka
trasch hiščeže tajki džimny dudŕawy kašchel a pócznje
trasch krej pluwacź. — Tak widžišch na jonym pschi-
kladže, kať swět tomu płaczi, kiž so za njón tak pró-
cuje a pyschi.

Cyle hinať je to pola Boha a we pschihotowanju
za wěcznosć. Tu wšchať je wjac časa a prócy, cyle
hinašceje, trěbne, zo by dušcha něhdy njezasŕyšchala
słowo: „Prjecź wote mnje, zatamana, do wěcznoho
wohuja“, ale zo by dóstała druhe słowo: „Bóji,
žohnowana mojoho Wótca, a wobšedź kra-
lestwo!“ — We wobhydlenju tohole njebjestoho kra-
lestwa hlada so tež, kaž w krónowanškim šalu zem-
ského mócnarja, na rjane, czjste a wošobne wobleczenjo.
Wěmy to ze swjatoho scźjenja, zo bu człowjek, kiž
pschi kwasnej hoščjnje swjatocźneje kwasneje drařty
njeměšce, do zwoncziteje czmy czjijnjeny. Tule
drařtu pať njemóžešch haťle w njebjesach kupicź, ale
dyrbišch ju na zemi dobyć a ju dale pschašć a
tkacź a płokacź a nosyć wšchě dny hać do kónca:
je to twoje swjatošcźjenje.

Bóh je tak rjec štraschnje swjaty, kaž je
krafne skónco štraschnje swětle za našce wócźto, hdyž
chce do njoho pohladacź. Toho dla praji japoschtol;
„Štraschnje je, do rukow žiwoho Boha padnyć;“
toho dla tež „nicžo njeczjste njepóuđže do njebjes.“
Žiwjenjo tudy na zemi pať je čas, za kotryž móžemy
to wotštronicź, šchtož dušchu tak nješkóncznje žadŕawu
psched Bohom czjini, a swoju dušchu wupyschicź z
póccžiwosću a bohulubymy skutkami. A špowjedži
khodžicź a paczerje špěwacź samo to njedokonja, ale
drohotny čas zemského žiwjenja dyrbi so tež wužicź,
zo hrěščne nawučzenja wotpołožišch, dobromu so
pschuwucźišch a tajke šyješch, šchtož tam něhdy płody
njeje. Bšchetož šchtož nadobnje šyje, budže nadobnje
žnjecź a šchtož škupje šyje, budže škupje žnjecź.

Nještróž so, zo „Krajan“ na dobo tajku wažnu
a krotu ryčź ryčzi. Wšchať sy pschewědčeny wo
swojej měrje a wšcho za wěrne džeržišch, šchtož čje
wona wuczi — pohladasch-li po tajšim hčubšcho do
žiwjenja dušce a do swojoho swědomja, dyrbišch špó-
znacź, zo wšcho jeno na tym zaleži, swoju dušchu
džeržecź abo wumožicź. „Tym pať, kotřiz Boha
lubuja, škuža wšchitke wěcy k dobromu.“ Toho dla

tež „Krajan“ za kóždy měšac maťe jadřeščka pschinješe,
zo by so z nimi z nowa zahorik a w dobrym pošplynik.

To je, šchtož „Krajan“ tebi na nowe lěto pscheje,
zo by wone zawěšće žbožowne za tebje bylo. Ale
z pomšchitkowonymi dobrými wotmyslenjemi njeje hiščeže
nicžo dokonjane. Šdyž něchtó, kiž žanoho palenca
czucź njemóže, sebi kručze pschedwozuje, zo so w
nowym lěće ženje z palencom wopicź njecha, dha
drje je tež dobre pschedewzaczo měť — tola te jomu
nicžo njepomha, dokelž jow nicžo porjedžicź nima.
Tež prajenjo: „Nicžo žlo njecham czjinicź w nowym
lěće“ hiščeže wjele njepomha: twoje wotmyslenjo
abo pschedewzaczo dyrbi wěšte, wosebite być, kaž je
twoja khora dušcha runje trjeba. Maťu žběřku
tajkich pschedewzacžow, kotřez móža drje najwjacy
„Krajanowych“ czjitarjow tak abo hinať naščojeć, pschi-
njeje wón tudy po pschikladže šlawnoho špisacžela a zna-
mjenitoho pschecžela kathoštkoho ludu Albana Štolža:
kóždy sebi wuzwol, šchtož móže runje trjebacź.

Nječ je pschec a wšchudžom a we wšchitkim,
šchtož czjinišch abo wotajišch, twoje přenje wot-
pohladanjo: dopjelnicź wolu Bohu.

„„Móžesh sebi wotmyslicź:

1. Za cyle lěto ženje njecham wo sebi samym
nicžo dobre a wo druhich nicžo žlo prajicź, jelžo sebi
to winowatosć nježada abo ja pschi tym dobroho
wotpohladanja nimam. — Abó:

2. Budu-li rozhněwany abo změju-li šchjwdu
czěrpicź w nowym lěće, šchtož so zawěšće šnadź
šydowntrócž šydowndžesat krócž stanje, abo hdyž chcedža
štare wěcy zas wot mormych šlawacź, a znutřta so
zažehlicź do žych myšlow, začžucžow a pschedewzacžow,
potom chcu so džeržecź japoschtolowoho słowa: „Njedaj
so wot žloho pschewinyč, ale pschewin žlo z dobrým.“
Chcu to tak czjinicź a kóždy krócž Wótče našch wu-
špěwacź za toho, na kotrohož mje djaboť znutřta
šchcžuma. — Abó:

3. Chcu sebi tyžku pschihotowacź, do teje počožu
kóždu njedželu wopor za khudoho žbožnika. Šchtož
w tej tyžcy je, to wjac mi nješkušcha, ale to škušcha
khudym (abo tež našchey cyřkwi, nowej cyřkwi w
Bacžonju, swjatomu Wótcej, Šyonškomu towarštwu
za rozščěrjenjo wěry atd. — pschistaji „Krajan“).
Wocžatam potom jenož, hđže mi Bóh pschiležnosć
abo wošobu póščjele, zo bych pjenjezy prawje naščožik.

Ze něscho spodźiwne, schož so we 71tym psalmje wo Chrystusu praji:

„A czešćowne budže mjeno khudnych psched nim.“

— Ubo:

4. Chcu w nowym lěcže dobre, schož sym činić zwučeny, polěpschicž, zo pschidam a rozmnožu hódne dóstacžo swjatych sakramentow, wopytowanjo Božeje mschě, wottorhowanjo zmysłojtoho wužiwanja, a zo kóždy tydžeń wjac wopytow pola khorych činiju a pola khudnych swójbow, kotrež maja so na czele a duchu zlé. — Ubo:

5. Chcu prawje wjele dohycž ze słowom z wóšom zbóžnosćow: „Zbóžni su měrnimi, dofelž woni budža džěcži Bože rěfacž.“ Chcu za tym slědźicž, hdže je žana pschiležnosć, zwadže a nje-pschězjenosćji wobaracž, abo hdžež hižo dwaj abo mnozy w njeměrje a w nje-pschecželstwje su, jich zas zjednacž. Hdžež pak nicžo njeuwučiniju, tam chcu so prawje wjele modlicž k Bohu pokoja, zo chcył tón wutrobny zjednacž. — Ubo:

6. Najlěpschi dobytk abo najwjetšcha zaslužba w nowym lěcže by to była, hdy by jenu duchu dobył t. r. hdyž čłowjeka, kiž je zjawnje w njeměrje abo smjertnym hrěšče žiwu, zas k Bohu dowjedžech. To by wjele wjac było, hacž hdy by pschi wohnju abo wulkej wodže čłowjেকেj žiwjenjo zdžeržak. Pschiležnosć wschał je k tomu, a njefficzi-li so sama, pytaj a čini sebi pschiležnosć. Móžesch loškomyšlomu čłowjেকেj pišma dacž čitacž, kiž joho zas do wěry wróća; móžesch druhoho pohnuć, zo njeuščny časopis wotstroni, straščne znajomstwo puščeczi, kotrež do nicžoho njeuwjedže hacž do hrěchow; móžesch jenomu pschirycžowacž, zo zas k spowjedži a na předowanjo dže. Móžesch džěcžo abo młodoboho čłowjেকে, kiž hižo pócznje po zlych puščach khodžicž, k sebi do domu wzacž. — Wščědnje pak móžesch za wobroczenjo hrěšchnikow spěwacž.

Pschi cykej wěcy pak hiščcže zbywa, zo wěsch, kajka twoja ducha je. Mjenujcy Zbóžnik praji: „Nje-plata tola nicšto na staru sufnju kruč z nowoho platu.“ To ma so takle zrozumicž: Hdžž je ducha dobra a čistá psched Bohom, pschiwozmjje Wóh kóždy skutk młosćcže a kóždy nabožny počink wot njeje ze spodobanjom, kaž rjanu rózicžku abo dobru jědž na čistym rjanym talerju. Zeli pak ducha pschěz smjertny hrěch prawje nječistá, tu wscho, schož Bohu

w modlitwach a dobrych skutkach so sficža, wjele mjenje płaczi; su to lapki z lěpschoho platu na wofmykanu, wjetku sufnju naschite. Kač zo trach ma so tež z twojej duchu tak, zo jej wschitke dobre skutki do njebes dopomhacž njemóža, dofelž džěn je hiščcže we Božej njehnadže abo w czežkim hrěšče. Prjedy wschoho dyrbi ducha sama wučisćcžena bycž. Za-možnu dawacž a wschelafore spěwacž je za wschě pady dobre, ale smjertny hrěch dyrbi prjecž pschěz wěrne polěpschenjo a želnosćiwu spowjedž, hewak sy tola zhubjeny ze wschěmi dobrymi skutkami. — Spominaj tohodla husto a kručže, duch po pušču, pschi čistim džěle, w noč, hdyž spacž njemóžesch, a w cyrkwi na to, hacž twoja ducha njetrjeba kaž rozbity, schczercžaty zwón pschelata bycž, zo by jeje modlitwa a jeje činjenjo psched Bohom derje klicžako. Teke pschecžcžo, tak rjec druha kschcženića, stanje so pschěz prawje derje pschekadženu, želnosćiwu spowjedž wot cyłoho žiwjenja. Chsch-li na to hič, modli so za hnadu k tomu a dži njebojaznje k wěrnemu duchipastyrjej; njech čzi praji, kač masch to činić. Budže čzi dale pomhacž.“

K tymle słowam wustojnoho pschecžela ludu njemóže „Krajan“ nicžo pschistajicž, hacž — kaž wón — swojim swěrnym lubym krajanam z wutrobny prajicž: „Zbóžowne nowe lěto!“

„Bamž je wumwjel — budž žiwu bamž!“

I.

Wulke a wažue lěto to běšče 1878! Zas je widžako „wěcžne město“ Rom, tamne hčuboko wažne a hnujace swjatocžnosćcže, kotrež wotkhad a pschikhad zeuščtoho naměstnića Sěžusa Chrystusa scžěhujá. W najbolsčnisčim podawku je zas bójski Bakožer swojeje cyrkwoje swětej dopokaz dač, zo joho bójski skut na zemi njeje twarjeny na móe a wustojnosć kažkuli wuznamjenjenoho čłowjেকে, ale zo joho bójska prawica, hacž do kónca časa pschi swojeje cyrkwi zwostawajo ju zakita pschecžiwu wschitkim napadam jeje nje-pschecželow.

Haj bolsčny běšče tónle dopokaz; pschetož hiščcže psched lětom z bojoscžu napschecžo hladachmy straščnomu wofomiknjenju, zo nam horco lubowanoho nje-pschirunitoho Piusa IX. smjercž wozmjje. A kač bórzy dyrbjesche naš tónle wofomik pschekhwatacž! 7. februar lěta 1878 wostanje njezapomnity w stawiznach

naščeje cyrkwie a swěta. Pšchetož na nim stónceži so žiwjenje muža, kotrohož su ze wschēm prawom mjenowali najwjetšchoho cykoho džewjatnoho lětstotetka.

A tola, boloscź, kotraž nam z powjescze tohole zrudnoho podawka wutrobu pšchewza, njebē kaž swětna boloscź, kotraž so w styfku a wuzkosczi wutroby wozjewa; strach a hróžba smjercze nas njeje pšchewzala, hdyž zhonichmy, zo našch Pius wjac mjez žiwymi njeje. Spodžiwny měr a pokoj, kiž bē na wobliczo wusnjenocho czjeka njeboh swjatoho Wótca wulinjeny, kaž bēšche tež cyke wo prawdže swjate žiwjenje tohole spodžiwnoho bamža po pšchladže „počornoho a wot wutroby ponižnoho“ Zbóžnika zjadowane: tónle měr a pokoj tež pšchi smjerczi Piusa IX. wschitke katholicke wutroby napjelni. Kaž macž w njewuprajitej, zbóžnej bolosczi sylzy roni, hdyž swojoho syna přeni krócž njewoblatowany wopor Božej mšče wopromacž widži a joho skužbje Božej we swojej wutrobje poswjecuju Bohu woprue, tak tež stejachmy we duchu pšchi kachcžu Piusa IX. a dóstawšchi z njoho pokoj, podacžo do Božej wole a zbóžne woschewjenje czujachmy so pohuczi z wutrobu zanjescž radošne „Zebje my Boha khwalimy!“, zanjescž ke khwalbje wschohomócnoho Boha, kiž je swojej cyrkwi tajkoho bamža spožcžik! Haj „drohotna pšched wobliczom toho Rnjeza je smjercž joho swjatych.“

Hizo wot novembra 1877 wschelake powjescze po swěcže so roznošchowachu, zo drohotne žiwjenje Piusa IX. ke kóncej běži; pšchecy zas pač buchmy spokojeni z tróšchtnym zawěščenjom, zo je so khoroscž zběhnucž dała. Hšchcže na Swěcžk Mariju, 2. febr. 1878, džej, na kotrymž Pius IX. 75lětno wopomnjecžo swojoho přenjoho swj. woprawjenja swjecžesche, bēšche zhromadženym fararjam a duchownym zjawnu audiencu zwolil a horliwe słowa k nim ryczał, schtož ničesche tač jara w swojej mocy — a hižo 7. februarja telegraf po cychym swěcže rozničese powjescž, zo Pius IX. wjac njeje!

Swěcžk Marije bēšche sobotu byko. Hizo pónđzelu namaka kardinal Ledochowski swjatoho Wótca jara pšcheměnjenoho, a hacž runje lěkarjo žane znamjo wosebitoho stracha njespóznachu, zastupi wutoru kruta khoroscž a bēšche nóc wot srjedy k schtwórtkej jara njeměrna. Bēšche to Piusowa poslednja nóc byla.

Zežesche tu w swojej cyke jednorej komorcy na smjertnym ložu, wysche njoho na scženje wisasche Boža

martra a nócna swěcžka bluku swětkoscž rozšchěrjesche. Hdyž wočoko 5 hodž. lěkar zastupi, praji swj. Wótce joho postrowiwšchi měrnje: „Rnjež doktor, nětko je dokonjane.“ Mocy czjeka hladajcy wotebjerachu, duch pač zwošta czerstwý.

Wočoko 1/29 hodž. dósta swj. Wótce wot swojoho spowjednika, biskopa Marinelli-a swj. sakramenty mrějacych z najwjetškej pobožnosczu. Wschitcy pšchitomni pšakachu, Pius pač wošta měrný a spokojeny, zas a zas pohladujo na kšchizowanoho Zbóžnika. Hizo počža žika skabje hieč, hižo rucy počšeschtej džiwnje po ložu wočoko pytačž — znamjo bližšje smjercze — tu poruczi kardinalwikar, zo by so we wschěch cyrkwiach pšched Božim Czjekom pobožnoscz džeržala a bórzy so napjelnichu wschitke cyrkwie z pobožnymi.

Wschitcy kardinalojo w Romje khwatachu k bamžej a wočoko 1 hodž. počža kardinal Bilio modlitwy za mrějacych, kotrež so Pius prócowašche sobu modlicž, móžesche pač jeno něotre słowa wuprajicž.

Čakle 3/45 hodž. počšeschtej so woczji kamacž a nětko so zhromadžichu wschitcy w pódlanskich stwach czakacy pšchitomni w smjertnej komorje, hdyž kardinal Bilio boloscžiwý rózowc spěwacž počža. Čacž k schtwórtkej schtucžcy: „kotryž je za nas kšchiz njest“ bēchu pšchischli — tu bēšche Pius IX. swoje žiwjenje dokonjač. Čak so tež tudy dopjelni, schtož bēšche Pius IX. čas swojoho cykoho bamžistwa njest a byl „kšchiz wot kšchiza“. Tónle kralowski pucž kšchiza joho domjedže do radošce swojoho Rnjeza.

Njewuprajita bēšche z toho podawka boloscž kardinalow, města Roma, cykoho katholickeho swěta.

Pius IX. njebēšche jeno bamž, naměštnik Křtystufowy na zemi, wón bēšche nam wo prawdže wótce, z wosebitej luboscžu nam pšchihileny, a je-li wot Boha pomolaný byl, zo by luboscž a pšchiwšnoscz wschěch katholickech kšchescžanow k bamžowomu stolej, k stolej naměštnika Křrystufowoho na zemi, z nowa wožiwil a wobkřcžik: to je so jomu zawěšcže radžiko. Z kajej radošcžu, z kajej duchownym pozbēhnjenjom a zahořenjom hlada cyky katholicke swět do Roma, na stol swj. Pětra, na tule staku, na kotruž je Zbóžnik swoju cyrkej twaril a na kotrež su so wschitke napady nje-pšchecželow dotal rozbič. Ze to stol, kotryž tež po cyke człowješkim rozjudženju najkřcžišcho steji na cychym swěcže. Druhe wěrchowške stoły abo króny su mjenje bóle wobdate z njepšchecželskimi zběžčakšskimi mocami a

njeje to jeno jedyn jeniczki, kotromuž joho samšni synojo z powalenjom hroža. W katholickej cyrkwi pať so hromadža wšchitcy ze zmužitofcju wokolo tróna, hotowi jón zakitacj a podpjeracj.

Tele zmyšlenjo, tale zmužitofc je z wulkoho džela zaskužba njeboh Piusa IX. Hdyž po wšchěch krajach lěta dołho pšchihotowane zběžkajstwo, kotrejž wšchón dotalny rjad podbrycj hrozy, so pšchecy zwašchnišcho zběhacj pocza, hdyž zabkudžena wědomofc a falšchna zbžělanofc wšchitke zařady spowrócja a z tym wšchomu zarjadowanju podkrožj wotcžahny, hdyž wopafi zrozmjena swoboda a samostatnofc wšchu pokušchnofc a tež rozomne podwolenjo zacjšiny: tu wustupi Pius IX. pšchecžiwio tať mnohim pšchecžiwnikam, kotřiž tež katholickej cyrkwi najwjetřchi strach pšchihotowachu, a zepjerajo so z krutyimi, jasnými słowami na wěrnofc a wucžbu Božu njebojeřche so, to za bkudy wuprajicj, řchtož horda wědomofc so pšchězběhujio haťo dobytł nowoho swobodnoho zmyšlenja wukhwalowawšche. A hdyž Pius IX. we ſwojej „encyklicy“ 80 tajkich řadow swobodnozmyšlenych w lěcže 1864 zařudži a zacjšiny, zběhny ſo řurowy wiohor wšchěch liberalnych pšchecžiwio njomu. Něťto woni zas z nowa řpóznaču, zo cyrkej Křhryřtusowa njeje cžafow pšcheměnjendam ani nje-wobřtajnofcži cžłowjeczich myřlow podcjšinjena, řchtož jeje wěru a bójřte zarjadowanjo nařtupa. Tónle řtrach, zo mohła katholicka cyrkej pšchěz tajte řtrařchne zmyšlenjo wobřchťodžena bycž, je Pius IX. zbožownje wotřtronik.

Wozdžišche cžafy, kotrejž wřchě tele podawři něhdy na dobo pšchewidžja, zawěřcže jasnřšcho tež řpóznaja wažnofc Piusa IX. Ĺim tež ſo bliže wozjewja Bože wotřpohladanja, kotrejž we řpodžiwnyim wjedženju Piuřlowo ho žiwjenja wot joho młodořcže hač na řmjertne řožo řoždě trochu ředžblawe wócžto řpóznaawa. Abo je trařch to — zo bhčhny na jedyn tajři dopořaz Božeje pšchewidžiwofcže řpomnřli — cyle pšchřpadne, zo runje Pius IX. mjěz wjac hač polřcěcja řta bamžemi, kotřiž pšchew nim na řtole řwj. Řětra ředžachu, lěta tohole přěnjoho bamža dořcžahny a wo dobre řchěřc lěť pšchewcžahny? Zawěřcže hčyřšche Wóh pšchewcžiwio tať mnohim řtracham, kotrejž řwj. cyrkwi hrožachu, młónoho njebojagnoho wjedniřa řwojej cyrkwi zđžerzecz. A Pius IX. je Bože wotřpohladanja řwěru dopjelnřk.

Wóh joho wobhřnadži z bohattyimi řjawnyimi hřadami: wón dořcžahny řtarobu 86 lěť, 60 lěť běřche

z měřchniřkej, pšchew 50 lěť z biřkopřkej a 32 lěť z bamžowřkej dořtajnofcžu đebjeny: a wřchto to wotřjedž žařofťnych wojowanjow, pšchewcžěhanjow a duřchownych kač cžěłnych cžerwjenjow. Žawěřno! žiwjenjo, kotrejž z wofebitej pomocu Božeje zakřtane a podpjerane njeje, běřche to njewuraťo!

Pius IX. je pať tež z tymile řpodžiwnyimi đarami we řwojim zařtajnofťwje wřkował. Řjawne wurajenjo wěry do njewobřkowanoho podjeczja Řaj-zbožniřchewe Řnježny, encyklica, z kotrejž bkudy nowřřchich cžafow zařudži, a řwjatocžne wobřruczenjo wěry wřchěch katholicow, zo bamž z pomocu Duřha řwjatoho zmyřlic njemóže, hdyž wo wěcach wěry haťo naměřtnř Křhryřtusowu řwjatocžne wurajenjo řcžini: to řu řř řkuffi a podawři, kotrejž đžen a bóle řwoju nje-wobřahnitu wažnofc řpóznač đawaja. A hdyž wřřche toho řpomřnamy na to, řchto je Pius IX. cžiniř za miřřiony w cuzych krajach, za žjenocženjo gřchřřteje cyrkwje z katholickej, hdyž řpomřnamy, kať je řo řtarak za řcžew a rozwřcžo cyrkwje po cylej Americy, kať je po cylej Řendželřkej a hiřchcže pšchř wjecžoru řwojoho žiwjenja we řchottlandže cyrkwřnřřte zarjadowanjo wobnowřk, kať je wjele wjac hač řto nowych biřkopřřtowow zařožił: zawěřcže potom řpóznaemý a z đžafom ř Bohu wřznajemý, zo řmy we Piuřu IX. měli bamža, řiž ma řo do najwjetřchich mužow řicžicž, kotřiž řu hdy řtoł řwj. Řětra đebřli. Đživajo na tele znuřřřrowne pozběhņjenjo cyrkwje tež řpóznaemý, zo je Pius IX. wo prawđže wohładať đobhewčo cyrkwje.

Něťto řy đokřnřk řwěřny wojowarjo Křhryřtusowu, řy đedžřk đobre đedženjo a wěru wobřhowať a hdyž řy něťto dořcžahnył řrónu řprawnofcže, njepřchewřtaň tež tam za nař zařřpowacj pola řprawnoho řudniřa, zo bhčhny tež my po tovjich zařadach we řkutej řwěřje pšchewcžiwio cyrkwi Křhryřtusowej a we řtajnyim dopjelnņjenju wole Božeje řwój běh đokřnřawřřchi tam pšchřřchli, hđžez móhli z tobu wot woblicza ř woblicžu řpóznaawacj a řhwalicž Boha wot wěčņnofcže do wěčņnofcže!

II.

„Řajcy ľudžo řudny đžen đocžataja, wě Wóh řam, ja jenož wěm, zo budže jedyn bamž mjěz nimi.“

řpodžiwņje je mjě tele řkowo, kotrejž řunu cžřtach, hřnuťo. řaj bamžřřtwo traje a wobřteji hač đo řónca,

kaž słowo Bóžnikowe: „Ty sy Pètr a na tule staku natwarju swoju cyrkej a mocy hele ju njepschewinu.“ Kač jasnje je so to zas dopokazalo w zańdženym lécze! Dolhe cžasy hižo wjelesesche so liberalny swèt na smjercž Piusa IX. so nadžijo, zo budže to tež smjercž bamžistwa, a hižo 13 dnow po tutej smjercži Piusa mējesche swj. Pètr zas nastupnika, katoliska cyrkej zas wyschichoho pastyrja we bamžu Leonu XIII.

Žadny srědt njebēchu pschecziwnicy cyrkwoje zakomdžili, zo bychu nowowólbu bamža skazyli a tola so sta tale nowowólba mērnje, porjadnje a spēschnje, kaž z rēdka hdy. Wschitcy kardinalojo hacž do jenojo, kiž na smjercž khory pschicēž njemōžesche, bēchu w Romje zhromadženi a hižo na tšecžim dnju wólborneje zhromadžizny (konklawe) bēsche wólba dočonjana. Poslenja nadžija pschecziwnikow, na kotruž tak wjele twarjachu a wo kotrejž bēchu tak wjele pisali, njepschēzjednosč mjež kardinalami, bē so rozpuknyla, kaž mydłany pucher.

Kač wjele bēsche so prjedy pisalo wo tym, zo swētne knještwa trjebaj njepschispōznaja nowoho bamža, a dobri katolikojo hjez bojoseže na tule mōžnosč spominacž njemōžachu; pschetož kajke mēschenja, kajke nowe pschescžēhi bychu z toho nastale! A tola, hacžrunje bēchu wschitcy kardinalojo prjedy hacž wólbu započachu, lišcžinu podpisali, zo chcedža w duchu Piusa IX. stut-

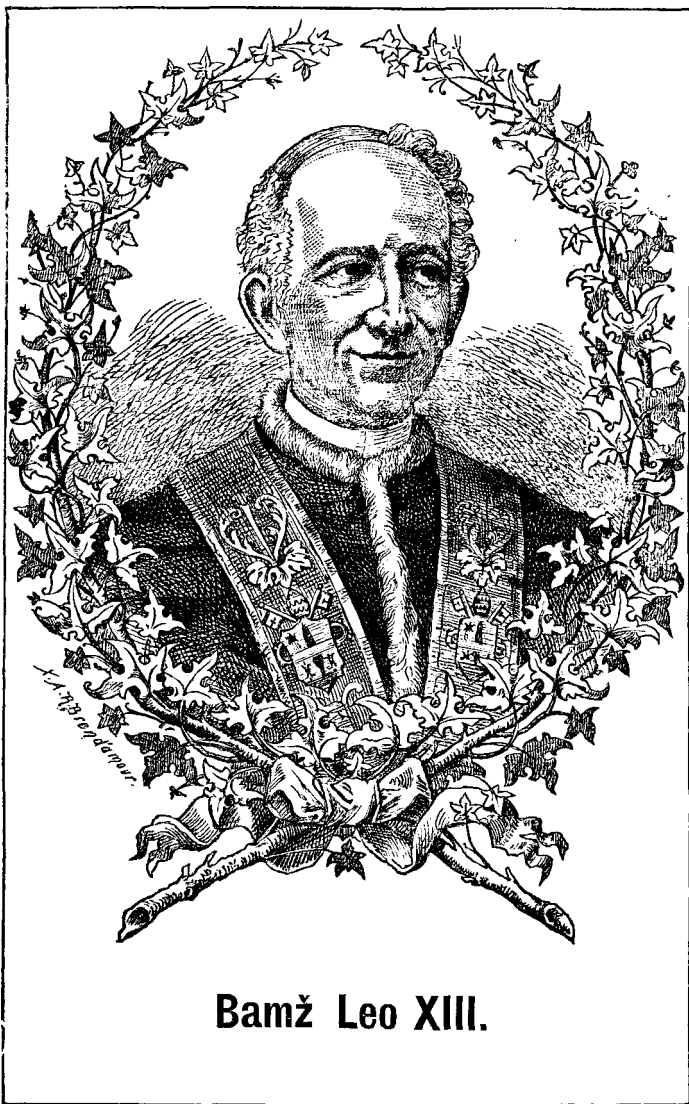
rowacž, njezwaži so nihtō pšacžinosč jich wólby njepschispōznacž. Knježerjo Nēmskeje a Ruskeje, haj tež Schwajeska rada njemōžachu swoje listy na Leona XIII. hinač pisacž hacž: „Toho Swjatosčji bamžej Leonej XIII.“

Zas je Bóh cyle jasnje swoju cyrkej wjedł a stracham wutorchnyl; zas je jej, kaž z radostnej dowēru džēi a bóle spōznawamy, wubjerneho bamža spojčkil: Leona XIII.

Leo XIII. rētasche prjedy Joachim Pecci (pr. Pecči) a narodži so w městacžku Carpineto, kotrejž nēschtō hodžinow wot Roma k połdiju leži. Toho starschej bēschtaj hrabja Ludwik Pecci a Hana Prosperi; jich cyla swōjba bēsche pschecjara cžesčena. Wōsom lēt stary bu Joachim do Witerbo na jesuitsku schulu pōstany. Poždžischo pschesydli so swōjba do Roma; tam cžinjesche a dokonja młody Joachim swoje studije w collegium Romanum hacž na najstawnišcho a bu doktor theologije a wobēju prawow.

Mēschnisku swjecžiznu dōstawšchi bu wot bamža Hrišchorja XVI. w l. 1837 do

mēsta Benevent pōstany. Tam bēsche tehdom počno rubježnikow, kotřiz wulki strach po cylej krajnje rozšcērjachu. Młody a zunižity hrabja Pecci bēsche nētł wot bamža wuzwoleny, zo by tam zas rjad scžinil. Zo zawēsče lohke džēlo njebēsche, najstraschnišche bē za toho, kiž mējesche je dokonjecž. Pecci pač, drje młody,

Bamž Leo XIII.

ale wustojny a nawjedžity zastojnik, swój nadawł jara derje dokonja. Za krótki čas bė krajinye měr a rjad zas wróćik; bu toho dla tež wot wschitkich wobhydlerjom hacž na najbóle čješćeny a lubowany. Kak jara sebi joho wažachu, pokaz a so, hdyž bė něhdy čžežy schorjet: ckyt lud mějesche tehdom zjawny próstny wobkřad, zo by jomu strowosć zas wuprosyl.

W lěčže 1840 pósta joho bamž do města Perugia (pr. Perudža) zas do swětneje statneje skužby. Tow so joho křmanosć za zastacžo swětneho knjeistwa jasnje pokaz a. Měrniny a mjehki wot natury bu tež kruty a nježhibowasche so, hdyž bė trjeba. Najwjacy čješće dósta so jomu z dospołneje sprawnosće, z kotrejž pschecziwo wulkomu tak kaž pschecziwo małomu wustupowasche. Junu to dokonja, zo jasťwa w ckytym joho zarjadnym wokřesju prózdne stejachu. To tež lud sebi wjedžesche wažicž a čješćesche joho kaž prjedy beneventski.

Tež bamž spózna joho wosebite dary a pomjenowaschi joho za biskopa w Damiette pósta joho do Brüssela hafo bamžowoho nuncia. Belgiski kral Leopold I. z ckytym swojim dworom joho jara čješćesche a njerady pufaczi, hdyž so Pecci za tři lěta křorowatosće dla do Roma wróći.

To běchu ludžo w Perugia lědma zhonił a póskachu hnydom deputaciu k bamžej, zo bychu Pecci-a sebi za biskopa wuprosyli. — Gřehot XVI. dopjelni jich próstwu a Pecci bu 19. januarja 1846 biskop w Perugia. 32 lět dołho je tule biskopsku wosadu zastarał a — jasny pschickad za wschitkich — jeje težew ze słowom a skutkom spěchował. Cyrkwinske žiwjenje so tam wobnowi, wosebje tež, dofelž biskop Pecci rozemjesche sebi duchownych woczahnyč, kotřiž do najlěpschich a najwuczenišchich cykeje Italije skuščachu.

Pius IX. pomjenowa joho 19. decembra 1853 za kardinala a 21. septembra 1877 za kamerlengo (komornika) romskeje cyrkwe. Hafo komornik mějesche winowatosć, po smjerczi Piusa IX. hacž do nowowólby druhoho bamža cyrkej wjesć. Wón je tele wjedženjo zdžeržat, pschetož 20. februarja 1878 bu wot zhromadženych kardinalow za bamža wuzwoleuy.

Wóh nam joho zdžerž dołhe lěta! Mózemy so toho po čžłowjeskim woczakowanju nadžecž. Pschetož bamž Leo je drje hižo 68 lět, je pať hišće młódný

a cyle strowy. Toho postawa je wysofa a schwižna, rjana mužika głowa swědeži wo zmužitoczi, a wótre bježwoczi wo krutosći pschecziwo sebi samomu. Jasny je joho hłós, majestotne a tola zas dowěru wubudžace cyle joho waschnjo. Wulka wědomosć, zdžělanosć a nawjedžitosć je pycha joho młódnoho ducha, hłuboka nabožnosć wosebity pokřad joho wutrobny. Pschec a wschudžom so za tym prócowasche, wolu Božu dopjelnicž, a hdyž wólbu kardinalow pschizwa, je najwjatšy dopokaz toho dak. Pschetož w tutych čžežkich časach derje wjedžesche, kajke straschne zastojnistwo nastupi; tola wón zaschyscha hłós Boži a praji: „Slej tu hym, twój skužownik, Anježe!“

Džakapołne swoje wóćto toho dla k Bohu pozbėhujemy, kotryž je swoju cyrkej tak spodžijnje wjedł, z nowa je wožiwjena nascha nadžija na Boži zakit. Kaž pschecziwo Piusa IX., tak tež su pschecziwo Leonej XIII. počne lubosće, pokornosće a swěry nasche wutrobny.

Wóh žohnuj, zdžerž a zakitaj naschoho Swjatocho Wótca, bamža Leona XIII.!

Swjeczeny pjenjež.

Powjedancžo z njedawnych časom.

1. Pobožna swóžba.

„Kaž pať tón wasch Mikławsch rjenje k wołtarjej skuži“, prajesche Bróždžina Sněžtec macžeri, hdyž njedželu hromadže wote mišche džěschtej. „To so kóždy na nim zwjeseli. Druhe hólczata hladaja tam wofoło so a směja so jedyn na druhoho, kaž bychu njewjedžale, zo su w cyrkwi. Wasch to ženje njeczini . . .“

„„Njekhwal joho, njekhwal!““ wotmołwi Sněžcyna — „„nasch wschaf by tam tak derje tež swoje tryski hnat, njeby-li nan tak kruty na tole był. A ja jomu tež pschecy rycžu: Mikławsch, pomysl sebi, kak rjenje a kajta čješć to je, za hólczka byč. Masch skužbu porno jandželam. Budž tola, pať jomu rjeknu, pola wołtarja pschec prawje pschistojny a njedawaj ludžom pohorscha.““

„To njewěrju“, praji zas Bróždžina, „zo by wasch žane kajke tryski dokonjal, kajkež tam druzy czinja. Bė džěn pschecy bóle z čžicha, a mějesche mólczki žno jara rjane waschnjo. Wěm so dopomnicž, kak wón, hdyž hišće w šukniczy křodžesche, žno

koźdomu prawje rjenje „Budź křwaleny“ prajesche. Sym tež křychała, zo knjez joho w schuli husto powkřwali. To změjetaj z nanom zawěsće hišcěje prawje wjele wjesela na nim.“

„„To Wóh daj!““ dźesche Sněžcyna. „„Wšchela wošaf so czini a nihto njewě, sčto na swojich dźěczech doczaka.““

Takle sej powjedajo pschindźeschtej Sněžcyna a Brózdžina do Ğwězdźic (tak chcemy jeju wjes mjenomacž). Tu skónč wšy Brózdžic twarjenja přenje stejachu; duž sej kemschěcy Wožemje daschtej, Brózdžina zańdže do dwora nuts, Sněžcyna pak w swojich myslach po wšy dale dźěsche a njemóžesche sej wumyslicž, czohodla Brózdžina jich Miklawšcha tak jara wuzběhuje. Ponižna macž njewjedžesche wošaf sebi wjele na dobre pocžmki swojich dźěczi. My pak dyrbinny wuznacž, zo smědžesche so małomu Miklawšchey wopravdže křwalba pschistojnoho hólčžeca a Sněžtecom czescž pobožnje swójby pschicpěwacž. Na bójske woni jara běchu. To koždy spóznawašche, byrnjež jeno nimo nich schof. Psched dworom pschi pucžu mějachu rjany swjaty křichž stejo z napismom: A wjetšchey czesczi Wožej a za dobry pschiklad tym, kiž po nami budža, stajil Michal Sněžk. Tónle křichž bě hižo sam na sebi jara rjany, ale zdasche so hišcěje rjenšchi bycz, dokelž w róžowej zahrodcy stejesch, hdžež skónčžne róže a czrijki a schčžětki, tež czernjowe róže wšchelakich barbow kčžejachy a wonjate drjewicžto rosčžesche. Skónč rjadkow bě něsčto pjenkow smjertnoho zela sadženyh — na druhim kóncu pak so po domškim horje łopjenate wino plecžesche a dosahasche wysche hornich wofnow hacž bliže k cwislam. — Sněžtec domske bě na dwěmaj schosomaj; z napschecža stejesch bróžnja z hróbžu, po boku pak tramjeńk z drjewjeńcom a na pucž do wšy wulke wrota. Wschitke twarjenja běchu stare, ze skomu křyte, sčtož jeno jstwica nic, kiž bě njedawno z bofa zahrodki domškemu pschitwarjena: jeje wofna dźěchu do wulkeje sadoweje zahrody, a tam na sčtomach schčórcy w kufacžach hospodowachy a sej wjesele hwizdachy. Na zahrodže bě tež pod hałozatej picžofku studnja, hdžež wot skónca kužof křlódnu dobru wodu dawasche. — Ze zahrodu so małe kěrcžki hromadu dźeržachy, a pschěz nje spokojnje sej křufotajo rěczka mała bēžesche. A nimo kěrcžkow dźesche zeleny pucžil z dworom won na pola.

Tajti bēšche Sněžtec statof z wonka. Schitowanje bě pak pola nich tež nutska. Byrnjež z wulka njebyli, běchu sebi tola jstwu po katholicim waschnju rjenje wudebili. Na wšchěh scženach za schleńcu swjeczatkta wisachy, sčtož jeno pschi durjach nic, hdžež z jenoho bofa polcy, z druhoho bofa křachle stejachy. Pschi polcach wisasche pak křepjenicžka. W kucže bēle klonowe blido stejesch, wysche njoho bě Woža martra a za njej swjecžena bołminowa hažka. W druhim kucže mějachu Sněžtecy mały wołtarf — wodžety z bēšym canfatym rubicžkom, wudebjeny z bancžikami, dźělanyymi róžicžkami, tež swjeczatkami a pacžerkami. Na nim stejesch w małym křamorczku swjata Marija, kaž w cyrkwi, družta zhotowana, a z bofa njeje dwaj jandželkaj, kotrejuž bě macž z Ğrupki sobu pschinjeska. Wysche wołtarfa wisasche pak schčěč wudyppanyh czěrwjeny hjetow, kotrež běchu Sněžtec tji dźěczi lěška k zelenomu schtwórtkej dóstale.

Pschetož Miklawšch mějesche hišcěje dwě sotficzy: Matku, kiž druge lěto do schule křodžesche — wón sam křodžesche schtwórtke — a Ğhatku, kiž bě halle w tšecžim lěcže. Ğišcěje jenoho bratřita bě Ğhatka poměka, drobnušchoko Michalka — tón pak tu wjach njebēšche, a hdžžkuli so małeje Ğhatki něsčto prafčesche, hdže Michalka ma, wona swěru wotmołwi: „Swjateje Marčyne huchki pase, z jabłucžkom kula.“ — Ğhatka bě jara mudra hólčžka, a nan a macž mějeschtaj na njej swoje wjeselo. Hdžž wjetšchey dźěczi rano a wječor psched wołtarfom klecžo swoje pacžerje wótske spěwaschtej — a na tole jej macž dźeržesche, zo byschtej pacžerje njerodnje njespěwaloj — stupi so mała Ğhatka zezady njeju a stychowasche tak nutrneje swojeje małej rucžcy a prajesche skowcžto po skowcžku za nimaj. D rjenje so na tute dźěczi hladasche, hdžž tu takle hromadže spěwachy, ze swojimi njewinowatymi wócžkami pohladujo k macžeri Wožej na wołtarfu. Bēchu rjane do woczow, cziscže na so spodobne a mějachu strowe czěrtwjene licžka. Rozomnaj staršchey wošaf staraschtaj so za czělnu a duchownu strowotu nadobo. Čžělnu nječazeschtaj ani z křlósčchěnikami ani z tym, zo byschtej w žynje njetřebawšchi wjele czopleje drašty na nje wěšchaloj, sčtož džen dźěczi křipe a žmjeržke czini. Ğišcěje wjele bóle pak hajeschtaj duchownu strowotu a duchowne zbožo. Za schulu Miklawšch abo Marija ženje wostacž njesmědžeschtaj a dyrbjeschtaj tež doma pilnje wutancž, sčtož bě naw-

date, wosobnje katechismus. Pſchetož „ſchtož ſej czło-
wjeſ za młode lęta nawuknje“, prajeſche huſto Snęžtec
nan, „to ma za cyle žiwjenjo.“ Tón čas pať, kiž
wſyche woſta, njeadaſhtaj nan a macž džęſczomaj
próžnymaj po wſy hanjecž, ale dyrbjeſchtej ſobu džę-
lacž, wosobnje na ſynach a wožnje, hdžęž móžeſchtej
žno najwjacy pomhacž. Nan bę na te waſchnjo kruty
a prajeſche z krótka, ſchtož chcysche džęlane męcž. A
tola bęchu jomu wſchę tſi džęczi dobre. Wón tež to
jim z męſta něhdžykuli něſchto rjane ſobu pſchinjeſe,
abó pokhwali je, a to dawafche jim nowy lóſcht a
ſpęcž do džęla.

Wſchitko ſo w Snęžtec domje hibafche a próco-
waſche. Sama mała Rhatka męjeſche žno ſwoju
ſtarofcz. Nan bę ji z hermanka koleſtatu wowcku
pſchinjeſt: tu dyrbjeſche wona něť wokoło wozycž.
A wjeczor ju do macžęrneje ſchiteje teižy hajcku
kładžęche. — Ale tež za žiwy ſtót ſo Rhatka ſtarafche.
Dawafche kurom ze ſchliczi mowſa. Rjenje to bęſche,
hdyž ſchitwana holczicžka woſrjedž czródky kſhopitatyck
kur ſtejeſche, kiž proſcho ſwoju cyrobu ſej pominachu.
Nimo męry chcyjaty bę nohaty honacž, kiž jara z
botom hladafche, hdyž dyrbjeſche dołho czakacž.
Druhdy z wótrym pyſtom za Rhatku hałafche —
wona pať ſo njebojeſche. Tež micka ſo pſchipołdnju
a wjeczor rady dobra ł njej czinjefche, dokelž wje-
džęche, zo mała dobrocžęka ze ſchliczku ł macžeri
do hródže pobęhnje wołajo: „Maczi, maczi, micy
młoko!“ — Takle ſtarafche ſo Rhatka za kóczku a
za kury a njeſcherjeſche a njehonjeſche je ženje, kaž
džije lóžyſte džęczi czinja. Tajke džęczi ſu tež wot-
roſczęne jara njewuſtate na ſtót. A ſchtož je na ſtót
njewuſtaty, tón ſo tež nad ſwojim bližſchim njeſmęli;
proſcherjam nadawa wudmow a honi jich z dwora.
Pola Snęžtec to tať njebęſche. „Schtož kſhudomu
dam, mi we wložicžcy zas narofcže“, prajeſche huſto
Snęžtec nan. Tohodla dóſta kóždy proſchet ſwój
kruch khlęba, kotryž dyrbjeſche jomu Rhatka won do-
njeſcz, zo by mała rucžka žno z czafom darniwa
bycz nawukła. Huſto Snęžtec macž ſwoje džęczi na-
pominaſche, zo dyrbja z darniwoſczju, poſkuſchnofczju
a pilnofczju kóždy džen a kóžde wofomitnjenjo Bohu
tomu Rnjezej poſwjećicž, a jomu woprowacž kóždy
ſkutk, byrneje mjenſchi byť.

Hdyž pať njeđzela pſchindže, kiž je ł žjawnomu
a žhromadnomu częſczowanju Boha luboho Rnjeza

poſtajena, potom ſo pola Snęžtec wſcho łe mſchi ho-
towaſche. Nan a macž po rjadu na wilke kſhodžęſhtaj,
ſtarſchej džęſczi pať kóždžicžku njeđzelu. „Rhwatajtej“,
jimaj macž huſto rycžęſche, „zo byſchtej tam do
zwonjenja bytoj. Wſchaf matej kſhwile a kęmſchi
ženje zahe njeſpſchindžetej.“ — Po Wožej mſchi Snęžť
njekſhodžęſche, ale powjedafche za wobjedom abó po
wobjedže, ſchtož bę kujež přędowať. Popołdnju po
nyſchporje pať dyrbjeſhtaj džęſczi powjedacž, ſchtož
bęſchtej na wuczbye nawuktoj. Wulke bę wjeſelo,
hdyž bęſchtej kſwalbu dóſtałoj abó hdyž ſej rjane
ſwojczatko ſobu domoj pſchinjeſchtej. Potom ſmę-
džęſchtej ſebi tež ł druhim džęcžom dobęžęcz a z nimi
ſo na wſy zawjeſelicž. Erjedž wſy ſtejeſche wyſota
lipa, a wokoło njeje ſo njeđzelu popołdnju wjeſne
džęczi wjeſele wjercžachu, druge póbla płat męrijachu
abó wódnoho muža czinjachu. Wſcho to dawafche
jim wjele wjeſela.

Snęžť njeđzelu z rędka do forczmy džęſche a
wuńdže ſej radſcho won na pola, zo by hladaf, tajke
Wože žita ſteja. Mała Rhatka, kiž bę pſchecy jara
nanowa, bęžęſche ſobu a ſchczipaſche ſej koſtrjanc a
kufel, a ſchtož bę ſej była nahromadžika, dyrbjeſche
jej nan pomhacž domoj njeſcz. Doma pať Rhatka
Maťku přjedy na potoj njewoſtaji, doniž ji njebę
wſchitke róziczi do węcow žwifa. Węczi buchu
potom na woſtať zwęſchane a tam přnje dny ty-
dženja woſtajene. Pſchi poſlednich dnach pať ſo Rhatka
zas na druhu njeđzelu wjeſeleſche, hdžęž móžeſche z nan-
tom nowe kwętki ſchczipacž hicz. Wſchaf ju wón rady
ſobu na pola bjerjeſche. Ženo to ji prawje njebę, zo
ju njechachu tež kęmſchi ſobn męcž. Spokoji pať ſo,
hdyž ji macž rycžęſche, zo, hdyž wulki pjatť budže, z
njej ł Wožomu rowczkej póndže a zo ł tomu nowu
ſuknicžku a nowe rjane rubiſchko dóſtanje. A Maťka
Rhatcy powjedafche, tať rjenje pola Wožoho rowczka
je a tať wjele ſo tam częrwjenyck a módryck lampkow
ſwęczi. Lędma móžeſche něť Rhatka jutrownoho czafa
docžakacž. Wę pať haťle lęcžo a dyrbjachu přjedy
róžiczi w zahrodcy pſchecžęcz a z jich ſymjeſchcow
nałęto młode róžiczi zeſthadžęcz a hiſchcže wjele, wjele
njeđžęłkow a ſwjatych dnow ſo minycž.

Tež ſwjate dny, a byrnež pſchifazane njebyťe,
Snęžtecy dzeržachu. „Maťe ſwjate dny ſo pola nas
za nana a za džęda pſchecy ſwjećike“, prajeſche Snęžtec
nan, „a czi, kiž ſwjate dny džęłachu, wſchaf tež ženje

prjedy nas hotowi njeběchu. Tajki dzeń so tola nabudže, a Bóh tón Knjěz jón ze swojim žohnowanjom zas zaruna.“

U woprawdže mějachu Sněžkcy Bože žohnowanjo nadobnje. Pola dawachu bohate žně a w hródbi stejese rjany stót. Běšče wo wsy tajke prajenjo: Hdyž Sněžt krunu na hermant pschicžeri, du kupcy na nju, kaž sněh a deschcžit. Někotři, pola kotrychž tať k zbožu njeńdžese, zawidžachu wschaf Sněžkcom dosč jara, a wona dyrbjesche něščytožkuli na kemschacych schcžekach pschekšychcž. Sněžcyna po* ludžom wěrnoscž do woczow prajese: „Mam wschaf* tež z njebjes njepada, a dyrbimoj so z Michałom prawje schwarnje drēcž a prócowacž. Komuž dyrbja pola pšody nosycž, tón dyrbi sej je wobdžekacž. U sčtož chce wot stotu sčto męcž, njesmě jomu wotdželecž. Žbožo pať sej cžłowjet pschecy sam dacž njemóže — te dawa Bóh tón Knjěz.“

2. Ašhizik.

Lěto je so minyło. Ludžo maja runje žně. Chlicžki dzeń su w Šwěždžicach bohate Bože žohnowanjo do bróznjow khowali; pschetož na wótrym stóncu a suschatomy wěstiku bě wschitko rjenje wuschynjo, zo bě wulki čas z nim domoj. Tohodla su khwatali wozycž. Něť pať je po swjatoku, a cžicha nóc, kiž wotpocžim wobradža mucžnym, je so po zemi rozlehnyła. Na njejesach so hměžki blyskotaja, a pola ranja rjenje mčšacžk swęcži a sečeje swoje miše swětko na lěs a wjes. Čžmowy je lěs, wo wsy pať běla so twarjeuja a pucž, kiž nimo nich dže. We wschěch domach je cžma, jeno pola Sněžtec schcže so swęcži wo jstwie a w jstwicu. Ž khwilemi ludžo z dworom won a nuts khodzja. Wjele njepowjedaja; pschetož je tam džensa pusty wjecžor: jich Mařka leži na marach. Do jstwicu su kašcž stajili, a pschi nim klecža z macžerjemi sobuschulerki a spěwaja nutrnje pacžerje. Róžda je swjecžatko na Mařka položila, mały dar jobu do rowcžka. Wo jstwie pať pkače Sněžtec macž a njemóže so změrowacž. Na posčženi sedži Mikławsch, njepraji stowcžko, a sylzy ronja so jomu zo licomaj. Tež nan ma wuplakanej woczji. Mała Rhatka pať, kiž hišcže njewjedžese, sčto ma wscha zrudoba na sebi, khodzji smějstajajo ze jstwicu do jstwicu a powjeda: „Mařka nejšana — Mařka spinka.“ Woprawdže: rjana tu wona ležese, to wschitcy ludžo prajachu, kiž běchu na pusty wjecžor pschischli. U spominachu na nju sebi powjedajo, kať pčna a po-

skufčna holecžka je wona była. „Šaj, podwólna wona běšče,“ džese nan. „Ženje ju z macžerju njesmjoj swarjecž trjebałoj. Wschitko namaj sčžini, sčtož jej kažachmjoj, a hišcže wjele wjacu njekazana. To bě tež sobu wina na jeje smjercži. Wcžera tydženi bjerchmy na nowinje z hromadkow žito domoj. Mařka dyrbjesche powrjeska kšacž. Ž tym pať so njespočoji: hrabny serp a pocža pódla tež nakšadowacž. Tola z cžěžkimi hromadkami so khětro zapocžji, dokelž je tam jara za cžichim. U pschińdže wscha pschepocžena domoj a napi so ze studnje žymneje wodny. U nazajtra žno wjacu stanycž njemóžese. Póštachmy po lěkarja: wón pschińdže, tola tu žno žana rada wjacu njebě. Wona hladaicy stabnjese, njesese pať swoje boloscže sečžerpnje a njebojesche so smjercže, hdyž bě swjate wolijowanjo dóstala. Mój z macžerju plakachmjoj, Mikławsch hišcže njewerjesche, zo wumřeje. Wona pať namaj prajese wutoru na směkach: „„Mano, macži, njerudžtaj so psche mnje. Wschaf staj mi pschecy powjedaloj, zo je njeboh Michał něť Boži jandžel w njebiesach. Wón chce tam někoho swojoho męcž a chce sej tohodla po mnje pschińcž . . .““ Dale nan powjedacž njemóžese, sylzy so jomu pschedrěchu. Wschitcy joho a Sněžtec macž a Mikławsch troščtowachu, tola podarmo. Po cžasu so ze struchlej wutrobu roženžechu.

Nazajtra pať wěncžkate hólčatka mlode cžětko ř rowej njesechu. Wulka byla ludu pschewodžese. Sněžtec macž wóte plakase, hdyž kašcž do rowa pušcžachu a mali noscherjo swoje mlóadne wěncžki nuts njetachu. Wschěm ludžom na plakanjo džese, tež staromu wučerjej, kiž bě jenu swojich najšpěchich schulerkow zhubil. — U na rowje wjetschi módry kšhiz stajichu, a ř njomu khětru cžródku mješschich kšhizitow, kotrež schulerki a schulerjo dachu. Wschaf wschitke Mařku lubowachu, a hušto ducy ze schule na jeje rowcžk pacžerje spěwacž khodzjachu.

Cžěžke domapytanjajo bě Bóh na Sněžkcom póškal, a wulka bě jich zrudoba. Najprěni so nan zas žhraba a poda so do Božeje wole, dokelž mješese křutu dowěru, zo Bóh wschitko ř dobromu wodži. Dljeje macž sylzy ronjesche, wošobnje jedyn wjecžor, hdyž mała njewinowata Rhatka ř njej pschiběža a ř jeje swěru woprašča: Macži, njepchińdže dha Mařka skoro zas domoj? — „Ně, moje džecžo, ta ženje wjac dom njepchińdže“, macž wotmořwi a da ř z

wona do płakanja. Khatka pak so ženje wjac njepraszefche.

Po času so tež macz změrowa. Zenicžki Mikławsch pak hišcže bjez lóschta a bjez tróschta thodžefche. Z druhimi džěcžimi wjele towarštwa wjac njemějesche. Gusto popłaka. Wosobnje pschi rańskich a wjeczornych paczerjach, hdyž pschod wołtařkom kłecžefche, jomu spłzy bježachu, dokelž tu Marika wjac njeběšche. K wopomnjecžu bě jomu mały swjeczeny pjeuježł zawostajika: na jonym bofu bě swjata Marja z Sězus-džěcžatkom, na druhim bofu křichžowany Sězus. Tutón pjeuježł Marika na schiji noschefche, a da jón, prjedy hacž wumrje, Mikławschef, a jomu kručže pschitaza, zo dyrbi jón pschecy na sebi nosyčž. A to wón cžinjefche, a huřto jara, jara pschi tym płakafche, hdyž jón rano a wjeczor wofořchomasche. Wjele njeđželi so miny, prjedy hacž joho zrudoba wopřchesta.

3. W Drežďzanach.

Me tež Mikławsch dyrbjefche z domu staršchistoho, a cžahnyčž drje nic ze swěta, ale won do swěta. Pšchetož dawno bě sej Sněžł wotmyslił, zo chce Mikławschef w Němcach schulu dacž wukhodžicž. Tam najthmańšcho němřti nawuknje, a sej dobrych wědomořchow nahromadži, kotrež móže samón burřki cžto wjeř derje wutriebacž: tak sej Sněžł tu wěc myřšefche. Tejto žno jomu žiwnořčž wunoschefche, zo móžefche hólca na něščto lět do němřteje schule dacž. Tež bě so w měščze z mužom zeznał, tón Moran rětafche a mějesche w Drežďzanach wulke zahrodniřtvo abo gartnańju. A zas pšchindže do města a zas so z nim trjechi. Wřchelako sej powjedafchta, tež na to Sněžł řpomni, zo ma myřle, Mikławsch a řterje a lěpje něhdže dacž. „Wěščze wy řchto“, řjefny Moran, „dajčže joho pschec te mni do Drežďžan. W drežďžanřške řchuli wjac nawuknje, hacž hdže druhdže. Trjebam runje zahrodnoho hólca; toho móže mi Mikławsch cžinicž, řo wě po řchuli. ře-li zo by to chcył, bych joho za tuni řjenjez wzał.“ řa rada řo Sněžłef řpodobafche. A duch z města bě wón hižon kručže na tym, zo Mikławsch po hodžoch do Drežďžan ř Moranef da. Doma macž jara řtoł njeřtajefche; wřchaf wjedžefche, zo je wřchitko, řchtož nan cžinjefche, rozomne, a zo řej lóhcy z ničim njeřřchethwata. Duž bu drařta nakupjena a wřchitko, řchtož bě trěbne a nužne, wobřtarane. A po nowym lěčže řo Mi-

klawřch z nanom do Drežďžan wjeřefche. řara hłabasche a řo džiwasche, hdyž po řcherořch hafach řtupafchta, hdžefž řo jena wyřoka řhěža dđeržefche druheje. Wřcho řo z ludžimi měřwjeřefche, a nimo ludži wozy wřjeřkotachu: bě hofł a řara, řajřaž doma w cžichej wjeřcy za dživ hdy. A hdyž ř Moranecom pšchindžefchta, buřchta tam jara witanaj. Wona bě řřchecželna řona. Džěcži njemějachu, řchtož jeno mały holcu, Marřatu, řiž bě něščto mlóđšcha dyžli Mikławsch. řola tutyř ludži Sněžł řwoje džěcžo wřtaji a řhwatafche domoj.

Z wopřěđka řo Mikławschef po domje řřřřřšefche. řóřcy pak na řřřřřřř řabu; mějesche myřle na druhe wěcy; wřchaf bě jomu wřchitko nowe, řchtož widžefche a řřřřřšefche. W řchuli dyrbjefche pilnje wuknyčž; po řchuli pak w zahrodže lóhke džěko zařtawacž. W wulkej tepjeřni z wyřokimi wořkami běchu rořřřřř a řóže z cuzyř krajow, kotrež bě Mikławsch hišcže cžas žiwjenja njemidžaf. Moran jomu powjedafche, řaf rětaja, řajře řčžēja, řaf dołho rořtu a wjele cžopłoty trjebaja, zo bychu njeřahinyłe. Me tež žnate řwěřki tu běchu, kotrež w cžopłym wuteřpienym twarjenju řjenje řčžėjachu, najebacži toho, zo wonka řněř řajefche a žyma řurowje zařhadžefche. řa řóžicžki řo mjeřznjenje dohycž njemóžefche.

řpěřňnje řo dny a njeđžele minyřchu, a po řrutej žymje pšchindže řjane nalěčžo a potom řorce lěčžo, hdžefž řo tež wonka na řjadřach wřcho z řóžicžkami piřanjeřche. Mikławsch dyrbjefche je řřřřřčž a něščtožřuli džěłacž, z cžimž zahrodniřtvo dale bóle zezna.

Njeřabywasche pak tež na dobre wucžby nanowe a macžerne. Me řóždy wjeczor řpěwasche w řwojej řomorcy mjelčžo Moranecom — řotřř njeđěchu řatholřcy — řwoje řóžarije, řaž bě joho řerbřta macž wucžika. Z niřim na cuzbje řerbřti powjedacž njemóžefche, jeno z řohom; a řerbřti pacžer jomu bóle wutrobu řřějesche, dyžli cuzy.

4. řacpěta macžerňa rada.

Minyřchu řo řř lěta a Mikławsch mějesche řchulu wukhodženu. Doma w řwěždžicach bě řo za tón cžas wjele přcheměnił. Pšchetož hižom lěto prjedy bě řřřřřny, řwěřny nan wumrjeł. Macžeri bě řaf zařřřřř a džěřčži dořtařchtej nanowořo bratra za zařtawacžerja abo řóřřřřř řindu.

řdyž bě něřł Mikławsch ze řchule, chcyřche řo zas do řerbrow wřóžicž a doma džěłacž řomhacž. řola

Moran jomu wotradźesche prajicy: „Wostań pola mje. Mójeszy tu zahrodniſtowo dowuſnyć. Chcu cze darmo zdźeržeć a czi po czaſu něſchto mždy dawacź a kóžde lěto něſchto pſchipołožecź, zo czi zaměſče žana nuza njebudže. To změjeſy ſo pola mje wjele lěpje, dźyli doma.“ Tak jomu Moran lejnje ryczeſche a mjejeſche njenazhonjenoho hólczeca bórzy na ſwój bof. To wſchaf wón derje wjedźeſche, zo je Miſkawſy jara ſchwarzny do dźeła a zo ſej ſprócniwiſchoho hólca nihdy nadeńcź njemóže. Nětoho paſ pſchecy w ſwojim zahrodniſtowie trjebaſche. Duž Miſkawſchej wjele lubjeſche, a tón ſo da naryczecź. „Pſchecžo dyrbjak ſo doma drěcź?“ ſej ž horđa myſlicź počža. „To ſym woprawdže lěpſchi, zo pola Morana woſtanu.“ — Prjedy paſ chcyſche ſo ſwojoho zaſtaraczerja wopraſchecź, hać do toho zwoli. Duž jědžeſche domoj a zjewi jomu ſwoje myſle, zo chce pola Morana zahrodniſtowo dowuſnyć, a pozdžiſcho ſam na ſwoju ruku něſchto započecź: pſchetož tež tole žno jomu ſylnje w hłowje khodžeſche. A jara wón powjedabſche, wjele zahrodniſtowo we wulkich měſtach njeſe. „Cžtomjeſ rjeſt njeby“, prajeſche, „fať to pola Morana ſ pjenjezam dže. Stajnje a wſchědnje khodža ludžo, woſobnje hdyž dyrbi wulki pohrjeb bycź, zo bychu zemrjetowu na kaſchcź wěncow a palmowych hałzow nakupowali. Za wſcho to woni wjele pjenjez zaplaćža. A hdyž změju ja něhdy tajtu zahrodu, kaj-kuž Moran ma, budu traž tež w prawym czaſu zamóžity muž. Potom budže wſcheje ſtarocze kónce, a změju ž lóžſchim ſwój khlěb, dźyli žadny bur abo žiwnoſczer na wſach.“ Takle Miſkawſy ryczeſche a ſej wſcho jara ſkódte cžinjefche.

A zaſtaraczer, kiž poſ tajki njebě, kaž joho njeboh bratr a kotromuž ſo tež huſto wo tym dźijeſche, zo traž mohło druhdže lěpje bycź, dźyli doma w Serbach na poſkuble, — rady lubje ſwoju domoľnoſcź ſ tomu da, zo ſmě ſo Miſkawſy zas do Dreždžan ſ Moranaj wrócicź. Pſchecž njoho bu hólce haſle tať prawje zawjercžany.

Macź paſ pſchecy ſ dobromu radžeſche a prajeſche: „Miſkawſcho, móhł ſo tola doma tež prawje derje žiwicź a by tu zawěſče ſpoſojniſchi był, dźyli na cuzbje. Wobcžežnoſcź a ſtarocž wſchaf cze tež tam njezminje. A byrnjež tam wſchě-wěcy ž lóžſchim khlěb měł, móhł tola woſtacź w ſwojich ludžoch a ſo tu wjele bóle na bójſke mēcź, dźyli druhdžom. Jeno naſcheje ſwjateje wěry dla cze proſchu: woſtań doma w Serbach. Tak dołho hać ſy w Dreždžanach do ſchule khodžik, ſu cze

dobri wuczerjo ke kemscham a ſ wſchomu dobromu nawjedowali. Něť paſ bychu cze ludžo wokoło tebe ſferje wot Božich ſkuźbow wotdźeržowali a twoju měru kažyli. Potom móhł traž wolowuſnyć a napoſledku cžiječe na Boha zabycź. A to by tola jara, jara zrudnje bylo. Duž poſlučaj moju radu a woſtań radſcho doma.“ Tak rozumna macź ryczeſche — ale podarmo, podarmo.

5. Měſchane mandžeſtowo.

Zas bě Miſkawſy do Dreždžau začahnył a domjacy wjele wjac wo nim njeſtyſchachu. W Dreždžanach wón zahrodniſtowo dowuſny a pucžowaſche tež ze ſwojim knjezom, zo by cuzoho kraja nawjedžał. Huſto wonaj do cuzych měſtow po nowe roſtliny jědžeſchtaj. Doma mjejeſchtaj wodnjo w zahrodže nužne, wjecžor paſ do wjeſoľch towarſtwow a woſobnych korečmow khodžeſchtaj. Tak jene lěto po druhim začidže.

Hdyž bě Miſkawſy na džeſate lěto pola Morana, dóſta liſt, zo je macź po krótkej khoroczi wumrjela. Wón tohodla domoj jědžeſche, jej na pſchewodženjo. Wjele wón tehdom ſylzow ronjeſche; tola zrudoba ſo bórzy miny, dofelž bě wjetſchi džel herbſtwa joho. Pſchetož ſotra Rhata džeſche do knježnow, a jeje kľóſchtr ſej jeno mało ze žiwnoſcže žadaſche.

Žiwnoſcž paſ cuzy ludžo kupichu, a ze ſwojimi pjenjezami ſo Miſkawſy zas do Dreždžan wróczi. Něſchto cžaja hiſchcže ſej w Hwězďicach wo nim powjedachu, zo ž nim njeſe ſerbiſki ryczał, zo je tež „Budž khwaleny“ zabył — kaž džen ž wjetſcha wſchity, kiž ſo za Serbſtowo hańbuj, tež do wěry wjele wjac njeđerža. A tať bě to tež pola Miſkawſcha. Za poſlenje džeſacž lět bě ſo wón jara pſcheměnik. Waſchnja dla a ludžom ſ wocžam drje wón hiſchcže ke mſchi a druhdy tež ſ ſpowjedži khodžeſche, tola krutyh korjenjow joho wěra wjac njemějeſche. Wón bě počzał jara ž lóhka bycź a mēnjeſche, zo wſchaf cžłowjeſ na bójſke tať kruty bycź njetrieba, kaž doma Serbia ſu.

Bu paſ hiſchcže hórje ž nim, hdyž ſej herbowane pjenjezy ſobu do Dreždžan pſchinjeſe. Něť mjejeſche w prawym czaſu myſle na žěitwu — wojacy běchu joho puſchcžili. A njewjeſtu ſej bórzy namaſa: Moranec Marhata bě rjana hólca, a tež bohata, dofelž běſche ſama herbina. Kathoľſka wſchaf njeběſche, tola

to by-snadź. „Budźemoj kóždy to swoje dźeržecź“, sej Mikławsch a Marhata prajeschtaj.

Stary Moran rady do ženitwy zwoli. Wona bě psched dwěmaj lětomaj wumrjela, a wón bě tež posledni čas stajnje chorowaty. Derje wón wjedźesche, zo joho zahrodniŝtvo do dobrych rukow pschuidže, dolež bě Mikławsch swoju wěc nawuŝnył. Z cykej wěrnoscju prajicź, bě sej stary Moran tule ženitwu dawno mjelcžo sam pschi sebi pschał, a bě tohodla tež Mikławschej prawje wysofu mzdu dawał, zo jeno njeby wot njoho cžahnył. Nětk so joho žadoscź nadobo dopjelni, hdyž chycŝe sej Mikławsch holcu bradž. Moran da Marhacze zapisacź, a bu slub a kwas. — Dołho pať Moran swoju radoscź nje-wužiwaŝe, pschetož dvě njeđželi po kwasu wón wumrje.

Scžěhwi měšchanoho mandźelstwa so bórzy na Mikławschu pokazowachu. Žonina wěra mějesche knjeistwo, k swojej wěrje pať so wón z ničim wjac njeznajesche. Prjedy bě hiŝcze ke mšci a k spowjedži kłodžil, byrnjež tež jeno waŝnija dla; nětk, hdyž bě so woženil, to wschitto na boť wosta, dolež mějesche žona nasche kemŝe a naschu spowjedź za směch. Swjatk a pjatk wón w swojej zahrodže dźelasche, na swoju njeŝmjertnu duŝchu pať sej wjac njeumyŝesche. Časne kubla wón hromadžesche a za te wěcne so njeŝtarasche.

Za lěto mlodej mandźelŝkej dźowcziczkju dōstaschej. Ta bu po katholicu kŝečžena, dolež so njebě na sudniŝtwe do přědta hinať wucžiniko; mějesche pať jeno jenu kmótru katholicu, druhu kmótru a hiŝcze dweju kmótruw macžeri k woli nje-katholicich. Šilža ji rěkaču. Žu macž kaž popku hotowaŝe, hdyž bě něŝto wjetŝcha. A lědma bě macžernu rycž trochu powjedacž počžala, dyrbjesche žno cuze rycže wuŝnyč, kaž je w wulŝich městach we wosobnych swójbach waŝnjo. Wo swojej swjatej wěrje pať dźečžo ničžo nježhoni. Šdyž bě piecž lěť, nje-wjedźesche hiŝcze ničžo wo macžeri Wožej a wo druhich swjatyh, nje-wjedźesche ani, kať so swjaty kŝichž čžini.

Woždžichu nawuŝny drje maťa Šilža w ŝchuli wschitto, ŝchtož bě doma zakomdžene. Synjeschŝo kŝeŝcžanŝeje katholicŝeje wucžby, do mlodeje wutrobhy wosyte, ŝhadžesche, roscžesche a rjenje kčžesche — tola płodow za žiwjenjo njenjesesche. Pschetož hdyž bě ŝchulu wuŝhodžene, ŝžazy macž lubožne kčženicžto a

wutupi dźečžowu wěru. Žara jomu rycžesche, zo dyrbi so nětk ze swětom žeznacž. A holca počža po rejach a po druhich wjeselach běhačž. Kemŝi bjerjesche ju macž druhdy do swojeje cyrkwe ŝobu. — Nan nicžo do toho njeprajesche. Žoho jenicžka staroscž bě, zahrodniŝtvo w dobrym rjedže dźeržecž, kotrej jomu žara wjele njesesche, tať zo móžachu Moranecž derje wužiwačž a hiŝcze pschi tym pjenjezy kŝopicž. Moran mějesche wschoho doŝč — bě pať, dolež maťo lěpje nicžo nje-wěrjesche, kŝudŝi dylŝi najkŝudŝi kŝěžkať doma Serbach, kž pschi wschej nuzy to swoje dźerži a wěru sej wysche wschoho waži. Šchtož je wěru žhubil, tón je wschitto žhubil.

6. Wakazanjo.

Wětr wujesche a howrjesche po Dreždžanach. Wo-dnjo bě duť a wječor nje-wopŝeŝtať a dale bóle torhaŝe, kať by cyke wulke měŝto z wotmachom chycť wužběhnyč. A z nim towaŝesche so deŝcž a praŝasche na kamjenje, zo so tať pluŝterje wožachu. Ani jeneje hwězdžicžki njebě na njebiesach — na haŝach pať miŝkorjachu so latarnje a pŝomjeschka so z wichorom hibotachu. Čžmowa nje-wjesola nóć! . .

Wo jenej bóle zanjesenej haŝy čžłowjeť kŝwata, do wojerŝkoho mantla zababjeny. Krucže dźerži, ŝchtož ma spody mantla ŝchowane. „Njeŝmēm sej deŝcžicžkej swoje brēmjo namoŝnyč dacž“, tať sebi powjeda. „Wjele je mi macžerka ŝobu nabawała. Budž Woženje, a Wóh dať, zo bychmy so ŝtrowi zaŝ widželi; nje-zabudž na naŝ a na Woža — to běchu jeje posŝenje ŝłowa, hdyž mi brēmjeschto dawaŝe. Ach na tu wojerŝku kwaťlu tola! Kať mje ta čžishečži! Niħdy na niħdy so mi ze Serbow njechaŝe. Doma, doma je najrjeŝŝo.“

Kŝwiltu mjelcžesche a zaŝy počža: „Hiŝcze nikoho zetykať njeŝym. Mō, njeje mi džens měŝcžanow džiw. W tajkimle wjedrje wschať so ničto wonka nje-pokaža, ŝchtož njetrjeba. Derje tola, zo budu tež ŝtoro pod ŝuche. Šdy byč . . . Tola ŝchto to? ŝchto tola tule leži?“ A so ŝchilowŝi počža: „Mōj Wožicžko! krawy čžłowjeť — so njeħiba — ežžecy ŝtona — ŝchto so to nječžini?“ Tón pať, kž tu ležesche, jomu derje rozemjesche a ŝchepajch prajesche: „Domoj, domoj!“ — „„Wožo pomhaj! Serb! Me, lubŝi pschecželo mōj, hžje dħa maŝ ŝwój dom?““ — A lědma bě to žhoniť, dħa na dobre žbožo wóž nimo jědžesche,

kiż za pienjezy ludźi wozy. Wě runje prózny. Wojať na pohoncza zawoła: tón pozasta a floczi dele. Zbėhnyŝtaji ranjenoho na wóz; wojať ŝydzje so pŝchi pohonczu, a dale czěrjesche wóz.

Tón pať, kiż bė tu do njezboža pŝchichoť, bė tónsamón, kotromuž nėhdy Snėžtec Mikławŝch rėřachu. Do korcžny husto wječzor řhodžesche. Tam pať bė sej próznik zasaťeje wutrobny, kaťkiž je w wulkich měřtach dořcų a nadořcų, wotpať, zo ma Snėžť pŝchecy wjele pienjez pŝchi sebi. Wŝchelaťe dźije mysle žno bėchu tohodla na njoho řhodžike; dženja so jich wjac njewobró. „Dži, kaťaj na njoho — njebudž wowca — a zmėjesch pienjez dořcų . . .“ A na czož žty duch wabjesche, to kłóřnik wumjedže. Kaťasche na hařy na Snėžta, napadže joho njewjadcy, zaťkó nóž jomu ř wutrobje, wza sej pienjezy a czeťny. Ničtó we mičhorojtej deřcųojtej nočy toľe pŝtynŝ njebėřesche. Njebė-li wojať pŝchichoť, bė trařch so Snėžť tam na hařy ležo wukrawiř.

Nėť pať bė žno domoj domjezeny a do toža poľoženy. Žaľořcųo řtejescheť pŝchi tožu žona z Ğilžu. Wojať bė joho wuľtekať a tročhu z krewje wumyř. Tež ľeťar žno tu bė a ředžbliwje ranu wobhladowařesche. Tola tu žno žana rada wjac njebė. „Žutŝiřchoho ranja móže hiřcųe dočakať“, tať ľeťar na poľedku prajesche. — Wŝyche rany maľy pienježť ležesche. Wė widžecų, zo je nóž wot njoho wotřkocžik — hewať bė, kať ľeťar řam wuzna, Snėžť nahľe řmjercų wobladať. Pienježť pať bė tónsamón řwjecženy pienježť, kotryž bė bratreť nėhdy mřejaca řotřicžka daťa. Lėta doľho bė jón wón na sebi nořyť, ale wjac ředžbu njemėľ. A nėť bė jomu tutoho pienježta dla žiwjenjo podľeřchene . . .

A wón tu ležesche, a tať dživnje, dživnje na pienježť hladařesche. Dopomni so zařy na řwoju řotru Maťku, kiż bė mľodušćka wumrjela, a na řhatku, kiż bė řo řama řwėta wotřekľa, kať je nėhdy z nimaj doma pŝched wotřaťkom nutrinje pacžerje řpėwať, a na macų a nana, kiż bėřćteť joho wŝchitko dobre wucžikoť, a na řwój řjany řerbřki dom a řraj, hďež bė najrjensche ľeta, te ľeta dźecžaceje njewinowatořcųe, wubŝyť.

A řwėdomjo počza joho řrjebacų, zo njeje wotřať w tutym Wožim řaju, zo je jón wopuřcųečziľ czařnoho wužitka dla, a zaežahnyť do cužby, kiż je jomu wėru wzaľa z wutrobny. Wjele, wjele ľeť bė žiwny byť, kať by řjekľ, zo njeje řmjercų a wėcžnořcų.

A žty jandžel řtupi ř njomu a řchepařesche: „Wóh tebi njewoda a mi ty niľdy na niľdy njecžeknjesch.“ — Ale jandžel pėřton joho tróřchtowařesche prajicy: „Njebjeski wótc je miľořcųiwny a wodawa rozkaťej wutrobje. A řtrachujesch-li řo Woha, dha woľaj řo ř macžeri Wožej. Ğľej, wona je wucžet řrėřchnikom w řmjertnym bėdženju. Wona tež tebjje njewopuřcųečzi a czi wodacųo poľa Woha wuprořy.“

A řyľzy řtupicųu Snėžťej do wocųow, a nutrinischo wón na řwój řwjecženy pienježť hladařesche, hubicųkowařesche na nim macų Wožu. Potom pohľada wokoľo řo: hižon bė ľeťar woteřchoť a tež wojať chcyřesche woteńcų, doľeľ mėnjėsche, zo tu ničzo wjac cžinicų njemóže. Ale řhory jomu řiwařesche a prajesche: „Wŝchecželo, wulku ľubořcų řy mi wopoľazať, byrnjež řo ženje prjedy njewidžajoť. Ale hiřcųe wo jenu dobrotu cze prořchu, tu poľednju: dži mi po řnjeza. Ğžuju, zo doľho wjac njebudu.“ A wojať dźeřesche po řnjeza. Ğodžinu pozdžišcho pať bė Snėžť ze řwojim Wohom wujednany a z řhľėbom jandželow nařycženy. Mėř a poľoj pŝchewza zařy joho duřchu.

A wón řwoje poľenje cžėľne močy řromadu zebrawŝchi řo zařy ř wojaťej wobroczi, wza joho za řuku a taťle ř njomu řycžesche: „Řerbřki brate, Wóh tón řnjez zapľacų czi wŝchitko to, řchtož řy ze řerbřteť ľubořcųu a woporniwosćcųu ua mni cžiniľ. Ač, ja ani hódnny njebėch taťeje ľubořcųe. Ğľej, ja řym tež řerbřte dźecųo roďženy, njechach pať doma na žiwnořczi řerbřki řhľėb warbowacų a řećcų, ale do cužby řym cžahnyť a řej tu czařne řubľa řromadžik, na řwoju duřchu pať zabyť. Dwachćzi ľeť bėch hjez řemřchi a hjez řwjatyč řakramentow. Ğróbza mje wobėhuje, hďyž řej nėť na to pomyřlu. Wjele, wjele řym řrėřchik, a moja poľuta njeje móhľa Wohu wŝchitko žarunacų. D kať budu wobřtać móć pŝched trónom Wožim, řchťo budže mje tam zamoľwjecų?“ — „„To budž hjez řtracha!““ tróřchtowařesche wojať. „„Ta macų Woža budže za tebjje prořcų.““ — „Ğaj na njy řo ja řpuřcųejam“, dźeřesche Snėžť. „Prořch pať tež ty za mnje — twój řerbřki pacžet w njebjesach wjele zamoži.“

Potom řhory řhwilku mjelcžesche. Wė žno tať řľaby, zo dyřbjesche tročhu wotpočžnyč, prjedy haćž zařy počza. „Žwotľeľžkuli řy“, wón hiřcųe wojaťej prajesche, „dži toľa, hďyž zař do Řerbow pŝchidžesch, do řwėždžic, prařescheť řo, haćž ničzo wjac njewjedža

wo Sněžek Miklawšchu, rjeńt jim, zo je czežcy zhrěščit a haſle na smjertnym ložu so nakazał. Nječ mi wodadža wščitkón pohórječt, kotryž sm jim dawał. — D zo bych ja tola tón posledni byl z tych, kiž su časne kubla pytajo a na te wěčne njeđžiwajo ze Serbow časnyli a na cuzbje woliwki a wěru zhubili. Zo bychu tola wšchitcy, wšchitcy w serbskim kraju wostali, a tam to swoje dđerželi a na cuzbu sej njemyšliti. Cuzba Serbej wěru kazy.“ — To běchu joho poslenje słowa. Hdyž džen switasche, bě Sněžt žno njeboh.

Za tši dny joho na kěrchow domjezechu. Zona jara psche njohu njeplataſche, a so bórzy zas woženi. Wojakej chycsche pjenježne myto dacz, wón pať žanoho njebjerjesche. Tež Hilda na nana zabu, dofelž bě pschecy bóle na maczeri wiſała. Po času je zjawnje wěru pschestupika. Tu sudžicž njechamy — kať zo so Bóh tón Knjez ze swojej nještónčnej miłosčju tež nad nej směli a ju něhdy zas na prawy pucž do- wjeđže — ale k wutrobje chcemy sej wzacz słowa mřejacocho pokutnika: Cuzba Serbej wěru kazy. Haj, Bóh daj, zo bychu je wšchitcy prawje wopominali, hdyžkuli małych njespojnosčow dla sej na to mysliež počjinaja, zo traſch by druhdžom lěpje było. Druhđžom wšchať tež lěpje njeje, a byrnjež tam sčto wšch- wěcy wjacj bohatstwow nahromadžicž móht — sčto by to cžłowjekej pomhało, hdy by cych swět dobył, ale sčtodu měł na swojej duški? Duž wostańmy w swojim serbskim kraju, kiž džen wšchitkich swojich wobydlerjow žiwi, a wobthowajmy sej herbstwo swojich prjedowni- kow: krtu wěru a dobre serbske katholicke počjinki! Potom naš tež Bóh luby Knjez njewopuščjži. A ta macž Boža, kotrejež swěrne džečzi stajnje byčž chcemy, budže naš zakitacz, zo Serbja wostanjemy a zo budže so za lěstotetki hiščeže w našich domach Božich serbski jeje khywalba wopowjedowacz a jeje mjeno cžesčicž.

-i-

Zjewjenja Najzbóžnišcheje Knježny Marije w Zetschwaldze (Dittrichswalde).

(Gl. „Krajan“ 1878.)

Wo spodžiwnych zjewjenjach swj. Marije w Zetsch- waldze je lońšchi „Krajan“ někotre powješčje pschinješt. Lěta podawa swojim lubym cžitarijam wobraz Maczerje

Božeje Zetschwaldſkeje. Widžišch tu njebjesku postawu Najzbóžnišcheje Knježny z Žezusdžěcattom, kať je so pohnadženym wosobam na jaworje pokazowala (pschi- runaj lońšche wopisanjo).

Štónč lěta 1877 je nětko tež wobščjěrna roz- prawa wo tamnych spodžiwnych podawkach wučka, kotraž je z dowolnosčju Warmińšoho biskopa, Dr.-a Filipa Kremenža cžiščjana.*) Z tuteje rozprawy njech so tudy najzajimawšche wěcy zdžěla.

Zly njepscheczel.

Ze stare prajeno: „Hdžež Bóh cyrkej twari, tam staji djabol kapaku póbła. Z cyka so prócuje zly duch wšcho po Bohu cžinicž; kať wopica po cžłowjeku. To so tež w Zetschwaldže bórzy pokaza. Pschetož wšchitke sčtyri wosoby, kotrež běchu wšchědnje zjewjenja Najzbóžnišcheje Knježny widžake, mējachu wot 10. augusta jena po drugej cyle straščne a dotal njeznate widženja. Bórzy bě wšchitkich pschewědčjenje, zo te njepschidbu wot swj. Maczerje Božeje, ale kať ta to w pozdžiwnych zjewjenjach sama wupraji „wot žłoho.“ Wšchitke sčtyri wosoby pschidžechu do toho, kať su tajke djabolske leczenja same zawinyłe: džečzi pschěz snadnu njeposlušnosčž, wudowa pschěz mału hordosčž, dofelž bě sebi pomyslita, zo swoju wěc lěpje cžini dylžli tši druge, a knježna Wjeczorkec pschěz pschewulku bojosčž. Ale kať něhdy swj. japoščtokej Pawolej, tať tež tudy „jandžel djabola“ k tomu dopomhačž pomhaſche, zo jich „wysokosčž zjewjenjow njepschězbehny.“

Pozdžišcho, džen Maroda swj. Marije, pytaſche djabol pobožnosčž zhromadženych ſkazyčž. Wěſche so na 50,000 wosobow w Zetschwaldže zhromadžiko, a z kajkej nutrosčju běchu wšchitcy rano a pschipołdnju różowc spěwali a widženjo sčtyrjoch wosobow wobkedžbowali, je lońšchi Krajan powjedał (na str. 28 a 29). Wjeczor 1/29 hodž. poča so po swjeczenju studnicžki (gl. lońšchi Krajan) różowc spěwaczž, w drugej sčtucžcy klonjachu so te sčtyri wosoby na dobo, widženjo so započža, w tšeczej sčtucžcy so poſchizowachu, dofelž Najzbóžnišcha Knježna tehdom wšchěch žohnowaſche. Tu so na dobo wšchěch pschitomnych počža spodžiwny njeměr a sčylnosčž rozščjercž. Wojazny njeměr so nještaji hačž do šónca

*) Objawienia Matki Bożej w Gietrzwałdzie w Bruns- berdze 1878. Biskopka dowolnosčž wupraja, „zo su podawki, w tymle spisu zdželene, cžerpane z hamtiškich pschepytowanjow, kotrež so spisaczkej wužicž dachu.

różowca, wśchęc wutrobny buch sflubżene, a wśchudżom so prafschachu, ſchto je wina była tajkoho njeměra. Tu ſebi dopomjedachu. Zedyn běſche ſylny wichor ſtyſchał, kaſz hdyž cžyrjoda kurwotow zleczi a pſchi tym tſchepotanjo w kolenomaj zacžuł, drubi ruczo, hórſche hacz lawa, kotrohož bē nēhdy ſtyſchał był, zaš druzy bēchu wſchelake widženja mēli, kaſz žadlawoho ptaka, žehlweje tule, kiž do zemje zajēdže, teſz bēlu poſtawu w powēſte a t. d. „Wēſte je,“ praji tamna rozprawa, „zo je ſo trajace njewoczakane kaženjo ſtōnczaceje pobožnoſcje 8. ſeptembra ſtało, a bēchu zawēſcže ſpodžiwne zacžiwčcže, z kotrymiž ſo njewobſahnite mnohoſcže ludži, kiž bēchu ſo tudy na narodny džen ſwj. Marije zechli, pomału roženđjechu a dom podachu. K pozbēhowacym zwjefelacym wopomnjeczam dnja bē ſtraſchna waſniwoſcž wjeczora pſchiftupila, a lōždy mjenje abo bóle jaſnje cžujefcže: Njepſchecželſte mocy chycchu ze ſtraſchacym ſtrōženjom radoſtne ſwēdčzenjo wēry a pobožnoſcž zhromadženoho ludu znicžicž, haj teſz žiwjenju pſchitomnych ſtrach pſchihotowacž. Pſchetož, hdy by tajſte zmēſchenjo abo naſtaty rokot wina cžekanja a pſchēz to padanja mnohich był, bēſche ſo w tajſtej žaſtoſtnej mnohoſcži ludži lohcny wulke njezbožo ſtač mōhlo. Mjēz tym pał njebēſcže z pomocu mōcneje Knježny mjēz telko tyſacami za cyły džen a wjeczor ſo ani najmjeiſcche njezbožo ſtało. Bēſche to zawēſcže ſylne přēdomanjo: „Bratſja, budžcže kēdžbni a modlicže ſo, dofelž waſch pſchecžiwnił, djaboł, khodži woſoło kaſz rujacy law pytajo, koho by požrjel“ (1. Pētr. 5, 8).

Hiſcžcže drubi ſpodžiwny podawł. Swj. Marije Naroda bē ſobotu było. Srjedž nocy wot ſoboty k njeđželi wotkama ſo nahle jena z dweju hłowneju hałzow jawora z wulkim wrjeſkotom a bēſcže z mocu na nowu kapakku panyła. Hałza, na wotkamany mēſtnje na poł lohcja toſta, bēſcže cyle ſtrowa a zdaſcže ſo nic wotkamana ale rozdrēna byčž; na žanych pōblanſkich ſchtomach njebē nicžo wobſchłodžene, ani ſucha hałžka wotkamana. Žadyn pſchitomny njewjēdžefcže wulkaſcž, kał je ſo to ſtało, Bože zwarnowanjo pał bē, zo to njebē 3 abo 4 hodž. přjedy było, hdyž bē pod jaworom hiſcžcže połno ludži było.

Dalſſe zjewjenja Najzbožniſcžeje Knježny.

Bo přjedawſchich wuprajenjach mējeſcche zjewjenjo na dnju 8. ſeptembra wjeczor, na kotrymž bē ſo tamne ſtraſcžne ſtrōženjo ſtało, pſchēſtačž. We Warmiji pał

ſo Naroda ſwjateje Marije njeđželu po ſwjedženju ſwjeczi. Tež na tymle dnju widžachu ſchtyri woſoby Macz Božu. Kaž loiſchi „Krajan“ ſpomni, doſtaču zajimawu powjeſcž, zo ſo ſwj. Marija teſz dale žiewi na ſwjedženjach Porciunkula, Donjebjeſwzacža a Naroda ſwj. Marije a na tamnych dnach, na kotrychž budže ſo ſwjeczo ſwj. Marije ſtajecž.

Bē ſo po tajkim nowy rjad zjewjenjom započčał. Schtož bē ſlubjene, ſo teſz dopjelni. 12. ſeptembra pſchiñdže krasne ſwjeczo Njewoblakowanoho Podjeczča wot Maherowoho wuſtawa z Mnichowa. Wſchitcy bēchu z radoſcžu napjelnjeni nad pſchekrasnym ſwjecczeczom — jenož džeſczi daſchtej ſo do pſakanja, dofelž je ſwjeczo porno Najzbožniſcžeje Knježnje, kotruž bēſchtej widžaloj, tał hubjene. Lēdma bē tu ſwjeczo a zaš mējachu ſchtyri woſoby widženja; tał ſo teſz žhoni, zo ma kapakka „njeđželu“ ſwjeczena byčž, a to „pōpołdnju w tſjoch hodžinach; duchowni dyrbjja pōdla byčž a różowc ma ſo ſpēwacž.“

Tamnu njeđželu 16. ſept. ſwjecžefcže ſo runje ſwjaty džen Mjena ſwj. Marije. Ze to ſwjedžen k wopomnjeczju na ſpodžiwne wumōženjo mēſta Win-a. Turtojo wjedženi wot wulkoſo wezira Kara Muſtafa woblēhachu Win; mēſto zdaſcže ſo zhubjene byčž; tu we najwjefcžej nuzy wzachu wobydlerjo pod hrabju Rüdigerom ze Staremberka ſwój wuczeł k ſwj. Mariji, k jeje mjenu ſo wołajo. A hlej! tu pſchicžcže pōmocne wōjſko. Pobožny kral Jan Sobieſki ze ſwojimi Polakami wali ſo z hełtom „Marija“ na Turkow a žbi jich doſpołnje.

Tež w Zetſchwañdže bēchu ſo Polakojo a Němcy na tymle dnju zhromadžili, na 15,000 pobožnych tu bē, ſpodžiwnje ſpēſchnje bē za tał krōtki cžas ſo powjeſcž wo nowych zjewjenjach roznjefka. — Spēwajo „Wudž powitana, Kralowna“ pſchewodžachu ſwjeczo, kotrež ſchtyrjo duchowni njefechu, z fary do cyrkwie, hđžēz bu ſwjeczene. Potom ſwjatocžny proceſſion džeſcže do kapakki, kotraž bu teſz woſwjeczena, a pſalm Miserere ſo modlo ſtajiču ſwjeczo na ſwoje mēſtno, na cžož ſo hiſcžcže „Pod twój zažit“ a „Tebe my Boža khwalimy“ wuſpēwa. Pſchi różowcu na to ſpēwanym widžachu pſchitomni wot drugeje hacž do pjateje ſchtužki na ſchtyrjoch woſobach znamjenja, zo je ſo zjewjenjo počało, ſylniſccho zacžiwčcžane, dnyli hewał. Wſcē ſchtyri prajachu, zo je ſwj. Knježna kapakku a ſwjeczo, woſadu a fararja, pſchitomnych a wſcē kſchēcžanſke ſtawy z

**Zjewjenjo Najbóžnišeje
Knježny w Jetřwałdze.**

pozdehnjenej pravicu zohnowala. Dwe starszej wosobie besczej hisczej napominanjo skyschaloj: „Modlicze so pilnje rozowc!“ Tak so stonczi tonle rjad zjewjenow (160), kotrej bescu wot 27. junija pschez 80 dnow so stafe.

Pšchepytowanjo cyrkwinškeje wyschnoscze a rozsud lekarijow.

Warmiński biskop Filip dosta prěnju powjeszcz wo tychle podawkach z časopisow. Na to wot Setšchwaldstoho fararja rozprawu požadawšchi a dostawšchi, pomjenowa dweju wyschšcheju duchowneju hačo swojeju zapóslancow, kotrajž tež štyri dny wscho swěru pšchepytowawšchtaj.

Dokelž bychmy z kajfinžtuli wuczahom tejesameje hižo znate wěcy dychbjele wospjetowacz, jeno na to spomnimy, zo je tale rozprawa we wschěch wažnych kručach wěrnoscž toho wobkručžika, šchtož je dotal powjedane, wosebje šchtož nastupa strowoscž, sprawnoscž a wěrnoscžiwoscž widžacych wosobow, a spomozne skutkowanjo zdžělenych podawkow na chly wěrimy lud. „Ze wschěch pšchepytowanjow“ — praji rozprawa — „snoj so pšchewědčžikoj, zo maja zjewjenja w Setšchwaldže wopravdžity zaklad.“

Wyšče toho su tšjo lekarijo tamne wosoby pšchepytowali a cyle strowe namakali, w času widženja pak w mnohim nastupanju pšcheměnjene.

Někotre mysličžki wo tutych podawkach.

Ze so w Setšchwaldže wo prawdže swj. Marija zjewila? To tudy cyrkwinška wyschnoscž hiscže rozsudžika njeje, jenož to je wobkručžika, zo su powjedane podawki wopravdžite a žane jebanjo. Domiž móže na hornje prašchenjo z wěstoscžu wotmoćwicž, k tomu skušheja hłubšche pšchepytowanja a dopokazma hacž pola žanoho sudništho abo prawizništho rozsuda. Kaž je cyrkwinška wyschnoscž w podobnych wěcach kóždy čas hacž nanajtedžbnišcho skutkowała, tak to zawěščje tež tudy budže.

Žo je tajke zjewjenje móžne (pšchirunaj lońšchi Kraján str. 23), zo z chla pšcheznaturške podawki we cyrkwi Khrystusowej so we wschěch časach stawachu, namakawšch hižo w japoschtošskich stawiznach a w stawiznach cyrkwoje hacž na džensnišchi džěn njelicžomne dopokazy.

Zasadny pak, z kotrymž cyrkej tajke podawki hačo wosebite pokazy Božej wschohomocy spóznacž pyta,

su hižo wopšchijate we džiwach, kotrejž nam japoschtošste stawizny powjedaja, a we listach swj. Pawoła. We prěnim listce Korinthškim praji wón, zo su wěste dary džiwow w cyrkwi za wobroczenjo njewěrimych postajene, wosebje słowo mudrosče a wědomoscže, wěra, dar khorých wustrowjecž, džiwny čžinicž, duchow rozegnamacz, w jazych ryczcz. Prawidła, po kotrychž maja so tele dary rozjudžecž, su we tšjoch stawach tohole lista wopisane a su tež zaklad za dalšche cyrkwinške postajenja. — Toho dla njech ničtó so njeboji, hačož by cyrkej loškomyšlnje wo tajkich wěcach sudžika.

Najbóle hižo „hčós ludu“, kotryž ma w tymle nastupanju z wjetšcha strowe čžuczjo, cyrkwinškomu rozšudej dawno a dalšo do přědka dže. So rozemi, zo ma tajke myšlenjo ludu hacž potom cyle prawje, hdyž je cyrkej rycžaka.

Šchtož wosebje wustrowjenje khorých nastupa, je po žadanju cyrkwinškeje zhromadžizny w Triencze a bamža Šorbana VIII. zakazane, tajke wustrowjenja w čžisčycach hačo džiwny wudawacz, přjedny hacž je so cyrkwinška wyschnoscž wuprajika, byrnje na nim wscho spodžiwne so zdašo. Tež w Setšchwaldže je so na 16 wustrowjenjow na cyle wurjadne wawšchnjo stako, wo kotrychž su so mjenje bóle hamške powjesčeje warmińškej biskopškej wyschnoscžiči dostafe. Spomnjena rozprawa je wobšchěrnje powjeda. Budža ze zakladom za dalšche pšchepytowanja.

Dale praji Benedikt XIV., wučeny bamž: „Stanje-li so, zo z powjesčeje wo widženjach a zjewjenjach družny rozšwětenjo ducha abo polěpšchenjo žiwjenja abo nahon k pobožnosčiči a bohabojoščiči dostanu, a to nic jeno někotji ale wulka mnohosčž wosobow a dolhi čas, je to jara swěrnny dopokaz za to, zo tajke widženja wot Boža pšchidu.“ A někto pohladajmy na Setšchwald! Wicži so na pol milliona wopytowarjow hacž do kónca lěta 1877. Wšchitcy tam pšchitkhadžachu, zo bychu we wšchelačej nuzy, wosebje w khorosčach a duchownych nuzach pomoc a tróšcht pytali; nihdže žadyn njeporjad, žana zwada, žana njepoměrnoscž, žane paduššstwo, wšchitcy bescu polni žadosčeje sebye zapřecž, wobczěžnosčeje a tradanja (šchto tajša wješta za 50,000!) ščžepnje znješčž; wosobne zemjanske swójbny bescu spokojom z najhubjeńšchej hospodu, najwjacy pucžowarjow jězdželche na železnicy w šchtwórtčej klasy, zo bychu čžim wjac wobczěžnosčžow

za swoju pokutnivosć dobyli. Bě tu duch pokuty, duch křesćejšausťeje lubosće, w kotrymž so najbohatschi a najkhubdschi hačo bratsja a sotry mjez sobu měnjachu, bě tu horlivosć we dōstawanju swj. sakramentow, zo dyrbi so cnyły podawŕ spōznacŕ a wuprajicŕ hačo wulkotne duchowne wobnowjenjo. „*Marija, njewoblaŕowana podjata*“ běšće a je jasny pschiklad, kiž svojich czešćowarjow czehnje, zo bychu hačo džěcŕi teje, na kotrejž njebu prošćka namakanoho, so prócowali, jej pschec podobnišchi bycŕ.

Bōh ma wschitke sřědki w ruch a zda so, zo na wurjadne waschnjo svojim pschescžěhanym džěcšom ŕ pomocy pschiudŕe, kotrymž su wschědne, rjadue sřědki polěpschenja a duchownoho wobnowjenja wzate.

Po tajkim nic časny mužik běšće wina tychle spodŕiwnych podawŕow a pucŕowanjow (wobhydlerjo Zetschwaŕda najbōle nicžo njebjerjechu za hospodowanjo a swoje wuŕoŕki), nic wotpohladanjo, narodne zmyslenjo Polakow z nowa wubudŕicŕ, kaŕ su někotŕi bali, nic horošć abo druhe wotpohladanja widŕacych wošobow (mējachn z toho jeno wobcěŕnosće, pschikŕodŕjenja, sudŕjenja a wschě mōŕne pruhowanja wutracŕ); teŕ nic te abo tamne wotpohladanjo duchownych (kotŕiž nicžo pschi tym njedobychu hačŕ ŕaŕostne džěŕo, časnu schŕodu, a nětko z wjěšcha wschitcy jastwa abo kšōsty, dokeŕ su tam wupomhali), teŕ nic wulkotne powjěcŕe z katholickeje strony (Warminŕske nowiny su haŕle pozdŕe počzale wo tym rozprawy dawacŕ a z mnohich warminŕskich klětkow je so pschecŕiwo pucŕowanju do Zetschwaŕda přědowaŕo!) — wschě dotal wopisane podawki jasnje pschecŕiwo tajkim a podobnym winam rycŕa: — poslednja a hŕowna pschicŕina wulkotnoho pucŕowanja do Zetschwaŕda běšće synowŕka lubosć ŕ njewoblaŕowanej Macŕeri, nadŕija, zo pod jeje zaŕitom sami cŕiŕstosć wutroby a bjezhrěšćnosć došćahnn. Schťoŕž nicžo njewě wo pschiwisťnosći, czešćownosći a dowěrje, z kotrejž wutroby katholicŕich křesććanow pytaja Mariju, Macŕerŕ Syna Boŕoho, kotraŕ je tola w njebjěšach zawěšće runje taŕ blizŕo bōŕŕkej Wutrobje Žězusowej, zo mohŕa našče prošćtwy podpjeracŕ, kaŕ něhdy na kwasu we Kana w Galilejskej: tomu budŕa a wostanu processŕiony a pucŕowanja na hnadowne městna Macŕerje Boŕeje hudancŕko, kotrohōŕ klucŕ po-darmo pyta.

Najwadžnišče paŕ na wschitkich zjewjenjach je zawěšće přenje a poslednje słowo, kotrejž widŕace wošoby

najswj. Knjeŕnu prajicŕ křyschachu: „*Chcu, zo so wschědne rōŕowce modlicŕe! Modlicŕe so horliwje rōŕowce!*“

Ze to něschťo spodŕiwne rōŕowce a joho mōc. Znate je, kaŕ je nastal, zo w časach najswrowisŕich strachow za křesććanŕtu cyrkej, w 13. lěŕstŕotyku, hdyž bŕudowěrŕiwi Ubigenŕsojo cyrkej kaŕachu a swětne knjeŕŕtwa spowrōcŕachu, Najbōŕnišcha Knjeŕna sama swj. Dominikej so zjewi a joho rōŕowce nawucŕi hačo „sřědŕ pschecŕiwo taŕ mnohim stracham.“ Znate je, zo pschěz tōnle pacŕerŕ so doŕonja, schťoŕž mjecŕe a wōŕŕka, schťoŕž najmōcnišče přědowanja zamoŕŕite njeběchu: wjac hačŕ ŕto tysac dušchow so pschěz tule poboŕnosć wěcŕnej zahubje wutorhny. A tamne wulkotne dobycŕa křesććanŕŕich wōŕŕŕow nad Turkami we 16., 17. a 18. lěŕstŕotyku buchu runje pschěz to zmōŕŕujene, zo tehdom runje bratŕŕtwa swj. rōŕowca swoje poboŕnosće a processŕiony za křesććanŕŕe brōnje wukonjachu. — Njeŕsu teŕ našče časny czeŕŕe a strachne? Njetrjebamy teŕ my wošebity sřědŕ pomocy Boŕeje? Njecha po tajkim Bōh pschěz wobnowjenjo horlivosće za swj. rōŕowce teŕ nam sřědŕ do rukow dacŕ „pschecŕiwo taŕ mnohim stracham?“

Toho dla zahŕrmy so teŕ my z nowa za rōŕowce. Šaj, kaŕ to junu serbski přědaŕ praji, rōŕowce, tōnle pouiŕŕny, njenahladny huŕto zacpěty pacŕerŕ njech je a wostanje znamjo a wobraz poniŕnoho, njenahtadnoho a teŕ taŕ huŕto zacpětoho (a tola duchownje mōcnoho, jeli wěrŕwoho) serbskōho ludu, a hdyž na Zetschwaŕd myŕlimy, njech je to, zo so z nowa zahŕrmy za wotmyŕsenjo:

„*Modlimy so horliwje rōŕowce!*“

Šchťo ma so pola plahowanja neplow (běrnŕow) wobŕedŕbowacŕ?

Neple su dŕenŕnišchi dŕen z wjěšcha jědŕ kŕudnych swōjbow, a hdyž so neplace žně njeradŕa, nastanje runje mjez kŕudnymi wulka nuza. Ze toho dla wadžna wěc, zo by so pschi plahowanju tohole taŕ nužnoho ŕiwjenŕskōho sřědka na to dŕiwaŕo, kaŕ mohŕo so najlěpsche radŕenjo wuskutkowacŕ, kaŕ wjele wot cŕłowjěcŕoho prócowanja wotwiŕuje. Pschťoŕž to nichťo přecŕ njemōŕe, zo mohŕ hŕŕŕcŕe něschťōŕŕuli, kiž neple sadŕa, lěpsche a nadobnišče plody cŕahnycŕ, hdy by zemju prawnje wobdŕeŕal a hnojil, hdy by pola sadŕjenja, wotŕladanja a zběranja neplow wschě sřědki trjebaŕ, kotrejž su ŕ tomu pomocne. Toho dla scŕěhuja tudy

někotre pošlwy za plahowanjo neplow, kotrež wustojny muž podawa, kiž je w ratarstwjje rozwučzeny sam wjele pospytom činił.

1. Štotož rolu nastupa, je znate, zo neple na kóždej, tež pštokowej roli rostu; tola lubuje nepl tež rolu, kotraž je hłuboko worana, a to hižo na zymu. Haj, za nepl wosebje dyrbi so hłuboko worać, pšchetož potom jeno móža neplace foruščki so prawje rozmnožić a swoju cyrodu tež z hłubischeje zemje brać. Hłuboko worana zemja džerži skerje wsohu, dylži jeno zwjerschnje wobdžěłana. Za neple na zymu worać pak je toho dla wužitne, dofelž atmosferiski powětr (loft) w zymje a w zahim nalěčzu wufki abo cyroby, k rosczenju trěbne, rozestaja a pšchihotuje a zymstkej motkroče pomha zemju prawje pšchězahnjeć.

2. Druha potřebnosć za neplacu rolu je dobre hnojeno. Druhe płody, kaž žito, wows, čahnu wjele wjacu cyroby z powětra, dylži neple; dyrbi so za nje tohodla wjele a dobroho hnoja trjebać. Najlěpschi hnoj je hródziny, njesmě pak dołho njespšchifryty wonka ležec, hewał so wjele wucžehnje. Tohodla su hnojne (kornpostne) hromady, kaž je naschi kublerjo čzinja, jara wužitne, hđžez so na dworje kładžidlo abo wosčta hnoja ze zemju pšchifryje a zas so hnoj nakładuje a na njón zemja pšchindže, kotraž so z juchy polowa a namočza. Tež móže so hnoj z wotkadow sobu do hromady wozpjeć, tež popjek. Tajte hromady pak móhli tež zahrodnicy a kžěžtarjo džěłac. — Najlěpschi čas za hnojeno neplaceje role je nazyma.

3. K třeczomu wotwisuje radzenjo neplow wot sadženja a wotkľadanja jich rosczenja. Kaž je znate, je jara wjele (na 1300) wšchelakich družinow neplow. Tohodla ma so ta družina wubrac a sadžec, kotraž najwjacy a najrjenšce płody njeje. Za horaty kraj je družina sakskich cyblowych neplow wumolana. Wažne tež je, zo so druhdy nowe symjo kupi.

Kajke dyrbja neple być, hdyž so sadžija? Najlěpsche su, kotrež w pincach njejsu rostke. Kóždy nepl ma tsi wóčfa. Najmócnišce wo to njeje najmócnjšu rostlinu, dvě druhej wóčzy wuwijatej so a rosczetej pozdžišcho a tak mócněj nještej. Tež so radži, zo so pšchod sadzenjom neple trochu wufuša, šchtož so dokonja, hdyž je na suchim měscze, na humje, we istwje a t. d. rozkľadžěch a khwilu ležo wostajišch. Dyrbja so tež wubjerac a jeno strowe, wuroscžene so sadžec; njeje po tajkim derje, maže, njewuroscžene neplki sadžec abo je rozkľawac, šchtož móže jenož pola wulkich być. Potom pak dyrbi so — kaž je

znate — rozkľawny nepl tak do zemje počožić, zo narežnjena kroma spody leži. — Hłubokošč, do kotrež maja so kľac, wotwisuje wot role: do lohkeje role sadžija so 4 abo 5, do čžežkeje 3 abo 2½ palcow hłuboko. Spody so žadaja neple hiščeže někotre palcy mjehkeje zemje. Tež to, kak daloko ma so jedyn wot druhoho sadžec, wotwisuje wot role a wot sadžanoho symjenja: w kľudškej zemji a wrobniškej symjo njech so husčiške sadža. Wosčitkowuje dyrbi so prajic, njech su 10—12" różno.

Hdy je najlěpje neple sadžec? Nic pšchěz měru zahe, tež nic pšchegara pozdže; meja je najpšchihodnišchi čas.

Wosadžane neple dyrbja so husčišcho wotkopowac, pšchetož z tym so nic jeno pjanka wotstroni, ale zemja pšchinoschuje tež skerje we sebi wotpoczowacy hnoj neplam k rosczenju.

Smě so zelene neplace zelo wotřezowac?

Ně! Pšchetož ze wšchelakimi pospytami je dopokazane, zo pšchěz tajke zažne wotřezowanjo zelisčžane neplace žně 20 haj 30 procentow mjenje wunjesu. Šchtož mohł na pšchikl. 100 měchow nepli ryc — hdy by zelisčžjo zahe nježněł był — ma snadž tak jeno 80 abo 70 měchow. Tajku šchodnu nacžini zažne žněčjo zelisčžja. Ženož tehdom smě so zelisčžjo wotžněwac, hdyž neplaca khorosč so počžina na zelu pokazowac a hdyž zažne neple njechadža w prawym čžasu zrawic.

Hdy maja so neple ryc a žberac? Ženož w rjanym wjedrje, hewał so lohcy khorosč pola neplow w pincach a hnicjo pokaza. Tež maja so hižo pšchi žberanju te wubjerac, kotrež budža w pšchihodnym lěcze k sadzenju trěbne. Tajke k symjenju wubjerane neple dyrbja so na suchim kľódnym měscze khowac, do kotrohož ma powětr pšchistup; pšchetož tak so sadžewa šchłódnomu rosczenju. Hđžez tajka pinca pobrachuje, móža so tež na polu abo w zahrodže do zemje zahřebac. To so na tele wašchnjo stanje: hdyž su žezberane neple wufuschene, zwoža so na hromadu, kotraž so najprjedy ze skomu zawodžeje. Pšchindže-li wjetšcha zyma, zawodžeje ze skoma ze zemju a to so we kľučiškej zymje wjac křoč wospjtuje, tak zo skóncžnje zemja 12—18 palcow tołsto leži! Dyrbišch pak, hdyž tajku hromadu čžinišch, najprjedy džeru wostajic, kotruž pšchec wužšchu čžinišch a, hdyž mjeržnyč počžnje, začžinišch. W zymje ma so na to hladac, zo njeby tam a sem zemja z hromady so zwježla, tajka džera dyrbi so zas ze zemju wupjelnic. Na lěčjo so zemja pomaku zas wosčkrabje, dóňž so cyła hromada njewotewri.

P. T.

Zapocjatt.	Čas wuńdže.				Bšhišpomnjenja.
	konje:	frutw:	wowch, kožh:	šwinje:	
	48 tydž. 4 d. abo 340 dnow (330—349).	40 tydž. 5 d. abo 285 dnow (240—321).	22 tydž. abo 154 dnow (146—158).	17 tydž. 1 d. abo 120 dnow (109—133).	
1. januara	6. decbr.	12. oktbr.	3. junija	30. ĥapr.	
6. —	11. —	17. —	8. —	4. meje	
11. —	16. —	22. —	13. —	10. —	
16. —	21. —	27. —	18. —	15. —	
21. —	26. —	1. nov.	23. —	20. —	
26. —	31. —	6. —	28. —	25. —	
31. —	5. jan.	11. —	3. julija	30. —	
5. februara	10. jan.	16. nov.	8. julija	4. junija	
10. —	15. —	21. —	13. —	9. —	
15. —	20. —	26. —	18. —	14. —	
20. —	25. —	1. decbr.	23. —	19. —	
25. —	30. —	6. —	28. —	24. —	
2. mërca	4. febr.	11. decbr.	2. aug.	29. junija	
7. —	9. —	16. —	7. —	4. julija	
12. —	14. —	21. —	12. —	9. —	
17. —	19. —	26. —	17. —	14. —	
22. —	24. —	31. —	22. —	19. —	
27. —	1. mërca	5. jan.	27. —	24. —	
1. ĥaprĥla	6. mërca	10. jan.	1. sept.	29. julija	
6. —	11. —	15. —	6. —	3. aug.	
11. —	16. —	20. —	11. —	8. —	
16. —	21. —	25. —	16. —	13. —	
21. —	26. —	30. —	21. —	18. —	
26. —	31. —	4. febr.	26. —	23. —	
1. meje	5. ĥapr.	9. febr.	1. oktbr.	28. aug.	
6. —	10. —	14. —	6. —	2. sept.	
11. —	15. —	19. —	11. —	7. —	
16. —	20. —	24. —	16. —	12. —	
21. —	25. —	1. mërca	21. —	17. —	
26. —	30. —	6. —	26. —	22. —	
31. —	5. meje	11. —	31. —	27. —	
5. junija	10. meje	16. mërca	5. nov.	2. oktbr.	
10. —	15. —	21. —	10. —	7. —	
15. —	20. —	26. —	15. —	12. —	
20. —	25. —	31. —	20. —	17. —	
25. —	30. —	5. ĥapr.	25. —	22. —	
30. —	4. junija	10. —	30. —	27. —	

Započat.	Čjaš wuńdže.				Přichispomněnja.
	lonje:	krutoy:	wowech, kožy:	šwinje:	
	48 tydž. 4 d.	40 tydž. 5 d.	22 tydž.	17 tydž. 1 d.	
	abo 340 dnow (330—349).	abo 285 dnow (240—321).	abo 154 dnow (146—158).	abo 120 dnow (109—133).	
5. julija	9. junija	15. hapr.	5. decbr.	1. nov.	
10. —	14. —	20. —	10. —	6. —	
15. —	19. —	25. —	15. —	11. —	
20. —	24. —	30. —	20. —	16. —	
25. —	29. —	5. meje	25. —	21. —	
30. —	4. julija	10. —	30. —	26. —	
4. augusta	9. julija	15. meje	4. jan.	1. decbr.	
9. —	14. —	20. —	9. —	6. —	
14. —	19. —	25. —	14. —	11. —	
19. —	24. —	30. —	19. —	16. —	
24. —	29. —	4. junija	24. —	21. —	
29. —	3. aug.	9. —	29. —	26. —	
3. septbr.	8. aug.	14. junija	3. febr.	31. decbr.	
8. —	13. —	19. —	8. —	5. jan.	
13. —	18. —	24. —	13. —	10. —	
18. —	23. —	29. —	18. —	15. —	
23. —	28. —	4. julija	23. —	20. —	
28. —	2. sept.	9. —	28. —	25. —	
3. oktobra	7. sept.	14. julija	5. mërca	30. jan.	
8. —	12. —	19. —	10. —	4. febr.	
13. —	17. —	24. —	15. —	9. —	
18. —	22. —	29. —	20. —	14. —	
23. —	27. —	3. aug.	25. —	19. —	
28. —	2. oktbr.	8. —	30. —	24. —	
2. nowbr.	7. oktbr.	13. aug.	4. hapr.	1. mërca	
7. —	12. —	18. —	9. —	6. —	
12. —	17. —	23. —	14. —	11. —	
17. —	22. —	28. —	19. —	16. —	
22. —	27. —	2. sept.	24. —	21. —	
27. —	1. nov.	7. —	29. —	26. —	
2. decbr.	6. nov.	12. sept.	4. meje	31. mërca	
7. —	11. —	17. —	9. —	5. hapr.	
12. —	16. —	22. —	14. —	10. —	
17. —	21. —	27. —	19. —	15. —	
22. —	26. —	2. oktbr.	24. —	20. —	
27. —	1. decbr.	7. —	29. —	25. —	
31. —	5. —	11. —	2. junija	29. —	

Někotre lékařské pokyny za snadnější řhoroscje.

Swjěrbenjo na čžele ma so zahanjecj z čžesanjem cykoho čžela, potom z čžopkym mycjom a potom z mydłom. Ze-li swjěrbenjo na jenyum stawje abo na někotrych jara sylne, schudruja so stawy z čžerstwym bomjelom; to pať na te waschnjo, zo cyła koža so najprjedy z wolijom womacža a potom po schudrowanju zaň wuřhnje.

Žedmjenja na koži, trupiki njesmědža so drapacj, hewať nastanje pozdžišcho abo bóržy druha řhoroscj: huřčjšche mycjo z liwkej wodu je najlěpřšči řředť.

Řrwawe puřeřki na čžele (Blutschwäre) so za-hoja, hdyž so w hubje rozkušany řhlěb na nje poťoži abo wopjecžene jabłko na nje řežjščejši. — Řřchindu-li puřeřki zař, pōžrješch někotre řrjepki arnika a to huřčjšcho, doniž njezažija.

Žedma na porřstach so z tym hoja, zo na nje běhy řhlěb poťožiřch, řiž je so prjedy we warjacym mlofu namocžil. Su-li boloscje jara wulke, wozmjješch řyre jejo, naklepješch je na tořkřtym řkncu, řtřnjješch porřst do njoho a tam tať dořho dđeržjšch, doniž boloscj njepopuřčejši.

Wozabjency, kule, kotrež w zymje wosobnje na nohach nastanu a tež na lěčjo a na zymu hiřčejze swjěrbbja, bola a pala, so hoja z řtřčerřřkim řlijom, řiž so čžopky namaza. Tež móže so řlij na tořtu papjeru pomazacj a bolace z njej wobwiczj. Su-li kule čžerwjene a bola jara, pomha řyhjacy řuť (tuřojna, řiřchřhran) abo řchmař, we kotrymž je so jedyn řerjej wuřčřřeť. Ma-li něčťo wozabjene blaki na řukomaj, nohomaj, bjez woczši, wudželaj řej řucžnu řalbu: wu-rěžaj řebi řruch dobroho řucžnoho, řaž řwěczřku, řapal řon a dđerž řon řřchiwje, zo řrjepje dele řapaja; řpody dđerž řruch řodu, na kotryž řrjepje dařch padacj, a z toho nastanje řalba. Řelizo řu řajře blaki bóle we řořčžach a řiřach, napoťoži řo řoćřłowa řalba.

Řdyň nohčje do mjařa rořtu, móža řadławe ředmjjenja nastacj. Zo by řo řajřomu do mjařa ro-řčženju řadžewalo, dyrbi řo nohčj prawje huřto wot-rězowacj. Teľe wotřezowanjo pať dyrbi řo tať řtacj, zo řo nohčjowa řroma jenož řrjedža najřhřubřšcho wot-rěža, na wobemaj řkncemaj pať, hdyž nohčj do mjařa rořčje, nic řuřta. Tať dořtanje nohčj móć ř rořčženju do řrjedža a njerosečje wjac na řkncach. řuřto njech

řo řřchi tym nožy řupatej w liwkej wodže. Wolenjo a palenjo pať řaczerřřch, hdyž řkubane řitki z arnika (z wodu mēřchany) mjez nohčj a mjařo poťožiřch.

Wolenjo woczow, njeje-li wulke a řrařřhne, wot-řroni mycjo z čžiřtej řymnej wodu. řymna čžiřta woda řo tež řrjeba za rozmořanjo běłoho řhlěba, řiž řo potom na woczši poťoži. řřčťož pať řymnu wodu njemóže znješčj, abo řčťož ma řhětre palenjo we wo-cžomaj, njech wozmjje liwku wodu ř rozmořanju řhlěba, řiž řo potom napoťoži w běľej řapch. řtej-li woczši jara řuřej a řu-li mřřacžři z řořku řromadu řčžehnjene, dha je čžerřtwy bomjel jara dobroň.

Řecjne zorno we woczomaj (řřkncžnych řořřach woczow) řaczerři řo, hdyž wokoľo wjecžora řhlěb z mlořom zmēřčejřch a toľe w běłym řřatowym řubiřřku na woczši poťožiřch a řřčez nóc na woczomaj ľežo wotřojřch.

P. T.

řmēřřki a wřřchellřny.

řrawy řjad njeřabudj!

W řarlinje mějesehe w jenyum dđerwadľe znaty wumokany řelľeť hracj. Wjecžor čžiščejčach řo wřřchity wokoľo dđerwadľoweje řaňy, zo byčhu řařtupne řiřty a ľepřche mēřřna dohřli. Wēřche řu tež řořta řezničowa, řiž řwěru řrocžakku blize řtupařche na to ředžbujo, zo řo ničťo do řředka njeřunje. řeje řuřod, řwarořřřať, čhe řo toľa řpřtacj — ale řu řoho řnjeni mřřčřtřřka řižo do boľa řtorčři prajicj: „Ně, řnjez řimpus, řať řo njeřidže, řo by řjany řjad byť, najprjedy řřchřidže řjecžerř a potom řaľle řutřa a řwarořř.“

řřřchey řenaki.

W řondonje bučhu řřjo řidža řebanja a řranjenja dla na řřhibjeńcu wotřudženi. Njezbožowni řtejachu řižo pod řřhibjeńcu — řu řřchřidže řřalowřři řořoľ, zo je najmłodřšči z nič pohnadženy. Teľe wjeřoľe řowjeřřtvo řhoniwřřšči wotřa toľa hiřčejze řřchi řěblu řtejo. „Řoľ, čžoho dla dha řrjecj njeřidžejřch?“ řřařřha řo řařřojniť. — „Řa čhe řeno doćřakacj“, wotmokwi řřib, „dōň řaj druřej wobwēřčhenaj njeřřřaj a potom čhe řladacj, řacj řo z řřatom (dracžom) njeby řadyn řhandľ wo řeju dřařřtu řčžiničj řodžal.“

řrawy řřacžřk.

Řoľniť Wřořžda mějesehe řřořřřbu ře řwójim řuřřodom a řrjebařche řadu řrawiřniřa (adwokata); řadžachu

jomu, zo by do bližšeho města schoł a tam za rycznikom Wrónu so prashał. Ducey po puczu zabu na mjeno a prashesche so w měsće za prawiznikom Hawronom. „To tu žadyn tať njerěka“ jomu tam wotmołwihu; „ale rycznik Wróna tu bybli. „Tón drje to budže“, rjekny Bróžda, „tať wjele tola wjedžach, zo dyrbi někaťi tajki ptacžl byčž.“

Wšcho podarmo.

Hospodať: „Zano, wšchaf sym cži porucžil, zo dyrbišch knjezej měsčžanoscže pilnje naliwacž, ale tu džžen joho schleńcžka próždna steji.“

Zan: „To wšchaf nicžo njepomha, wón ju kóždy raz zasy wupije.“

Čež wina.

A. „Tamle najstarschi muž cyłoho naschoho města, wuhnyet Čžornaf džže, a tón je wot mafoscže hacž do 80. lěta wuhnje mjett.“

B. „Žadyn džiw! Suschene mjašo so dolho džerži.“

Žaki w liščje.

Kublet S. měsčše w swojej rěcy wosebje rjane raki a chychše swojomu pschecželej w měsće, professořej R., z najrjeńschimi ł njedželi wjeselo scžinicž. Wóska tohodla swojoho wolacocho z poknym korbon rafow do města. Pucž bē kžétrje dolhi, wolacy pať bē so cyly tydžen mucžny nadžekaf. Žadyn džiw, zo so na zeleny wuhon sžny a wusny. Korb pódla njoho ležesche. Rať pať so nasch wolacy stróži, hdyž wotcucžil! Raki bēchu so mjež tym wudobhyte a do pódla bēžaceje hrjebje pucž namafale. Z wulkim strachom njesesche něť list bjež rafow ł professořej. Tón wza list, cžitafše a cžitafše a skónčžnje praji ł wolacomu: „Ale, mój pschecželo, jow džžen su raki w liščje!“ — „Nó, to je mi tola lubo“, praji wolacy, „zo su w liščje. Z korba bēchu mi na pucžu wšchē wulěžke.“

Pomhacž dyrbišch sebi wjedžecž.

Hantwarški: „Knjež hofčžencaf! Hladajcže, nětkle mam jeno hiščcže 45 nowych w zamoženju; sčto dha płacžil pola was pschenócowanjo?“ — Korčžmar: „Haj to płacžil 50 nowych!“ — H.: „Šm, to je žla wěc. Rať dolho dha so spi za 50 nowych?“ — R.: „Nó hacž do ranja wosymich.“ — H.: „Wěščže sčto, dha zawoľajcže mje za 5 nowych prjedy.“

Šajkež žiwjenjo, tajka hušto smjercž.

Štupy cžłowjek ležesche na smjercž khory a žadafše sebi poslednje woliowanjo. Wěščnik pschindže a chce sakrament wudželečž, tu pať njemóža prawu ruku namafacž. „Šdže je prawa ruka?“ so prasha. „Dežu na njež“, wotmołwi šfupc, a hdyž ju wuczahnu — džerži w njež klucž do pjenježnoho kaschcža!

Lutuj slowa!

We Francóžskej njeje waschņjo hońtwu pschenajimacž, ale móže tam kóždy honicž a tšelecž, sčtóż sebi hońtski list kupi. Dwaj žandarmaj bližko pola města Valenciennes po polach khodžo skónčžnje muža z tšelbu wuhladašhtaj. Tu jimaj mysliečka napadnje, zo snadž tón tajtoho lista nima. A wopravdže! hdyž na njoho džetaj, zda so, zo psched nimaj cžėta. Za 10 minutow staj joho doščžahnyłoj a chetaj joho pschimnycž; w tym wotomikņjenju zalėže muž špěschņje na sčtom. „Wójcže dele!“ woľataj na njoho — tola wón njewotmołwi; hrožytaj jomu, zo z blaka njeponđžetaj, donž dele njepschindže — tola wón nicžo z toho, wuczahuje swoju swacžinu z kaphy a pócžnje jěšč. To bēšče tola wjac hacž móže žandarm znješč, a jedyn z njeju lėže na sčtom, cžomuž muž horjeka njewobara. Šižo joho džerži za nohu a z mócnym hłosom porucži: „We mjenje zakonja, wasch hońtski list!“ Cyly mērnje pschepoda jón muž. „Tón džžen je prawy“ praji žandarm. „Pšče cžo dha tať bēžesčcže?“ — „Šym wam kazaf, zo dyrbicže za mnu bēžecž?“ — „Pšče cžo scže na sčtom zalėžł?“ — „Ža jow wšchēdnje swacžu a wam nješšym kazaf, zo dyrbicže horje pschindž.“ — „Ale pšče cžo dha to wšcho prjedy njeprajicže?“ „Nimam waschņjo, prjedy wotmołwecž, hacž sym prashany.“

Tole bēšče!

Nětoho so prashachu, cžohodla do toho njewěri, zo je hela? „Šdy bych do toho wěrił“, wotmołwi, „bych sam do njeje dyrbjaf, a tohodla to njewěriju.“ Tajkich je wjac, kiž so podobnje tróschtuja.

Wucžba je njetrěbna.

Kónčžtec mały Wosčžij so smjercž rady po schlahach suwa. Tu na dobo pschindže nan na njoho z křjom: „Čžakaj njeplefo, chcu cže wucžicž takle kholowy torchacž!“ Wosčžij: „Ach nanfo njecžep mje, to žno móžu.“

„Bóh hlada na wutrobu.“

Žonje bě muž wumrjel. Běščaj pať wobaj čjas swojoho žiwjenja na so byłoj, kaž psyk a kóczka. Žona tohodla tež pschi smjerczi swojoho muža wjac wjesela hacž zrudoby pokazowasche, a za něšto nje-
dželi hižo bě wožarowala. Tu ju zetka pschipadnje farat, kiž so wjesolej žonje džywa a so praszča, cžohodla je tať bórzy cžornu drařtu prjecž cžisnyła? na cžož žona spěšnje wotmołwi: „Kneže, Bóh džěn jenož na wutrobu hlada, hdyž jeno je wutroba cžorna!“ „Daj zawěcže“, praji farat, „pola tebjě so to trjehi.“

Wosol byč je zbožo,

to dopořaza P. Abraham a Sancta Klara z małym pschikladom. — Staromu kucharjej, kiž bě milan-
skomu wójwodže dołho swěrnje skužil, bě so wostudžilo pschecy waricž a pjec, a prořchěsche tohodla junu swo-
joho knjeza, kiž bě runje prawje dobry, wo jenu hnadu. „Kajtu hnadu?“ woprašča so wójwoda. „Scžinče mje wóřka“, wotmołwi kuchar. „Džiwne požadanjo!“ so smějo wójwoda praji, „psche cžo dha chceř wosol byčž?“ — „Wy seže“, wotmołwi kuchar, „dotal jenož samych wóřkow na dobre měřtna pozběhnyli; duž byč ja tež rady tajki byť.“

Cžasy su něť nowe — waschnjo je něhdžěžkuli stare wostało.

Stari řchulerjo.

W jenej řchuli so cyte bibliske řtawizny za dvě lěcže wucžachu, a to jene lěto starj, druge lěto nowe zafotł. Sutrj kóžde lěto nowi řchulerjo z nižičeje řjadownje do tejele wyschščeje zastupowachu, a řta so druhdy, zo tajcy nowi na praszčenja z prjedawšchich cžasow wotmołwicž njemóžachu. Tať wosta junu hólczec, hdyž bě praszčany, změrom. Wucžer so joho praszča: „Kať dołho wuknjěsch bibliske řtawizny?“ — „Wot řchryřtusowoho naroda“, wotmołwi hólč. — „Po tajkim nic wot řtworjenja řwěta?“ — „Ně, ale Młónt, kiž pschi mni ředži, je tu tať dołho.“

Druři kusk z wucžernje.

Pětr cžita njerodnje z biblisch řtawiznow: „Miřčtrje, de—derje je nam tu—tu—dy byčž; ř—řce—řcesč—li, řeži—řežimimj tu řfi řta—řtany —

Wucžer: „Pětrje, ředžbuj, řewat řyda řij!“

Pětr (cžita dale): Tebi jedyn, Mójžesej jedyn a Ęliasej jedyn.

Ty bě wina!

Hans bě z pola pschischoł a dóndže sebi do pincy po horně mloka. Horně wupiwšchi widži, zo na dnje něšto leži. Pomasa za tym a wucžernje — mowu myřch. „Tať tať, ty njepleto! — praji — ty řy wot mloka pika; zdasche so mi tež hnydom tať mało mloka byčž.“

Kusk pschidawka!

W Brazy pschiběhne mały řchemski w řtoku ř pschekupcej do řlamow: „Ač, knježe, njemóžecže mi prajicž, kať na cžasu je?“ — „Hnydom budže 1/27 hodyin, mój řyno.“ — „Ač, řyřchcže, njedóřtanu por rózřntow pschidawka?“

Čjomuž zwuknjěsch, to řohcy njeřpřchěřisř.

Na kupje řamaita běřche sebi Ęuropean řubło řupit a hladasche řuřto zadžiwany na to, kať joho mórojo wřcho, tež najcžěřšče wěcy, na řłowje nořcha. To řchřodži, myřlesche sebi a da z řeunorřa řto řarow pschicž. Šobž z řarami pschijědže a wón pólka řwo-
řich ludži po nje. Dołho njetrajesche, pschindžechu joho mórojo a njesechu kóždy swoju řaru na řłowje.

Zacpěte wino.

Hans Wódka, pařtyř w řěcžicach, bě knjezej řararjej řiřt pschinjěř, na řotryž řchěřche řarat zas hnydom wotmołwicž. Tať dołho hacž piřasche, dyrřbjesche řans cžakacž a dóřta řchřleńcžku wina. Řucharřa pať bě so pschěřrabnyła a z řhamora bleřchu wolija, kiž pódla wina řtejesche, wřala. Dofelž bě hižo cžumicžka, njepytny to tež, hdyž řansej z njeje řchřleńcžku nala. řans junu řežeže ze řchřleńcžki; dofelž pať jomu ta wěc njěřřodžesche, wostaji ju řtejo. řarat to řytnywschi praji: „Na, njeřasch dha moje wino řpyřacž?“ — „Ně“, wotmołwi řans řřchimu řubu sebi řrejo, „wone je mi pschějara řucžne.“

Dužitiť pschirodospyta.

W Młodrocžicach běřche řchulřke řruřowanjo a mały Pětr bu praszčany, kať cžopřota a řyma řřtufujetej. Řaž je wucženy byť, praji: „řyma řčahuje, cžopřota řoczahuje“ a pschistaji — Pětr je mudry — „řohodla řu tež w řymje dny řuřche a w lěcže dołhe.“

„Ščto je muž pschipořdnju jěđť?“ praszča řo řekar žonu. „řowjaze njařo“, wotmołwi žona. — „A z apetitom?“ — „Ně, z řřenom.“